Bærekraftsrapport

Lierne kommune

2023

LIERNE KOMMUNE
- Det gode vertskap

Innholdsfortegnelse

1. Introduksjon

- Om denne rapporten
- Hva menes med bærekraft?
- Oversikt over innhold og metodikk

2. Lierne kommune

- Om kommunen
- Arbeid med bærekraft
- Suksesshistorie
- Statsforvalterens hovedbilde

3. Hvordan kommunen møter FNs bærekraftsmål

4. Innbyggerundersøkelsen

5. Nasjonale og regionale rammer for å arbeide med bærekraft

- Nasjonale forventninger og oversikt regionale planer
- Rød tråd i plan og styringssystem
- Oversikt tilskudd og virkemidler
- Oversikt kunnskapsgrunnlag

1

Introduksjon

- Om denne rapporten
- Hva menes med bærekraft?
- Oversikt over innhold og metodikk

Om denne rapporten

I arbeidet med FNs bærekraftsmål peker regjeringen på kommunene som en av de viktigste aktørene i arbeidet for å nå bærekraftsmålene. Så langt har det ikke blitt etablert felles standarder for hvordan kommunene og fylkeskommunene bør organisere arbeidet med bærekraftsmålene, i tillegg til at vurdering av måloppnåelse er utfordrende uten et felles måle- og rapporteringsverktøy.

Felles bærekraftsnettverk i Trøndelag
For å styrke arbeidet med bærekraftsmålene i Trøndelag er kommunene invitert av fylkeskommunen til å bli med i et felles bærekraftsnettverk. I dag er mange av kommunene i Trøndelag involvert i det regionale bærekraftsnettverket, med formål om å hjelpe hverandre i arbeidet med bærekraftsmålene. Nettverket fungerer som et kunnskaps- og erfaringsdelingsnettverk. I styringsgruppa for nettverket deltar Statsforvalteren i Trøndelag, KS, representanter fra næringsalliansen i Trøndelag og tre av kommunene.

Rapporten skal gi et overblikk over nåsituasjonen i fylket
Bærekraftsnettverket ønsket å få utarbeidet en rapport som gir kommunene i fylket et kunnskapsgrunnlag for å vurdere status innen FNs bærekraftsmål. Et godt kunnskapsgrunnlag er en forutsetning for å vite hvor man står, og hvilket utviklingsbehov man har.

Et felles kunnskapsgrunnlag som skal bidra til å mobilisere næringsliv, akademia og innbyggere til en felles innsats for bærekraftig utvikling
Kunnskapsgrunnlaget skal gi en oversikt over hvordan kommunene i fylket ligger an med bærekraftsarbeidet, basert på etablerte måleindikatorer innen FNs bærekraftsmål. Når en ståstedsanalyse og et felles kunnskapsgrunnlag er på plass, er det lettere å mobilisere og støtte innbyggere, næringsliv, organisasjoner og akademia i deres bidrag til bærekraftig utvikling. Det tas forbehold om at rapporten ikke gir en fasit på resultater innen bærekraft, men en status for fylket basert på valgte indikatorer med offentlige tilgjengelige data. Indikatorene bør sees i sammenheng med hverandre, og må ikke stå for seg selv.

Rapporten er utarbeidet av PricewaterhouseCoopers (PwC) som har vært ansvarlig for planlegging av rapporten, datainnsamling og fremstilling av funn.

Hva menes med bærekraft?

Brundtland-kommisjonen introduserte begrepet bærekraftig utvikling i FN-rapporten «Vår felles fremtid» i 1987. Rapporten definerte begrepet bærekraft som "en utvikling som imøtekommer dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov"[1]. Bærekraft handler om balanse mellom økonomisk fremgang, sosial rettferdighet og miljøbeskyttelse, samt å sikre en fremtid som tar hensyn til både dagens og fremtidige generasjoners behov. Bærekraft er en utvikling som tilfredsstiller dagens behov uten å ødelegge fremtidige generasjoners mulighet til å tilfredsstille sine behov[2].

I 2015 ble *Agenda 2030* med 17 bærekraftsmål vedtatt av FNs generalforsamling. Agenda 2030 er verdens handlingsplan for å oppnå en bærekraftig utvikling, og utgjør det politiske hovedsporet for å ta tak i vår tids største nasjonale og globale utfordringer. De 17 målene inkluderer 169 delmål som sier noe om hvilke områder som er særlig viktige, som å utrydde fattigdom og sult, sikre god helse og utdanning til alle, redusere ulikhet i verden og stanse klimaendringene. Agenda 2030 slår fast at det er et felles ansvar å styre utviklingen på en bærekraftig måte. For å nå bærekraftsmålene kreves det en felles innsats fra både myndigheter, sivilsamfunn, privat sektor og akademia i alle land[3].

1] World Commission on Environment and Development (WCED) (1987) Our Common Future
2] Store Norske Leksikon (2023), Bærekraftig utvikling
3] Regjeringen (2021) Stortingsmelding nr. 40 (2020-2021): Mål med mening

Oversikt over innhold og metodikk

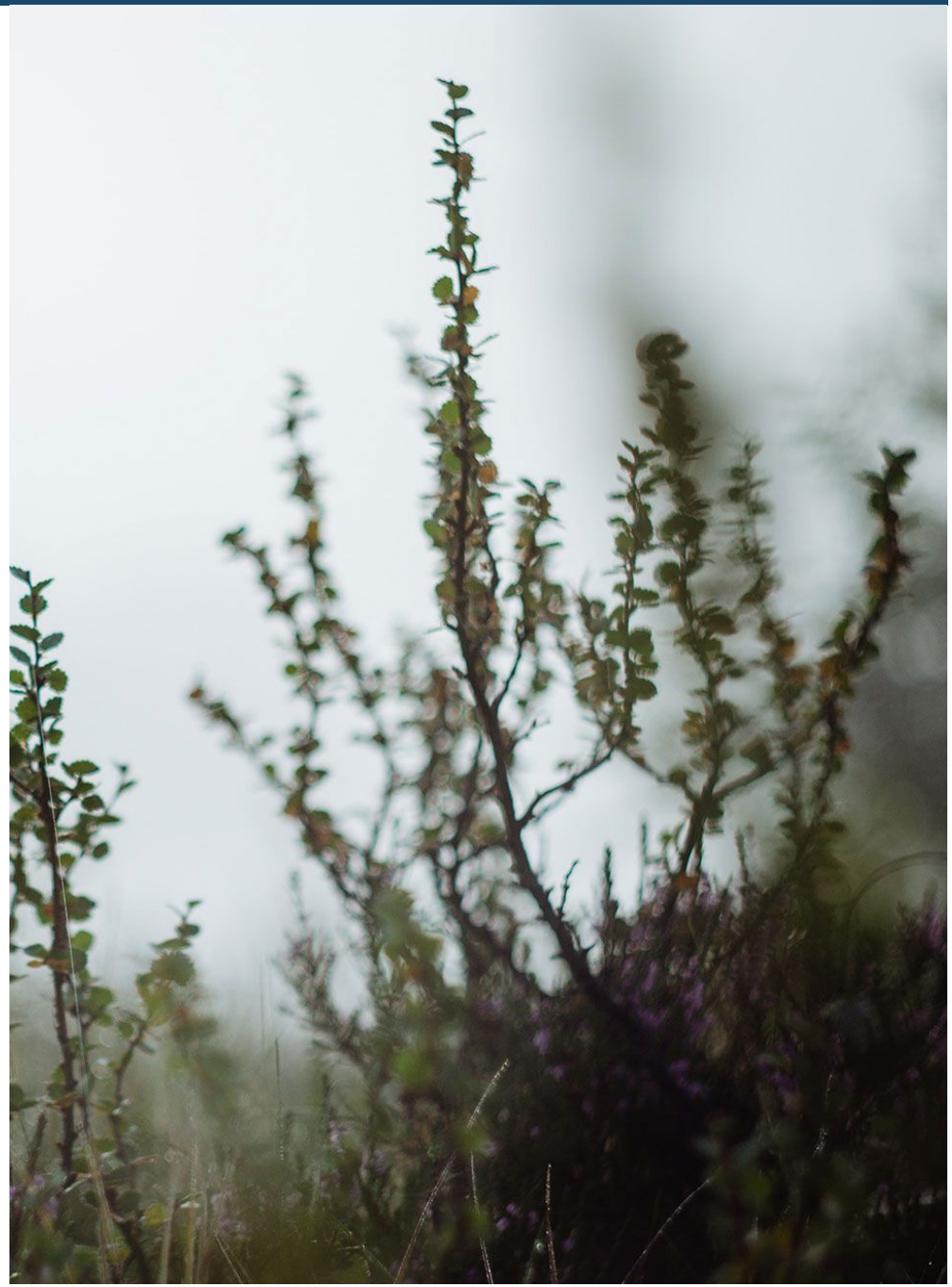
Denne rapporten skal gi en oversikt og en ståstedsanalyse av arbeidet med bærekraft i kommunen. Rapporten er bygd opp og strukturert rundt FNs bærekraftsmål. Dette gir en etablert ramme for å arbeide med bærekraft og sikrer at rapporten hensyntar de ulike dimensjonene ved bærekraft. Rapporten har brukt en kombinasjon av kvantitative og kvalitative metoder og skal belyse:

Om kommunen og arbeid med bærekraft: Kapittel 2 gir et øyeblikksbilde av kommunen, gjennom *kommunen i tall*. Videre beskrives kommunens organisering og arbeid med bærekraft, basert på intervjuer og gjennomgang av dokumentasjon. Næringslivets innsats innen bærekraft beskrives også. I kapittelet presenteres det en suksesshistorie fra kommunen knyttet til bærekraft, samt en oppsummering av Statsforvalterens kommunebilde.

Ståstedsanalyse: Data for ulike indikatorer knyttet til FNs bærekraftsmål er samlet inn fra offisielle kilder slik som SSB, Miljødirektoratet og DSB. Ståstedsanalysen gir et oversiktsbilde av kommunens prestasjoner innen ulike bærekraftsindikatorer i forhold til hele fylket. Disse dataene er samlet og analysert, og presenteres i kapittel 3.

Innbyggerundersøkelse: Respons Analyse har gjennomført en innbyggerundersøkelse om bærekraft blant innbyggerne i Trøndelag, på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommune. I kapittel 4 presenteres utvalgte svar fra undersøkelsen.

Nasjonale og regionale rammer for å arbeide med bærekraft: Kapittel 6 oppsummerer hvilke forventninger man har nasjonalt til bærekraftsarbeidet, en oversikt over regionale planer og strategier, og hvordan dette henger sammen med styringssystemet. Kapittelet viser også til et bibliotek med oversikt over tilskudd og virkemidler mht. bærekraft. Her vil det være endringer år for år utfra hva ulike aktører/myndigheter har som fokusområder. Oversikten er ikke uttømmende. I tillegg presenteres en oversikt over relevante kunnskapsgrunnlag.

2

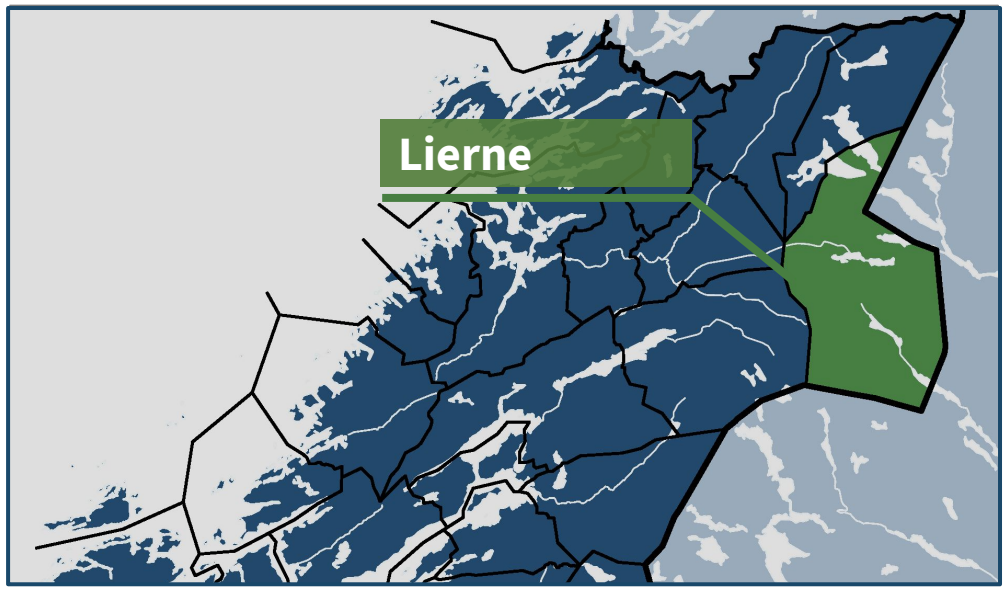
Lierne kommune

- Om kommunen
- Arbeid med bærekraft
- Suksesshistorie fra kommunen
- Statsforvalterens hovedbilde

Lierne kommune i tall

Lierne er Trøndelags største kommune i flateinnhold og ligger øst for Namdalen, grenser i nord til Røyrvik, i sør, øst og til dels i nord mot Sverige og i vest mot Snåsa og Grong. Kommunen består for en stor del av skog og myrer, fjellvidder og en rekke store ferskvann. Over halvparten av kommunens areal ligger over 600 meter over havet. Omkring 25 prosent av arealet er jordbruksareal og produktiv skog.

Lierne er en jordbruks- og skogbrukskommune. I jordbruket drives husdyrhold med hovedsakelig storfe og sau. Industrien er beskjeden og domineres av næringsmiddelindustri (lefsebakeri og foredlingsbedrift for kjøtt) og bergverk (skiferbrudd). Det er et alpinanlegg i Nordli og kommunen har dessuten en del turisme. Lierne er en relativt liten kraftkommune, med en gjennomsnittlig årsproduksjon på 266 GWh (per 2016). Største fallhøyde er 56 meter. Kraftverkene med høyest snittproduksjon er Tunnsjø kraftverk, i drift fra 1963 og det norsk-svenske Linvasselv kraftverk fra 1962. Jakt og fiske skaffer biinntekter, og Lierne regnes som et av landets beste områder for rypejakt.

1 297
Innbyggere (3. kvartal 2023)

1 173
Innbyggere, forventet utvikling i 2030

160 112 kroner
Kommunale driftsutgifter per innbygger (2022)

0,4
Innbyggere per km²
Befolkningstetthet 2022

151
Pendling ut av kommunen (2022)

90
Pendling inn til kommunen (2022)

1] SSB

Kommunens arbeid med bærekraft

Organisering
Ansvaret for bærekraft ligger hos kommunedirektøren. Kommunen har ingen som har et dedikert ansvar for bærekraft, og det jobbes på tvers i kommunen med fagområdet.

Planer og samarbeid
Kommunen har en kommuneplanens samfunnsdel fra 2018. Denne revideres nå og skal legges frem for kommunestyret høsten 2024. Den reviderte kommuneplanens samfunnsdel skal synliggjøre og tydeliggjøre arbeidet med bærekraft, i tråd med nasjonale føringer.

Bærekraftig kommune 2030
For at Lierne skal kunne møte morgendagens utfordringer med framtidsrettede tjenester for innbyggere og næringsliv, hvor tilbud er samstemt med rammer og ressurser - ble det iverksatt et arbeid med tittelen "Lierne - Bærekraftig kommune 2030". Prosjektet leverte en sluttrapport høsten 2021 som ble behandlet i kommunestyret. Prosjektet har to effektmål og 4 resultatmål.

Effektmål:
1) Lierne er en bærekraftig kommune som tilbyr gode og fremtidsrettede tjenester for innbyggere og næringsliv i 2030, hvor ambisjoner er samstemt med tilgjengelige rammer og ressurser.
2) Lierne fremstår som en tilpasningsdyktig og endringsvillig kommune.

Resultatmål:
3) Utarbeide modeller for varige samskapingsarenaer.
4) Lierne Kommune arbeider for å være en selvstendig, robust og bærekraftig kommune, hvor FN Bærekraftsmål legges til grunn for kommunale planverk og prioriteringer.
5) Hovedprosjektet skal utarbeide en organisasjonsanalyse som skisserer mulig tilpasning av kommunens organisasjonsmodell for fremtiden
6) Lierne kommune realiserer en innsparing på kr 5 000 000 for 2022

Prosjektet beskrives nærmere under suksesshistorie fra kommunen på side 11.

Bærekraftsider
Som en del av bærekraft 2030 utviklet også kommunen Bærekraftsider som går gjennom FNs bærekraftsmål og for hvert mål sier noe om hvordan Lierne scorer på ulike indikatorer for målene, hva Lierne kommune gjør for å forbedre seg på de ulike målene og hva innbyggerne i Lierne (Libyggen) kan gjøre på hvert enkelt mål.

Klimasårbarhetsanalyse
Lierne kommune har utarbeidet en klimasårbarhetsanalyse som skal være et verktøy for klimatilpasning. Klimasårbarhetsanalysen kartlegger hvilke risiko ulike klimahendelser vil kunne ha på liv og helse, ytre miljø og materielle verdier i Lierne mot slutten av dette århundre. Analysen skal bistå kommunen med å lage strategier og tiltak for å håndtere disse risikoen.

Pilotordning bygdevekstavtale Indre Namdal
Sammen med Grong, Namsskogan og Røyrvik kommune deltar Lierne i en pilotordning for distriktspolitisk virkemiddel med bygdevekstavtale. Dette er en av fem nasjonale piloter. Bygdevekstavtalen skal bidra til samordning av virkemidler og aktører innen eksisterende økonomiske rammer. Staten og kommunene er hovedparter i bygdevekstavtalene. Avtalene skal bidra til bosetting, kompetent arbeidskraft og fremtidig næringsutvikling. Effektmål som er skissert er: Økt tilflytting av nye unge innbyggere, økt innbyggertilskudd, rekruttering av riktig kompetanse til bedrifter og at de som ønsker å flytte til regionen har reelt valg i varierte bomuligheter.

Kartlegging og mulig anvendelse av organiske restfraksjoner i Lierne kommune
For å få en bedre tilpasning til større grad av sirkulærøkonomi har kommunens utviklingsselskap engasjert NIBIO for å vurdere muligheter knyttet til organiske restfraksjoner som produseres fra industri og landbruk i området

Lierne frivillighetssentral
Lierne har en frivillighetssentral. Innsatsen til frivillig sektor er viktig for å sikre godt oppvekstmiljø og kulturtilbud i små lokalsamfunn. 23 lag og organisasjoner er registrert i kommunens Frivillighetsregister.

Lierne utvikling bidrar til næring- og samfunnsutvikling i Lierne

Lierne kommune fikk omstillingsstatus etter at produksjonen i Lierne bakeri ble relokalisert utenfor kommunens grenser. Bakeriet, som hadde 85 ansatte, sto for et betydelig antall arbeidsplasser. En konsekvensanalyse indikerte at avviklingen ville medføre tap av totalt 128 arbeidsplasser, noe som utgjorde 20 prosent av den totale sysselsettingen i kommunen i 2014.

Omstillingsprogrammet ble satt i verk i perioden 2015-2021. Hensikten med et slikt program er å fremme nye, lønnsomme arbeidsplasser, øke verdiskapingen i næringslivet og forsterke utviklingsevnen i omstillingsområdet. Lierne utvikling ble opprettet for å være Lierne kommune sitt utviklingsselskap i omstillingsperioden. Gjennomføringen og resultatene av denne innsatsen har blitt evaluert av Oxford Research[1].

Oxford Researchs vurdering er at omstillingsprogrammet i Lierne, sett under ett, har vært en svært vellykket innsats. Programmet har hatt solid ledelse og forankring både på kommunalt nivå og innen det lokale næringslivet. Utviklingsselskapet som ble tildelt oppgaven med å administrere omstillingsprogrammet, har vist seg å være løsningsorientert, og har bidratt med verdifull rådgivning og støtte for bedriftene.

Evalueringen avdekket også at omstillingsprogrammet i Lierne har gjort mange kloke valg med hensyn til organisering og drift. I oppstartsfase ble det utført et omfattende arbeid som la grunnlaget for en klar og systematisk retning for omstillingsarbeidet. Denne tilnærmingen er et viktig læringspunkt for fremtidige omstillingsområder.

Når det gjelder resultater i form av skapte arbeidsplasser som bedriftene tilskriver støtten fra programmet, konkluderte evalueringen med at disse er i tråd med programmets målsetninger. Antallet nye arbeidsplasser er et sterkt resultat for et omstillingsprogram i seg selv, og spesielt gitt Lierne kommunes utgangspunkt som en liten kommune, med få bedrifter og tidligere sterk avhengighet av en enkelt bedrift.

Lierne kommune har uttrykt tilfredshet med innsatsen fra Lierne Utvikling og har valgt å forlenge avtalen med det kommunale selskapet etter at perioden med omstillingsstatus opphørte. Mandatet til utviklingsselskapet er nå utvidet til også å omfatte samfunnsutvikling. Dette er i tråd med at Lierne, som mange andre distriktskommuner, har behov for å rekruttere arbeidstakere for å kunne skape flere arbeidsplasser innenfor kommunens grenser.

I sitt utvidete mandat skal Lierne Utvikling koordinere samarbeidet mellom kommunen, frivillige organisasjoner, næringslivet og andre relevante aktører innenfor områder som omdømmebygging og rekruttering. Som en aktiv aktør innenfor boligrelaterte spørsmål, skal utviklingsaktøren også fungere som et kontaktpunkt for potensielle tilflyttere som søker informasjon.

1] Oxford Research

Suksesshistorie fra kommunen | Lierne - bærekraftig kommune 2030

Bakgrunn

Trenden er ganske tydelig i Lierne. Innbyggertallet går ned, hvilket også merkes tydelig blant annet i barnetall i barnehager og elevtall i skoler. En nedadgående trend i innbyggertall er en av flere årsaker til at kommunen noen år har hatt utfordringer med å få økonomisk handlingsrom i budsjettarbeidet for å kunne iverksette nye driftstiltak. Kommunen har også en demografisk utvikling som medfører en større andel av befolkning som er eldre.

Lierne kommune gjennomførte i 2021 et utviklingsprosjekt – Lierne – bærekraftig kommune 2030 – som i stor grad omhandlet å skape en bærekraftig organisasjon som skal levere gode tjenester inn mot 2030. Blant effektmålene i hovedprosjektet fant en blant annet følgende målsettinger:

1) Lierne er en bærekraftig kommune som tilbyr gode og fremtidsrettede tjenester for innbyggere og næringsliv i 2030, hvor ambisjoner er samstemt med tilgjengelige rammer og ressurser.
2) Lierne fremstår som en tilpasningsdyktig og endringsvillig kommune.

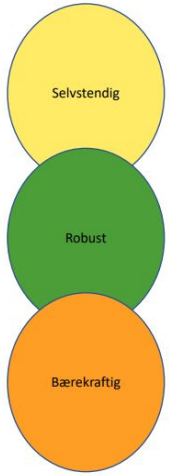
Ambisjon

Gjennom prosessen ble det utviklet flere resultatmål. FNs bærekraftsmål skal legges til grunn for kommunale planverk og prioriteringer. Det var også et mål gjennom arbeidet at en skulle definere og beskrive Lierne kommune sin forståelse av begrepet bærekraft. Et av resultatene av prosjektet ble derfor å utarbeide «Liernes bærekraftsider» som skulle beskrive FNs bærekraftsmål i et Lierneperspektiv på en enkel og forståelig måte.

Tiltak og prosess

Gjennom arbeidet med Lierne – bærekraftig kommune ble det en bred involveringsprosess hvor det kom mange innspill på mulige prioriteringer videre. Når det gjelder selve arbeidet med bærekraftsmålene var det en klar ambisjon å oversette bærekraftsmålene til noe forståelig og enkelt. Underveis kom derfor ideen om å bryte ned hvert enkelt av bærekraftsmålene til Liernenivå, samt også hva den enkelte innbyggeren kan gjøre for bidra innenfor det bærekraftsmålet. På den måten vil Liernes bærekraftsider kunne fungere som en liten huskeliste for innbyggerne.

Bærekraftsmålene inn mot Lierne som en bærekraftig kommune bygger på følgende forutsetninger mot 2030:

- Lierne ivaretar innbyggernes behov
- Lierne er bevist sitt ansvar for lokal forvaltning og tjenesteyting
- Lierne har handlekraft til å takle utfordringer

- Lierne innehar nødvendig kompetanse
- Lierne har økonomisk handlingsrom
- Lierne er innovativ og tenker utvikling og muligheter

- Lierne har en utvikling som imøtekommer behovene til dagens generasjon uten å redusere mulighetene for kommende generasjoner til å dekke sine behov
- Lierne samordner miljømessige, sosiale og økonomiske mål i planlegging og handling
- Lierne er en del av sirkulærsamfunnet

Bærekraftsidene til Lierne kommune ble behandlet som egen sak i kommunestyret i oktober 2021 med blant annet følgende punkt:

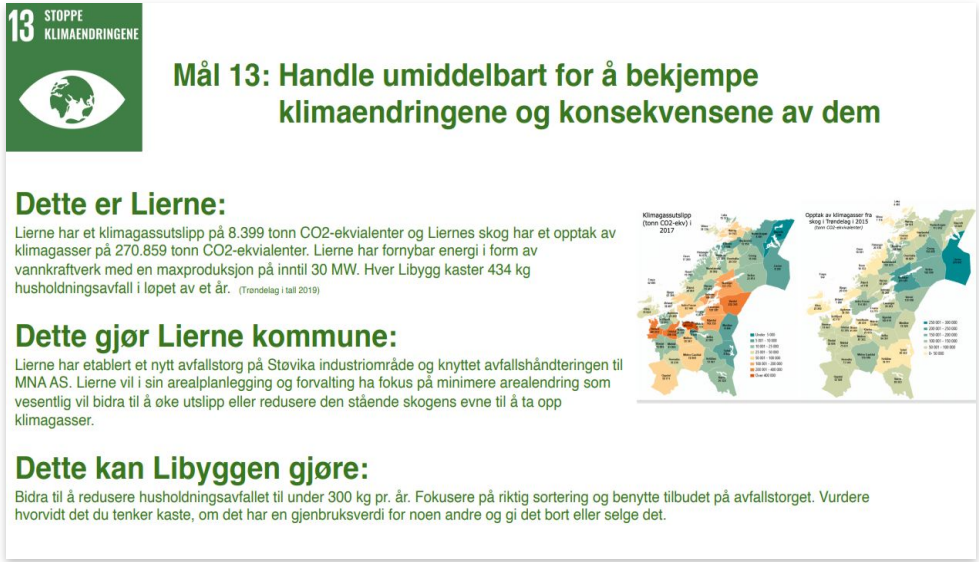
Bærekraftsidene vil være et viktig bidrag og grunnlag for at Lierne kommune skal være et bærekraftig samfunn i dag og i de kommende årene.

Nedbrytning av bærekraftsmålene

Hvert av de sytten bærekraftsmålene er brutt ned på følgende måte:

1. Dette er Lierne
2. Dette gjør Lierne kommune
3. Dette kan Libyggen gjøre

Et par eksempler på de ulike målene som er utformet:

13 STOPPE KLIMAENDRINGENE

Mål 13: Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Dette er Lierne:

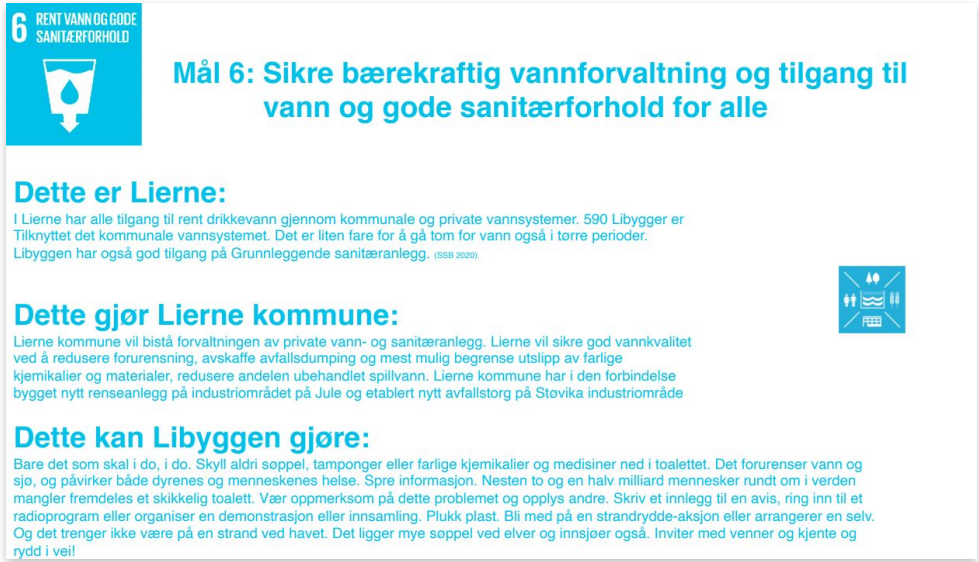
Lierne har et klimagassutslipp på 8.399 tonn CO2-ekvialenter og Liernes skog har et opptak av klimagasser på 270.859 tonn CO2-ekvialenter. Lierne har fornybar energi i form av vannkraftverk med en maxproduksjon på inntil 30 MW. Hver Libygg kaster 434 kg husholdningsavfall i løpet av et år. (Trøndelag i tall 2019)

Dette gjør Lierne kommune:

Lierne har etablert et nytt avfallstorg på Støvika industriområde og knyttet avfallshåndteringen til MNA AS. Lierne vil i sin arealplanlegging og forvalting ha fokus på minimere arealendring som vesentlig vil bidra til å øke utslipp eller redusere den stående skogens evne til å ta opp klimagasser.

Dette kan Libyggen gjøre:

Bidra til å redusere husholdningsavfallet til under 300 kg pr. år. Fokusere på riktig sortering og benytte tilbudet på avfallstorget. Vurdere hvorvidt det du tenker kaste, om det har en gjenbruksverdi for noen andre og gi det bort eller selge det.

6 RENT VANN OG GODE SANITÆRFORHOLD

Mål 6: Sikre bærekraftig vannforvaltning og tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Dette er Lierne:

I Lierne har alle tilgang til rent drikkevann gjennom kommunale og private vannsystemer. 590 Libygger er Tilknyttet det kommunale vannsystemet. Det er liten fare for å gå tom for vann også i tørre perioder. Libyggen har også god tilgang på Grunnleggende sanitæranlegg. (SSB 2020).

Dette gjør Lierne kommune:

Lierne kommune vil bistå forvaltningen av private vann- og sanitæranlegg. Lierne vil sikre god vannkvalitet ved å redusere forurensning, avskaffe avfallsdumping og mest mulig begrense utslipp av farlige kjemikalier og materialer, redusere andelen ubehandlet spillvann. Lierne kommune har i den forbindelse bygget nytt renseanlegg på industriområdet på Jule og etablert nytt avfallstorg på Støvika industriområde

Dette kan Libyggen gjøre:

Bare det som skal i do, i do. Skyll aldri søppel, tamponger eller farlige kjemikalier og medisiner ned i toalettet. Det forurenser vann og sjø, og påvirker både dyrenes og menneskenes helse. Spre informasjon. Nesten to og en halv milliard mennesker rundt om i verden mangler fremdeles et skikkelig toalett. Vær oppmerksom på dette problemet og opplys andre. Skriv et innlegg til en avis, ring inn til et radioprogram eller organiser en demonstrasjon eller innsamling. Plukk plast. Bli med på en strandrydde-aksjon eller arrangerer en selv. Og det trenger ikke være på en strand ved havet. Det ligger mye søppel ved elver og innsjøer også. Inviter med venner og kjente og rydd i vei!

Resultater og effekter

Lierne kommune skal i løpet av 2024 utarbeide en ny kommuneplanens samfunnsdel. I dette arbeidet vil bærekraftsidene være et kunnskapsgrunnlag. Samtidig er det viktig å presisere at kommunale bærekraftsider ikke er statiske. Samfunnet er hele tiden i endring, og det har bare siden 2021 når bærekraftsidene ble besluttet skjedd enormt mye i verden rundt oss. En revidering av bærekraftsidene vil derfor være et viktig bidrag inn i arbeidet med samfunnsdelen. Samtidig må kommunen prioritere hva en skal legge ekstra vekt på i årene som kommer. Alle bærekraftsmålene er viktige og skal jobbes med kontinuerlig, men samfunnsdelen skal peke i retning av hva kommunen skal jobbe ekstra med fremover.

Statsforvalterens hovedbilde av Lierne kommune (per august 2021)

Statsforvalteren påpeker at Lierne kommune har god kompetanse og oversikt når det gjelder kommunal planlegging. Kommunen blir anbefalt å fortsette det gode arbeidet innenfor samfunnssikkerhet og beredskap. Godt arbeid med kompetanse- og utviklingsarbeid på barnehageområdet blir også lagt merke til. Kommunen har en stor andel personer med innvandrerbakgrunn som er sysselsatt, og er tydelig over landssnittet her.

Samtidig peker også Statsforvalteren på at de er bekymret for økningen i andel barn som vokser opp i familier som mottar sosialhjelp og tilgjengeligheten til disse tjenestene. Det er også avdekket lovbrudd i forbindelse med tilsyn, og vedvarende tidsbrudd i undersøkelser på barnevernområdet.

1 **Svake områder**
Omsorgstjenestene

6 **Middels områder**
Barnevern, Folkehelse, Kommunal økonomi, Miljø og klima, Reindrift, Sosialtjenesten

7 **Gode områder**
Barnehage, Grunnskole, Integrering og bosetning, Kommunal planlegging, Kommunehelsetjenesten, Landbruk Samfunnssikkerhet og beredskap

Styrker og muligheter som trekkes frem:

- God oversikt og kompetanse på kommunal planlegging
- God likviditet og lav netto renteeksponering
- Kommunen må fortsette med det gode arbeidet innenfor samfunnssikkerhet og beredskap og opprettholde det gode samarbeidet med nødetater, Heimevernet, Sivilforsvaret, samt lag og foreninger
- Kommunen har tilstrekkelig kapasitet i legetjenesten og høy prioritet av helsestasjon og skolehelsetjenesten
- Andel personer med innvandrerbakgrunn som er sysselsatt er tydelig over landssnittet
- Kommunen har hatt gode resultater på flere områder i grunnskolen over år, men har i de siste årene hatt svakere resultater på nasjonale prøver
- Kommunen jobber godt med kompetanse- og utviklingsarbeid på barnehageområdet
- Kommunen gjør en god jobbe med oppgavene de er satt til å forvalte på landbruksområdet

Svakheter, utfordringer og sårbarheter

- Nedadgående og noe lav buffer i fri egenkapital
- Kommunen har lav forventet levealder på menn, og høy forekomst av hjerte og karsykdom
- Statsforvalteren er bekymret for økningen i andel barn som vokser opp i familier som mottar sosialhjelp og tilgjengeligheten til tjenestene
- Avdekket lovbrudd i forbindelse med tilsyn og vedvarende tidsbrudd i undersøkelser på barnevernområdet
- Manglende oppdatering av Grunnforurensningsdatabasen, og behov for revisjon av klima- og energiplan
- Kommunens planapparat er lite og sårbart, og både hyttepolitikk og tilretteleggelse for motorferdsel er utfordrende for reindriften.

1] Statsforvalteren i Trøndelag

3 Hvordan kommunen møter FNs bærekraftsmål

Ståstedsanalysen skal gi en oversikt over kommunens utvikling innen FNs bærekraftsmål

Ståstedsanalyse
Ståstedsanalysen skal si noe om hvordan kommunen ligger an i bærekraftsarbeidet, og inkluderer en analyse av en rekke indikatorer som kan knyttes opp mot FNs bærekraftsmål. Analysen skal gi en oversikt over kommunens resultater og utvikling innen hver indikator.

Hva menes med indikatorer?
En indikator er statistikk eller data som brukes for å få forståelse av en tilstand eller en utvikling på et område. Bærekraft er omfattende og komplisert. For å si noe om bærekraft er det viktig å se på utvikling over tid, samt sammenligne med utvikling i sammenlignbare områder. I dette tilfellet sammenlignes kommunen med gjennomsnittet til Trøndelag fylke.

Hvordan måle bærekraft?
Analysen er basert på etablerte indikatorer innen FNs bærekraftsmål. Utvalget av indikatorer har tatt utgangspunkt i anerkjente indikatorer som anbefales for å måle bærekraft, blant annet FNs indikatorsett, EU håndbok "Voluntary Local Review", Mål med mening, KS/SSB taksonomi og United 4 Smart Sustainable Cities. I samarbeid med Trøndelag fylkeskommune er det valgt ut et indikatorsett basert på hvor det finnes god tilgjengelig statistikk for de ulike delmålene. Til sammen har det blitt samlet inn og sammenstilt 71 indikatorer.

Offentlig tilgjengelige data
For å sikre konsistens og høy grad av gjenbrukbarhet er offentlig tilgjengelig informasjon lagt til grunn i analysene. Dette gir et godt sammenligningsgrunnlag på tvers av kommunene i rapportserien. I sammenslåtte kommuner har man tatt utgangspunkt i data fra opprinnelige kommuner og sammenstilt, og evt gjort forutsetninger. Det samme gjelder for data før fylkessammenslåingen. Noen kommuner mangler data på enkelte indikatorer som følge av manglende tallgrunnlag i databasen til kildene (eks. SSB). Dette kan være på grunn av manglende innrapporterte data eller anonymisierte data.

Det tas forbehold om at rapporten ikke gir en fasit på resultater innen bærekraft, men en status for kommunen basert på valgte indikatorer med offentlige tilgjengelige data. Indikatorene bør sees i sammenheng med hverandre, og må ikke stå for seg selv.

71 indikatorer som måler kommunens ståsted innen FNs bærekraftsmål

- Andel innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt
- Andel personer i husholdninger med vedv. lavinntekt
- Andel barn i husholdninger med vedv. lavinntekt
- Andel mottakere av stønad til livsopphold
- Inntektsulikhet - GINI

- Andel voksne kvinner med overvekt og fedme
- Andel voksne menn med overvekt og fedme
- Andel jenter som spiser frokost før første skoletime
- Andel gutter som spiser frokost før første skoletime
- Årlig omdisponert dyrket mark til andre formål enn landbruk

- *(Vaksinasjonsdekning blant 16-åringer (kvinner))*
- Andel 65 år og eldre som er influensavaksinert
- Antall dødsfall forårsaket av ikke-smittsomme sykdommer
- *(Andel ungdomsskoleelever med psykiske plager)*
- *(Forskjeller i antall leveår (høy/lav utdanning))*
- Antall fastleger per tusen innbyggere

- Andel barn med grunnleggende kompetanse - lesing
- Andel barn med grunnleggende kompetanse - regning
- Andel personer utenfor arbeid, utdanning og arb.tiltak
- Andel personer som kun har gjennomført grunnskole
- Andel elever som fullfører videregående opplæring
- Andel barnehageansatte med pedagogisk utdannelse
- Andel barn som oppgir at de trives på skolen

- Andel fedre som tar ut hele fedrekvoten
- Andel kvinnelige ledere
- Andel kvinnelige kommunestyrerepresentanter
- Kjønnsbalanse - sysselsatte med innvandrerbakgrunn
- Andel kvinner i arbeidsstyrken
- Forskjell gjennomsnittlig bruttolønn menn og kvinner
- Andel sysselsatte kvinner som jobber deltid

- *(Andel fornyet kommunalt ledningsnett)*
- Andel produsert drikkevann som går til spille pga. lekkasje i ledningsnettet
- Andel befolkning tilknyttet kommunal avløpstjeneste
- *(Andel fornyet kommunalt spillvannsnett)*

- Nettoforbruk av elektrisk kraft for husholdninger per innbygger
- Energibruk per m^2 eid areal i kommunale formålsbygg

- Andel av befolkningen som er sysselsatt
- Sysselsettingsbidrag
- Andel sysselsatte som jobber i privat sektor eller offentlig eide foretak
- Sysselsettingsrater for unge og - innvandrere
- Gjennomsnittlig bruttolønn per måned
- Legemeldt sykefravær for lønnstakere

- Andel befolkning med tilgang til fast bredbånd
- Andel befolkning med tilgang til mobildata
- Andel elbiler av alle personbiler
- Antall ladepunkt for elbiler per 10.000 innbyggere

- Sysselsettingsandel for menn og kvinner
- Uføretrygdeandel
- Andel som har fullført VGS og høyere utdanning
- Andel som leier bolig blant alle boforhold

- Andel barn som bor trangt
- Andel befolkning som bor i tettbygde strøk
- Forsørgerbrøk for eldre
- Grønne områder som andel av totalt bebygd areal

- Tonn matavfall per årsinnbygger
- Farlig avfall fra husholdningene per årsinnbygger
- Gjenvinningsgrad for husholdning
- Tonn husholdningsavfall per årsinnbygger

- Utslipp av tonn CO_2-ekvivalenter per innbygger
- Hensyntatt risiko og sårbarhet for alvorlige naturhendelser i kommunal planlegging

- *(Antall kg avfall innsamlet i ryddeaksjoner)*
- *(Vernet areal til havs)*

- Andel skog av totalt arealbruk
- Endring i ubebygd areal
- Utvikling fysisk nedbygd areal
- Andel vernet areal på land

- Årlige anmeldelser vold, mishandling og seksuallovbrudd
- Andel barn/unge på tiltak gjennom barnevernet
- Valgdeltakelse kommunevalg

Det finnes få indikatorer som baserer seg på offentlig tilgjengelig data med god datakvalitet for å måle bærekraftsmål 17. Derfor er ikke dette bærekraftsmålet inkludert i analysen.

(...) = mangler data for Lierne kommune

Ståstedsanalysen viser at Lierne kommune er på riktig vei med bærekraftsarbeidet, men har også flere områder med forbedringspotensial

FNs bærekraftsmål har stor innvirkning på norsk politikk – både nasjonalt, regionalt og lokalt. En oppsummering av hvordan kommunen ligger an i forhold til målene vil gi en oversikt over hvor man står, og vil være et godt kunnskapsgrunnlag for vurdering av utviklingsbehov i kommunen. Oppsummeringen av kommunens ståsted innen bærekraftsmålene presenteres over de påfølgende sidene, etterfulgt av en analyse av hver enkelt indikator.

Reduksjon i vedvarende lavinntekt i kommunen

Bærekraftsmål 1 har som mål å utrydde all ekstrem fattigdom og halvere andelen mennesker som lever i relativ fattigdom. Ifølge den internasjonale rapporten om bærekraftsmålene har Norge oppnådd delen av målet som handler om å utrydde ekstrem fattigdom, men har utfordringer med en økende andel relativ fattigdom i landet. Lierne kommune hatt en nedgang i både personer og barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt, og ligger under snittet i Trøndelag. Kommunen har også lavere inntektsulikhet enn gjennomsnittet. Lierne har tidligere hatt flere stønadsmottakere til livsopphold, men andelen har nå gått ned og ligger under snittet. Kommunen har også færre innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt.

En generell utfordring med overvekt og fedme

Bærekraftsmål 2 handler om at alle skal ha tilgang på næringsrik og bærekraftig mat, og at ingen skal sulte. Norge har utryddet sult, og matsikkerheten er god. Landets største utfordring er imidlertid økt overvekt og fedme, usunt kosthold og feilernæring blant eldre. I tillegg har 15-21% av barn i Norge overvekt eller fedme. Lierne kommune har en lavere andel voksne menn med overvekt enn snittet i Trøndelag, selv om det har vært en økning i tråd med utviklingen i fylket. For kvinner har andelen med overvekt tidligere vært over snittet, mens ved siste måling var den omtrent på snitt. Kommunen har også en lavere andel jenter på ungdomstrinnet som spiser frokost før første skoletime, mens for gutter er andelen over fylkessnittet.

Lavere fastlegedekning enn fylkessnittet

Bærekraftsmål 3 har som mål å sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. God helse er en forutsetning for menneskers mulighet til å nå sitt fulle potensial og for å bidra til utvikling i samfunnet. Norge har et velutviklet helsesystem, med god helsedekning. Selv om mange rapporterer at de har det godt, er det flere som har det dårligere enn før. Norge skårer også dårligere på lykkeindeksen enn de andre nordiske landene. Lierne kommune har totalt sett hatt en nedgang i antall tidlige dødsfall per innbygger. Fastlegedekningen falt etter 2020, og kommunen har nå færre fastleger per innbygger enn snittet i Trøndelag. Når det gjelder vaksinedekning for eldre har denne økt, men er også lavere enn fylket forøvrig.

Et godt utdanningssystem, men likevel færre som trives

Bærekraftsmål 4 handler om å sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle. Inkluderende opplæring av god kvalitet er en av de viktigste byggeklossene for velstand, helse og likeverd i samfunnet. Norge har et godt utdanningssystem, men har mangel på kvalifiserte lærere og barnehageansatte. Lierne kommune har en høyere andel barn med grunnleggende kompetanse i både lesing og regning, samt færre unge som står utenfor arbeid enn snittet i Trøndelag. Kommunen har hatt en nedgang i andel personer som kun har grunnskole som høyeste utdanning, og har i tillegg en høyere fullføringsgrad på utdanning enn snittet. De har også en høyere andel barnehageansatte med pedagogisk utdannelse. Samtidig er det færre barn som trives på skolen enn snittet i Trøndelag.

På riktig vei med i arbeidet med likestilling i samfunnet

Bærekraftsmål 5 har som mål om å oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet. Norge har kommet langt, og har en høy grad av likestilling i samfunnet. Likevel er det fortsatt en vei å gå. Kvinner har gjennomsnittlig lavere lønn enn menn, og i næringslivet er det færre kvinner i lederstillinger og i styrerom. Lierne kommune har hatt en nedgang i andel kvinnelige ledere, selv om andelen stort sett har vært høyere enn snittet. Videre har kommunen har hatt en økning i andel kvinner i arbeidsstyrken, men har også flere kvinner som arbeider i deltidsstillinger enn fylkessnittet. Lierne kommune har imidlertid en lavere forskjell i gjennomsnittlig lønn mellom menn og kvinner, og flere sysselsatte kvinner enn menn med innvandrerbakgrunn.

Lite vann som går til lekkasje

Bærekraftsmål 6 handler om å sikre bærekraftig vannforvaltning, tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle. Vannkvaliteten i Norge er god, men vi har utfordringer knyttet til forurensning og rensing av avløpsvann. Norge må reparere gamle vannledninger og -nett slik at kvaliteten på drikkevannet holder seg god og rørene ikke lekker. I snitt lekker 30 prosent av vannet ut før det når forbrukeren. Lierne kommune har en relativt lav andel produsert drikkevann som går til spille som følge av lekkasjer ,og ligger godt under både fylkes- og landssnittet. Kommunen har imidlertid en lav andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste, sammenlignet med gjennomsnittet i Trøndelag.

Generell økning i energiforbruk i Trøndelag

Bærekraftsmål 7 handler om å sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris. I Norge er alle delmålene i mål nummer 7 så godt som oppnådd ifølge Regjeringen. Det Norge har å jobbe med er å øke energieffektiviteten, og bli flinkere til å spare på strømmen. Strømbehovet i Norge forventes å øke når industri og transport også elektrifiseres. Lierne kommune har hatt en økning i energiforbruk per innbygger, noe som er i tråd med økningen i fylket forøvrig. De siste to årene har kommunen hatt noe mer forbruk per innbygger enn snittet. Kommunens eget forbruk i kommunale bygg er imidlertid vesentlig høyere enn fylkessnittet.

Høy sysselsettingsgrad og sysselsettingsbidrag

Bærekraftsmål 8 skal fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle. Norsk arbeidsliv er blant de mest produktive i verden, men må gjøre mer for å hindre at unge mennesker ikke faller ut av skole og næringsliv. I Trøndelag fylke er det flere som er sysselsatt enn gjennomsnittet i landet. Lierne kommune har også en høyere sysselsettingsgrad enn fylkessnittet, og en økning i andelen som jobber i privat sektor eller offentlig eide foretak. Kommunen har også økt sysselsettingbidraget, noe som betyr at Lierne bidrar til flere arbeidsplasser enn før. Sysselsettingsrater for innvandrere er også høyere enn fylkessnittet, mens sysselsettingsrater for unge har gått noe ned og ligger under snitt det siste året. Kommunen har ellers lavere sykefravær enn snittet.

Henger etter i utbygging av bredbåndinfrastruktur

Bærekraftsmål 9 handler om å bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon. Infrastruktur er den underliggende strukturen som må være på plass for at et samfunn skal fungere. I Norge er infrastrukturen godt utbygd, og neste steg vil være å gjøre industrien i landet mer bærekraftig. Lierne kommune henger noe etter når det kommer til utbygging av infrastruktur knyttet til bredbånd, hvor de ligger bak snittet for både tilgang til fast bredbånd og mobildata. Kommunen har også en lavere elbilandel enn snittet i Trøndelag. Infrastrukturen for elbiler er imidlertid på plass, og legger godt til rette for en potensiell økning i elbilandelen.

God sysselsetting og redusert utføretrygdeandel

Bærekraftsmål 10 innebærer å redusere ulikhet i og mellom land. I det store bildet har Norge generelt små lønnsforskjeller, og Norge scorer høyt når det gjelder likestilling. Likevel har forskjellene mellom fattig og rik økt siden 1980. Hoveddriveren til økte forskjeller er inntektsutviklingen blant de rikeste. Lierne kommune har en høyere sysselsettingsandel enn fylkessnittet for både menn og kvinner, men høyest for for menn. Den er også mer stabil, mens andelen for kvinner har hatt noe større variasjoner. Videre har kommunen redusert andelen uføretrygdede, og ligger nå under fylkessnittet. Kommunen har en lavere andel av befolkningen som har fullført utdanning, selv om også denne har økt i tråd med snittet i Trøndelag.

Økende forsørgerbrøk er en trend i hele Norge

Bærekraftsmål 11 handler om å gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige. I Norge bor rundt 80 prosent av befolkningen i byer og tettsteder, og de fleste har tilgang til vann, veier, tjenester, energi og søppelhåndtering. Lierne kommune har hatt en nedgang i andel barn som bor trangt, men kommunen har likevel en høyere andel enn gjennomsnittet i Trøndelag. Videre har kommunen en høyere forsørgerbrøk enn fylkessnittet, noe som betyr at kommunen har færre yrkesaktive per eldre. I likhet med både fylket og landet forøvrig har også forsørgerbrøken økt, og er forventet å øke enda mer de neste ti årene.

Har kommet langt i omstillingen mot bærekraftig forbruk

Bærekraftsmål 12 handler om å sikre bærekraftig forbruk og produksjon, som innebærer å gjøre mer med mindre ressurser. Norge er relativt gode på gjenvinning av avfall, men er også ett av landene med verdens høyeste forbruk per innbygger. Norge henger generelt etter i omstillingen til en såkalt sirkulær økonomi, der ressurser og produkter repareres, gjenbrukes og resirkuleres. Lierne kommune har kommet relativt langt når det gjelder bærekraftig forbruk, og har de siste fire årene hatt en høyere gjenvinningsgrad enn snittet i Trøndelag. Kommunen har en litt større mengde matavfall enn snittet, men mengden per innbygger har gått ned de siste årene. Ellers har kommunen en lavere mengde husholdningsavfall enn fylkessnittet.

Høyere klimagassutslipp per innbygger enn fylkessnittet

Bærekraftsmål 13 har som mål å stoppe klimaendringene. Dette innebærer å handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem. Norge har så langt gjort flere tiltak for å bekjempe klimaendringene, slik som å øke CO_2-avgiften og redusere kostnaden for klimavennlige alternativer. Blant annet gjennom bruk og kjøp av elbiler, og innen resirkulering. Norge er imidlertid en betydelig eksportør av olje og gass, noe som betyr at vi er en mye større bidragsyter til klimaendringene enn våre nasjonale utslipp skulle tilsi. Generelt har Trøndelag fylke i snitt et høyere klimagassutslipp enn landssnittet. Lierne kommune har et noe høyere utslipp per innbygger enn fylket, men utslippsmengden har gått ned i tiårsperioden.

Kommunen har redusert nedbygd areal, og bevart skog

Bærekraftsmål 15 innebærer å beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer, sikre bærekraftig skogforvaltning, bekjempe ørkenspredning, stanse og reversere landforringelse samt stanse tap av artsmangfold. I Norge har man et omfattende regelverk for bærekraftig bruk og bevaring av naturen. Norge ligger ikke an til å nå bærekraftmålene om gjenoppretting av tapt natur, og er heller ikke på vei til å kunne nå disse delmålene. Vi er også langt unna å oppfylle målet som er satt for beskyttelse og verning av økosystemer. Lierne kommunen har hatt en nedgang i fysisk nedbygd areal de siste årene, og har samtidig bevart skogareal. I tillegg har kommunen hatt en liten økning i andel vernet areal av kommunens totale landareal. Andel vernet areal av kommunens totale landareal har også forblitt uendret den siste femårsperioden.

Ikke tilgjengelig kommunedata

Bærekraftsmål 14 handler om å bevare og bruke havet og de marine ressursene på en måte som fremmer bærekraftig utvikling. Norge har utviklet en reguleringsplan for Barentshavet, Norskehavet og Nordsjøen. Myndighetene har også identifisert viktige områder for biomangfold. Det er likevel flere områder som Norge må arbeide med. Norske myndigheter mangler bla. en plan for bevaring av sjøfugl, fisketrålere får med seg tilleggsfangst som rammer truede arter, man mangler et juridisk instrument for opprettelse av beskyttede marine områder i den økonomiske sonen mm. I Trøndelag samlet har det blir samlet inn mindre avfall fra ryddeaksjoner de siste tre årene enn tidligere år. Som innlandskommune har Lierne kommune naturlig nok ikke relevante data på dette området.

Færre barn og ungdom med barnevernstiltak

Bærekraftsmål 16 handler om å fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge velfungerende, ansvarlige og inkluderende institusjoner på alle nivåer. Norge har lenge hatt et levedyktig demokrati med relativt små forskjeller. Det norske samfunnet kjennetegnes av høy grad av tillit, gode velferdsordninger, og et velorganisert arbeidsliv. I Lierne kommune har andelen barn og unge med tiltak gjennom barnevernet vært under gjennomsnittet i Trøndelag. Videre har kommunen hatt en økning i valgdeltakelsen ved de siste fire kommunevalgene, og ligger over fylkessnittet for de siste tre.

Oppsummering av utviklingsområder i kommunen

Oppsummeringen av ståstedsanalysen viser at Lierne kommune ligger godt an i forhold til mange indikatorer, men kommunen har likevel et forbedringspotensiale på flere områder.

Områdene hvor Lierne har størst utfordringer legges frem som potensielle utviklingsområder. Dette er områder som anbefales å vurdere nærmere, samt legge ekstra fokus på i det videre arbeidet med bærekraftig utvikling i kommunen.

Det bør presiseres at innspillene til utviklingsområder er basert på ovennevnte dataanalyser, og områdene bør kartlegges grundigere før igangsettelse av tiltak. Følgende utviklingsområder bør vurderes i videre arbeid med bærekraftig utvikling kommunen:

- *Mål 3: God helse og livskvalitet:* Kommunen har hatt et fall i fastlegedekningen de siste to årene.
- *Mål 4: God utdanning:* Kommunen har tilsynelatende en god utvikling innen utdanning, men likevel er det færre elever som oppgir at de trives på skolen. Dette er en negativ trend i hele fylket.
- *Mål 7: Ren energi til alle:* Kommunen har et høyt energiforbruk i kommunale bygg sammenlignet med fylkessnittet.
- *Mål 9: Industri, innovasjon og infrastruktur:* Lierne er blant kommunene med minst utbygd bredbåndsinfrastruktur i Trøndelag, dersom man ser på andel av befolkningen som har tilgang til fast og mobilt bredbånd.
- *Mål 11: Bærekraftige byer og lokalsamfunn:* I likhet med utviklingen i hele Norge, har også Lierne en økende eldre befolkning relativt til yrkesaktive, hvor kommunen har en høyere forsørgerbrøk enn fylkessnittet. Denne forventes også å øke i tiden fremover. Kommunen har også en høyere andel barn som bor trangt.
- *Mål 13: Stoppe klimaendringene:* Kommunen har hatt et stabilt, men noe høyere klimagassutslipp per innbygger sammenlignet med fylkessnittet.

Samarbeid er nøkkelen for å nå målene

Dette er forbedringsområder som er utfordrende å løse for én enkelt kommune alene. Et godt samarbeid på tvers vil derfor være avgjørende for å lykkes med arbeidet med bærekraftig omstilling i fylket. Dette er man allerede godt i gang med gjennom etableringen av *Bærekraftsnettverket i Trøndelag*.

I dag brukes nettverket som en arena for å ta opp problemstillinger som er krevende å jobbe med, samt å dele god praksis mellom kommunene. Nettverket har allerede diskutert viktige temaer slik som bærekraft i politiske saker, kommunale plan- og styringssystemer, bærekraftige anskaffelser, matsvinn, folkehelse og bærekraftsmål, samt indikatorer.

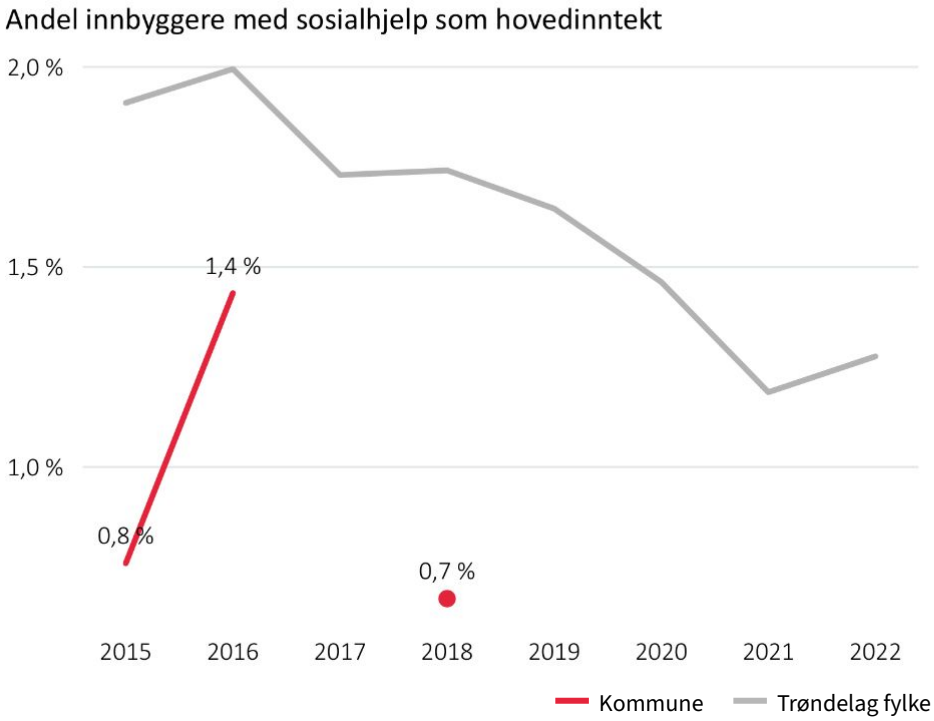
Videre anbefales det at man benytter bærekraftsnettverket aktivt til å arbeide med problemstillingene som er spesielt relevant for hele Trøndelag. Flere av utfordringsområdene er også relevante på nasjonalt nivå, hvor nasjonale samarbeid kan være aktuelt. I dag inviteres kommunene allerede til Teamsmøtene "bærekraftfredag" i regi av det nasjonale bærekraftsnettverket. Møtene tar opp relevante temaer som det nasjonale nettverket er opptatt av. I tillegg vil bærekraftsrapportene til hver enkelt kommune være et godt kunnskapsgrunnlag for å vurdere kommunespesifikke utviklingsområder.

Det finnes også en rekke tilskudd og virkemidler som kan kobles opp mot flere av utviklingsområdene i fylket. Disse presenteres i en egen oversikt i kapittel 6.

Mål 1 - Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

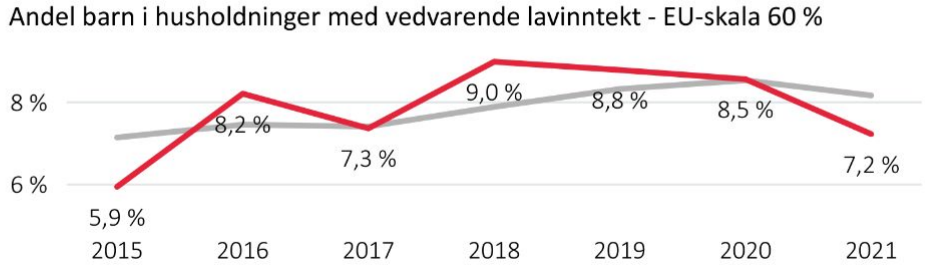
Delmål 1.1: Utrydde all ekstrem fattigdom

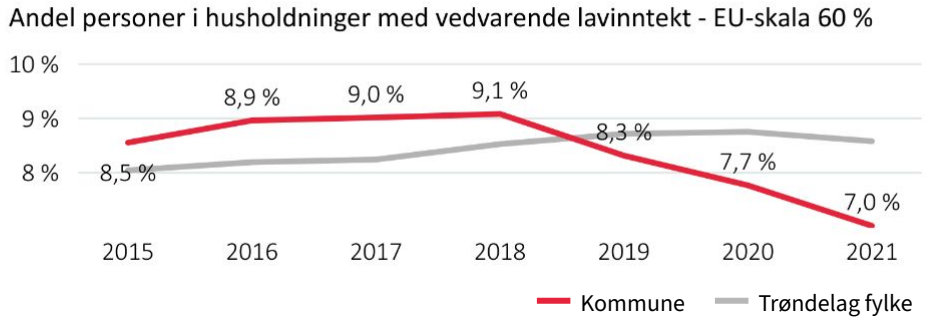

Andelen innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt sier noe om hvor stor del av befolkningen som er avhengig av stønad som sin primære inntektskilde. Lierne kommune har kun tilgjengelig data på andelen innbyggere med sosialhjelp som hovedinntekt i 2015, -16 og -18. I disse målingene har kommunen hatt en lavere andel som har dette som sin primære inntekt enn gjennomsnittet i fylket.

Vedvarende lavinntekt har variert de siste fem årene, men både andel personer og andel barn i husholdninger med vedvarende lavinntekt har gått ned siden 2018 og ligger nå under fylkessnittet.

Delmål 1.2: Halvere relativ fattigdom

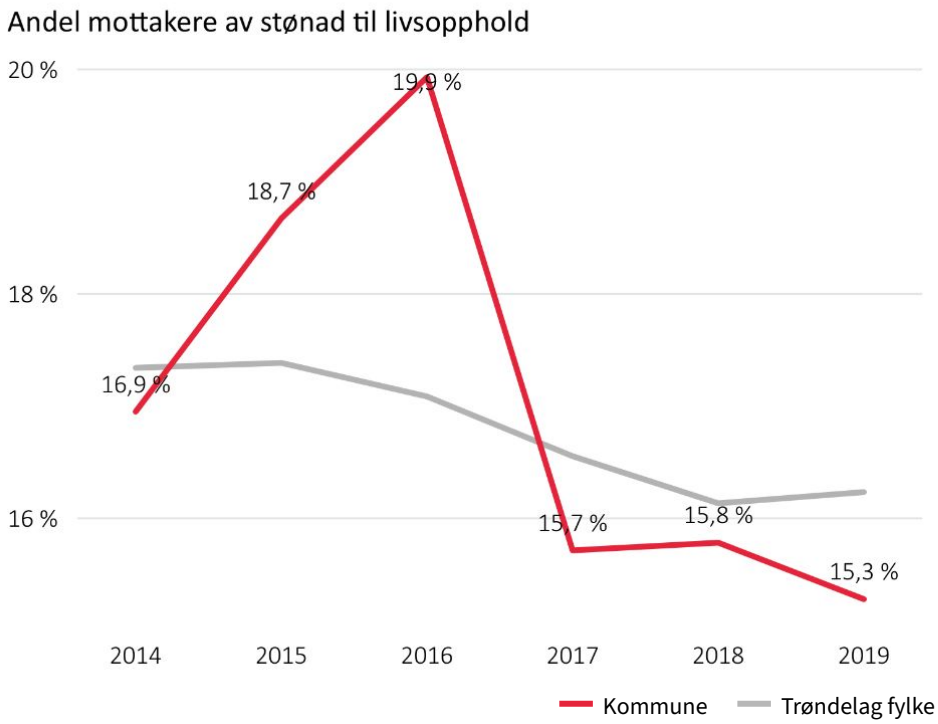

Vedvarende lavinntekt måles ved å slå sammen husholdningens inntekt over en treårsperiode, og dele summen på tre. Dette gir den gjennomsnittlige husholdningsinntekten i treårsperioden, hvor siste årstall for perioden fremstilles i grafen. Inntekten måles ved beregne husholdningens samlede inntekt, etter at skatt er trukket fra. Vedvarende lavinntekt måles ut fra medianinntekten til husholdninger i samme periode, hvor lavinntektsgrensen er på 60 prosent av nasjonal medianinntekt over en treårsperiode, beregnet etter EU-skala. Grensen er ulik for ulike typer husholdninger, hvor 2021-grensen for *enslig forsørger med ett barn* eksempelvis er 327.100 kr og *par med to barn* er 528.400 kr.

1] SSB 13992, 2] SSB 12944, 3] SSB 09593

Mål 1 - Utrydde alle former for fattigdom i hele verden

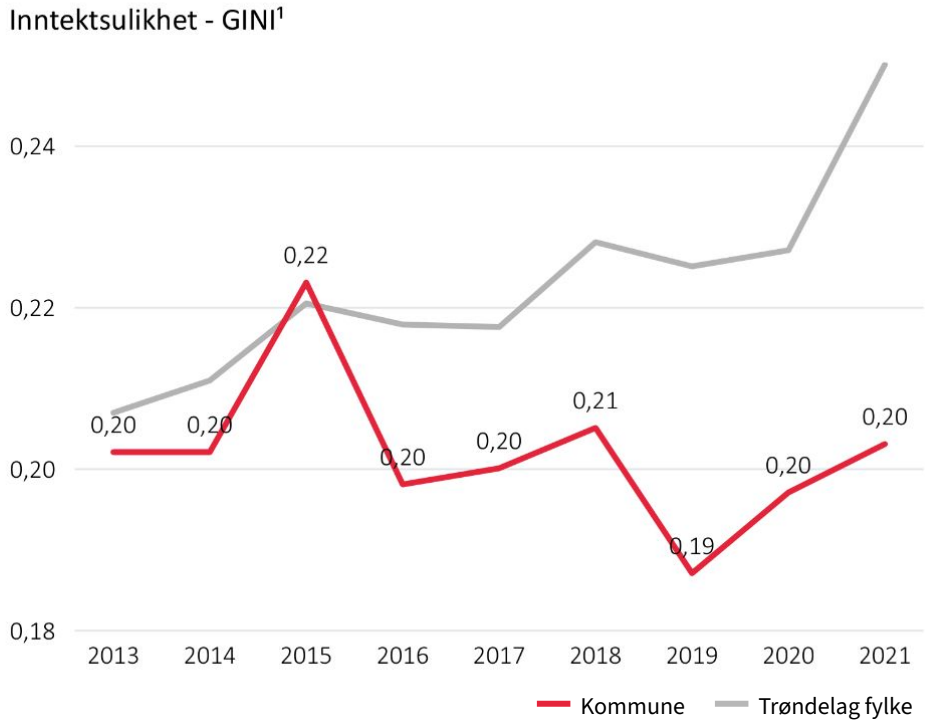
Delmål 1.3: Innføre nasjonalt tilpassede sosiale velferdsordninger

Andel mottakere av stønad til livsopphold viser kun utviklingen fra 2014 til 2019, da det ikke er tilgjengelig data for senere år, men gir likevel en god indikasjon på utviklingen av stønadsmottakere til livsopphold i kommunen.

Analysen viser at antall stønadsmottakere i kommunen har hatt en nedgang mellom 2016 og 2019. Lierne kommune ligger under snittet for Trøndelag siste tre årene.

Delmål 1.4: Sikre at alle menn og kvinner har lik rett til økonomiske ressurser og tilgang til grunnleggende tjenester

Gini-koeffisienten beskriver inntektsulikhet og varierer fra 0 til 1. Jo større koeffisient, desto større ulikhet. Den tar utgangspunkt i forholdet mellom de kumulative andelene av befolkningen rangert etter stigende inntekt, og den kumulative andelen av inntekten som de mottar. I følge analysen har inntektsulikheten i kommunen variert de siste ti årene, men kommunen har en motsatt trend sammenlignet med fylket som har en økende ulikhet. Kommunen har stort sett hatt en lavere inntektsulikhet enn fylkessnittet de fleste år.

1] FHI, 2] SSB 09114

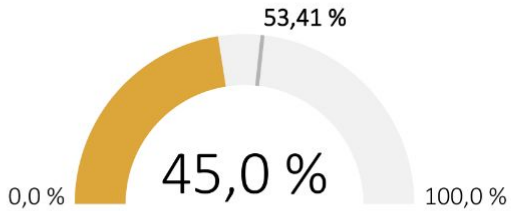
Mål 2 - Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Delmål 2.2: Utrydde alle former for feilernæring

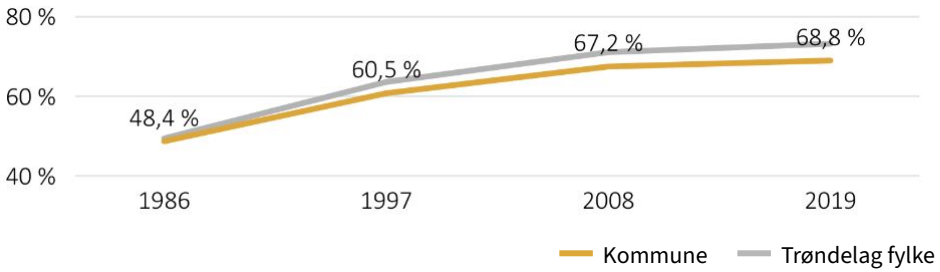
Andel voksne kvinner med overvekt og fedme

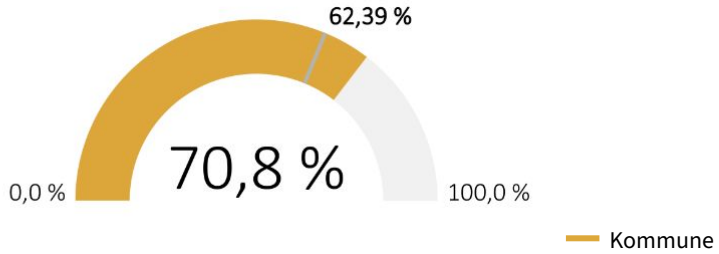
Andel jenter som spiser frokost før første skoletime 5 dager i uken

Andel voksne menn med overvekt og fedme

Andel gutter som spiser frokost før første skoletime 5 dager i uken

Andel voksne kvinner og menn med overvekt og fedme er målt gjennom Helseundersøkelsen i Trøndelag (HUNT) som er en stor, norsk befolkningsbasert helseundersøkelse som omfatter helseopplysninger og biologisk materiale fra innbyggerne i Trøndelag. Undersøkelsen gjennomføres omtrent hvert tiende år.

For Lierne kommune har trenden med overvekt og fedme økt i tråd med fylkessnittet. Andelen for kvinner har tidligere vært høyere enn snittet, men ligger omtrent på snitt ved siste måling. For menn ligger kommunen noe under snittet.

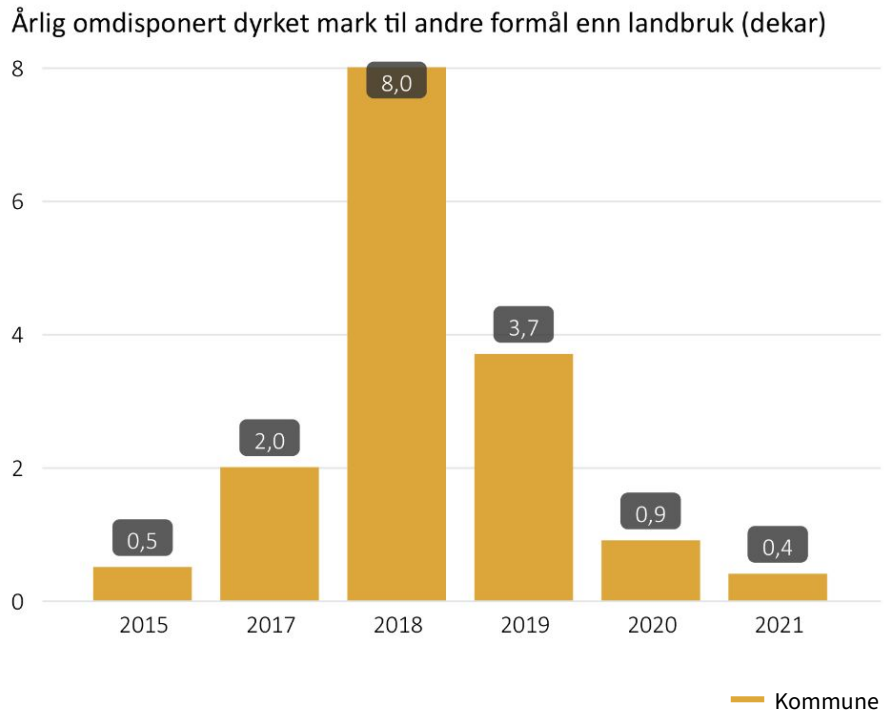
På skoler der mange spiser frokost, opplever man mer ro, bedre konsentrasjon og trivsel. Konklusjonen fra en rekke studier er at frokost som en del av en sunn livsstil, kan påvirke barns helse og velvære.

Oversikten viser hvor stor andel av jenter og gutter på ungdomstrinnet som spiser frokost før første skoletime fem dager i uken (2021). I Lierne kommune er andelen jenter som spiser frokost lavere enn gjennomsnittet i fylket. For gutter er andelen derimot høy, og høyere enn snittet. I undersøkelsen fra Ungdata deltok 47 elever fra Lierne kommune.

1] HUNT, 2] Ungdata

Mål 2 - Utrydde sult, oppnå matsikkerhet og bedre ernæring, og fremme bærekraftig landbruk

Delmål 2.4: Sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon

Kommunene spiller også en viktig rolle i å sikre at det finnes bærekraftige systemer for matproduksjon. En måte å måle dette på er å se på hvor mye av kommunens landområde som blir brukt til andre formål enn landbruk.

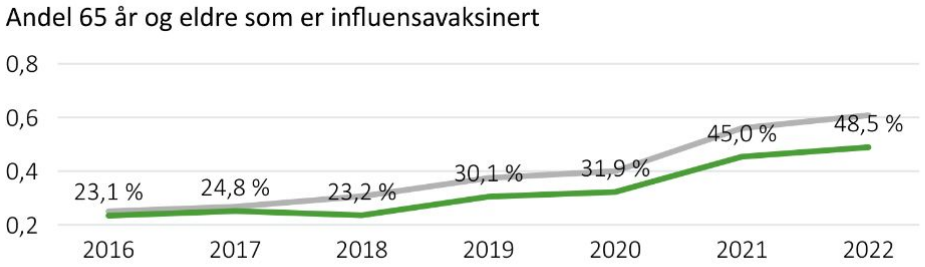
Lierne kommune har hatt relativt lave tall på dyrket mark som er omdisponert til andre formål enn landbruk, med unntak for 2018.

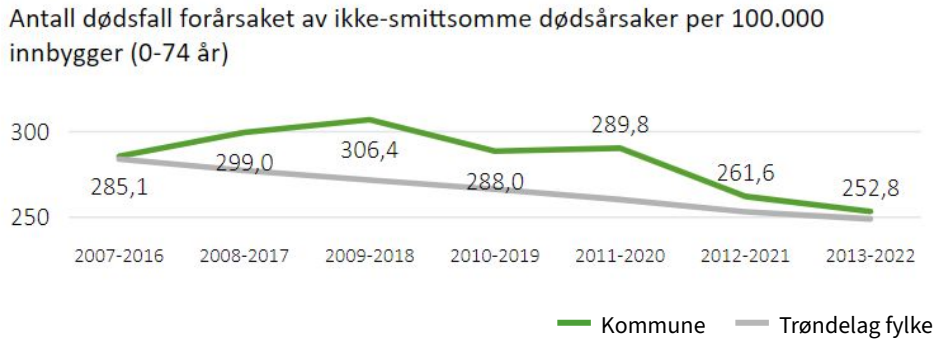
1] SSB 11950

Mål 3 - Sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder

Delmål 3.3: Stanse epidemiene av bl.a. aids, tuberkolose, malaria, samt bekjempe hepatitt, vannbårne sykdommer og andre smittsomme sykdommer

Delmål 3.4: Redusere prematur dødelighet forårsaket av ikke-smittsomme sykdommer og fremme mental helse

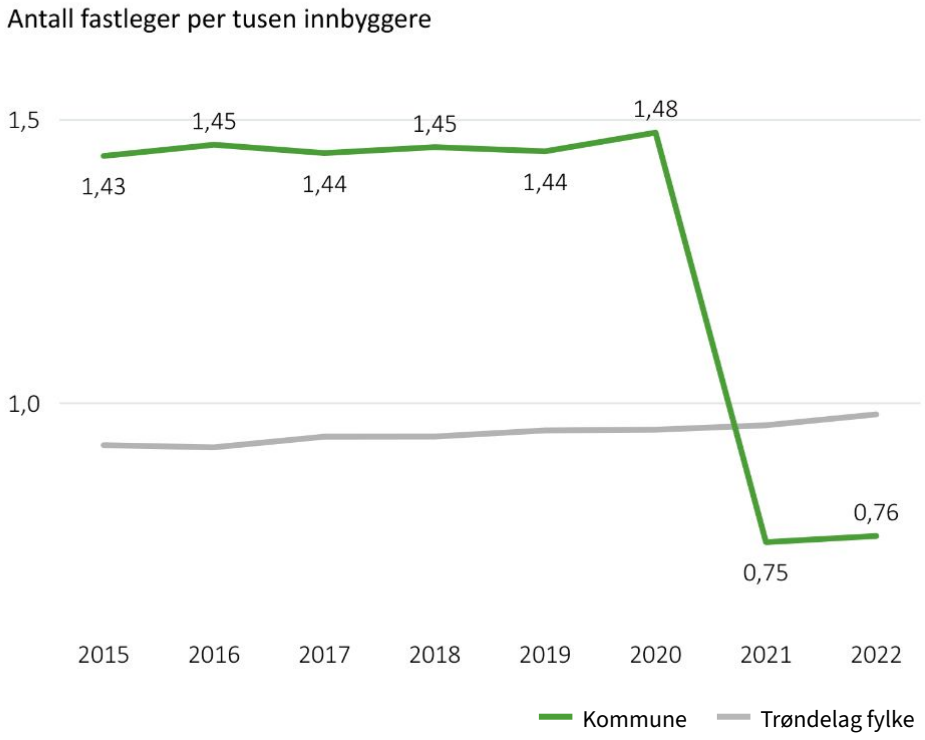

Andelen 65 år og eldre som er influensavaksinert har økt i hele perioden, men ligger litt under snittet. Etter 2020 har andelen vaksinerte hatt en sterk vekst, noe som trolig også kan forklares av koronapandemien. Dette er også i tråd med fylkessnittet som også har hatt en oppgang de siste årene.

Utviklingen i tidlige dødsfall er målt per 100 000 innbygger for aldersgruppen 0-74 år som et gjennomsnitt over ti-årsperioder.

[1]Ikke-smittsomme dødsårsaker består av diabetes, hjerte- og karsykdommer, KOLS, kreft, selvmord og ulykker.

Delmål 3.8: Oppnå allmenn dekning av helsetjenester

Lierne kommune har mellom 2018 og 2022 hatt en nedgang antall tidlige dødsfall forårsaket av ikke-smittsomme dødsårsaker[1].

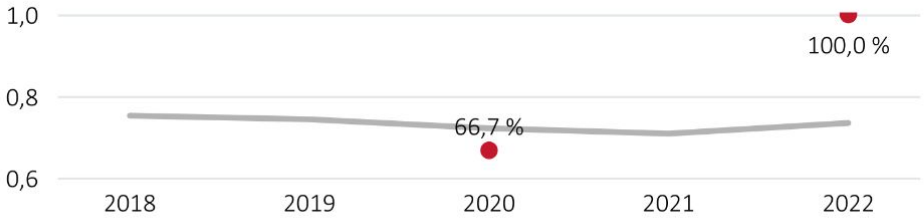
God fastlegedekning er viktig for å ivareta helsen hos befolkningen. I distrikter kan det være utfordrende å sikre god nok dekning i en spredt bebyggelse, og i byene er det flere pasienter som har behov for fastlege. I Lierne har andelen fastleger gått ned i 2021, og Lierne kommune har nå en lavere fastlegedekning enn fylket i gjennomsnitt.

1] FHI

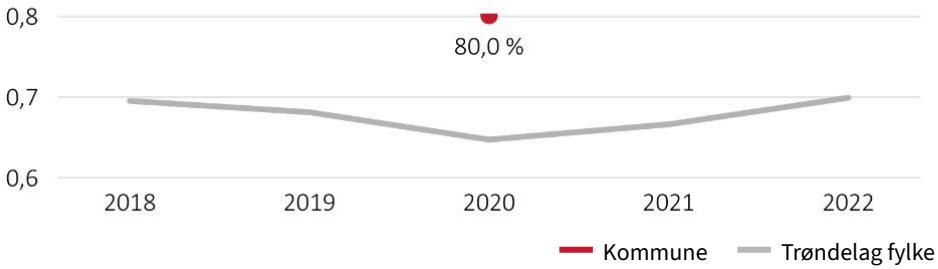
Mål 4 - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Delmål 4.1: Sikre at alle jenter og gutter fullfører gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring

Andel barn som har oppnådd grunnleggende kompetanse i lesing (8. trinn)

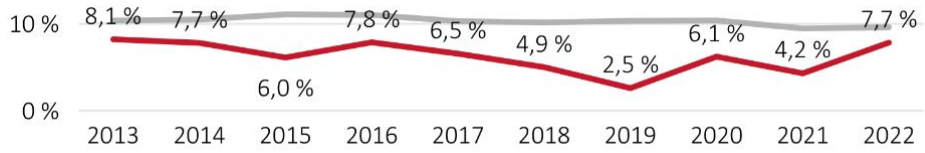

Andel barn som har oppnådd grunnleggende kompetanse i regning (8. trinn)

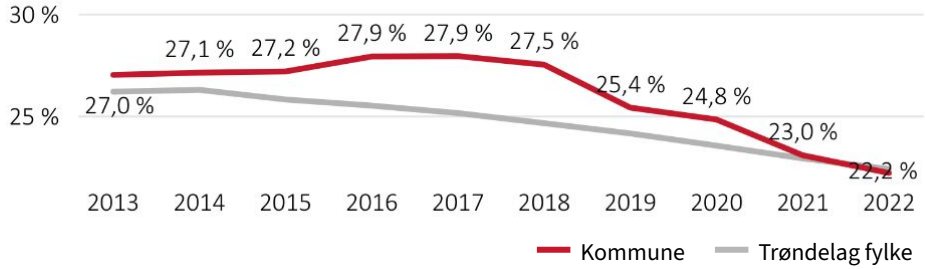

Nasjonale prøver i lesing og regning gir en indikasjon på kompetansenivået i kommunen. Andel barn som har oppnådd grunnleggende kompetanse i lesing (mestringsnivå 3-5 i nasjonale prøver, 8. trinn) i Lierne kommune lå på hele 100 prosent i 2022. For grunnleggende kompetanse i regning (mestringsnivå 3-5 i nasjonale prøver, 8. trinn) har kommunen data for ett år (2020), men også her ligger Lierne kommune godt over snittet i Trøndelag.

Andel personer (15-29 år) som står utenfor arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak (NEET)

Andel personer som kun har gjennomført grunnskole som høyeste utdanning

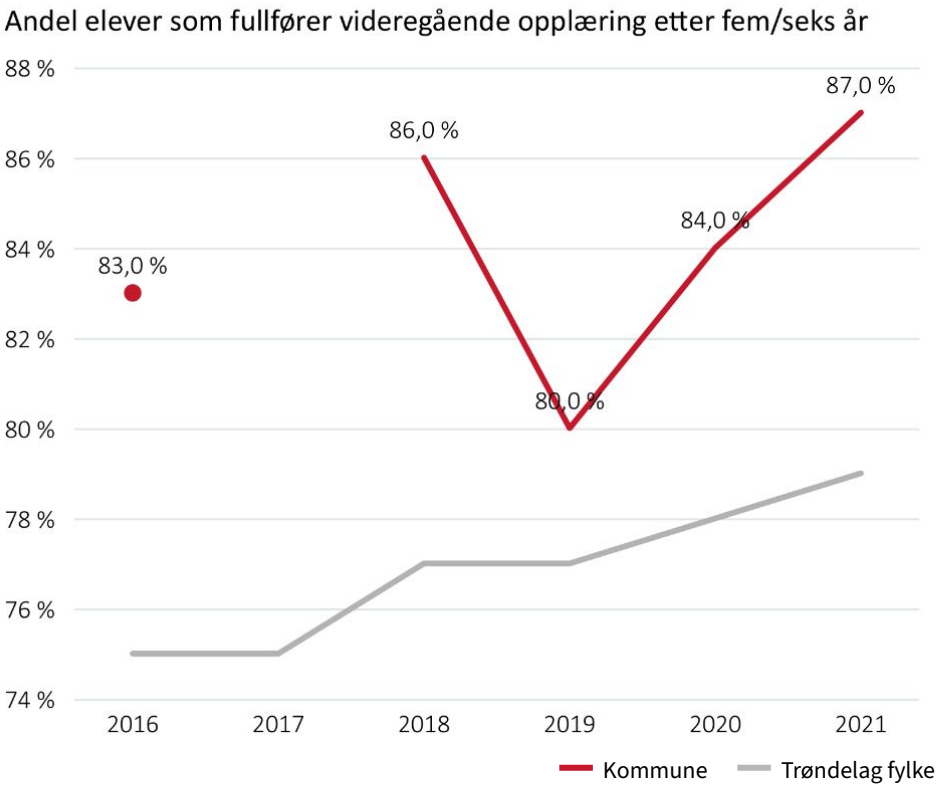
Andel personer 15-29 år som står utenfor arbeid, utdanning og arbeidsmarkedstiltak har variert noe i tiårsperioden. Sammenligner man med snittet for fylket, har Lierne hatt en lavere andel innen denne kategorien i hele perioden.

Andel personer i kommunen som kun har gjennomført grunnskole som høyeste utdanning har gått ned, slik at stadig færre faller inn under denne kategorien. Tidligere har kommunen hatt en høyere andel som kun gjennomfører grunnskole enn fylkessnittet, mens de siste to årene har kommunen omtrent lik andel som snittet.

1] Udir, 2] SSB 13556, 3] SSB 09429

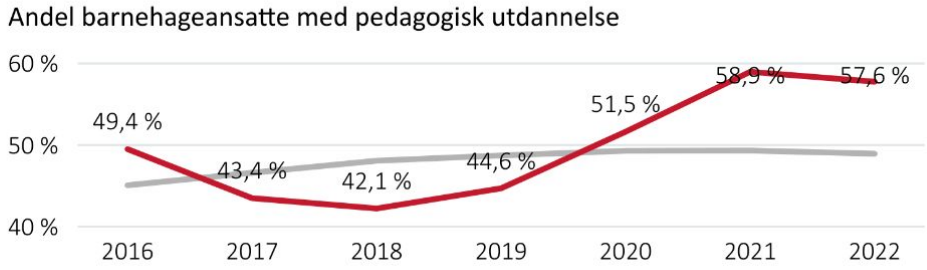
Mål 4 - Sikre inkluderende, rettferdig og god utdanning og fremme muligheter for livslang læring for alle

Delmål 4.1: Sikre at alle jenter og gutter fullfører gratis og likeverdig grunnskole og videregående opplæring

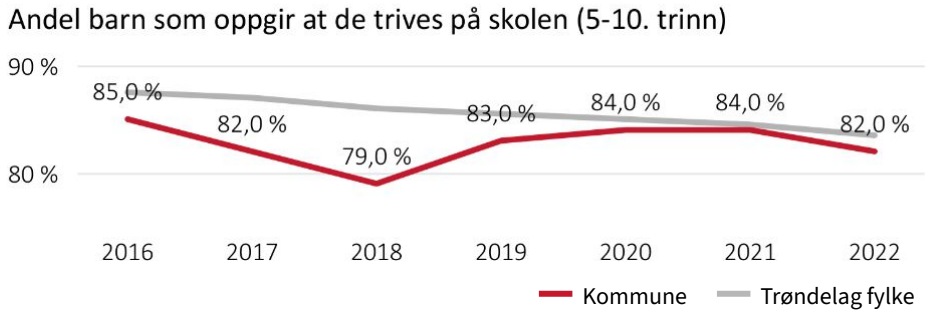

Hvor mange elever som fullfører videregående opplæring viser i hvilken grad kommunen evner å sikre at befolkningen får grunnleggende kompetanse. Analysen viser at Lierne kommune har hatt en økning i andelen elever som fullfører videregående skole etter fem/seks år de siste tre årene. Kommunen ligger også godt over fylkessnittet ved siste måling.

Delmål 4.2: Sikre alle jenter og gutter mulighet for god tidlig utvikling og omsorg og tilgang til førskole

Delmål 4.a: Etablere og oppgradere utdanningstilbud som er barnevennlige

Andel barnehageansatte med pedagogisk utdannelse sier noe om kommunens evne til å sikre kompetent arbeidskraft. I Lierne kommune har denne hatt en økning siden 2018, og ligger over snittet for Trøndelag.

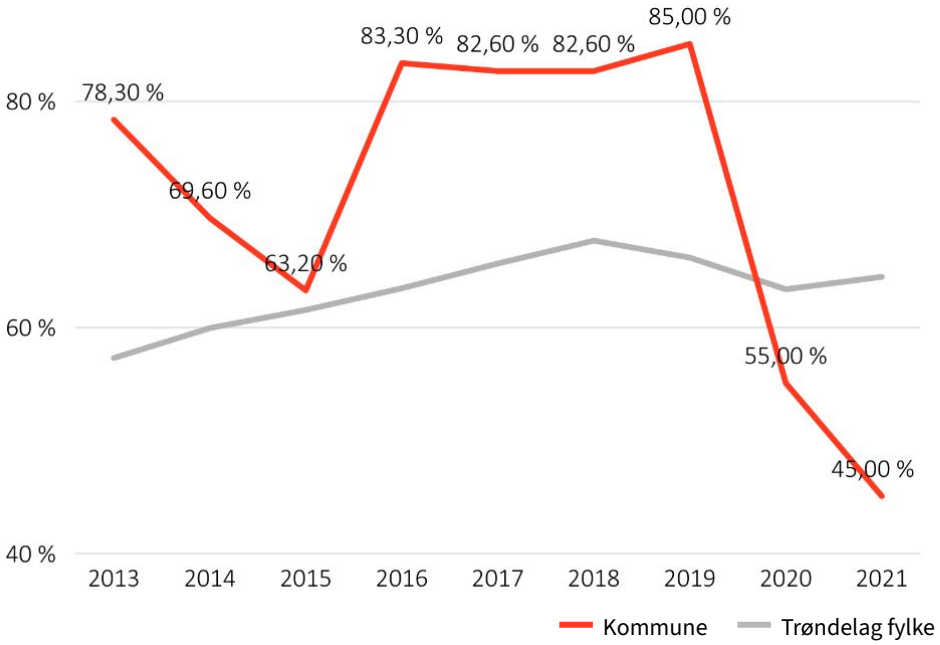
Når det gjelder andel barn som opplever at de trives på skolen har denne økt i kommunen etter 2018, men har siden hatt en nedgang. Også samlet for Trøndelag er trenden at færre oppgir at de trives på skolen.

1] SSB 12971, 2] SSB 12436, 3] Udir

Mål 5 - Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

Delmål 5.4: Anerkjenne og verdsette ubetalt omsorgs- og husarbeid

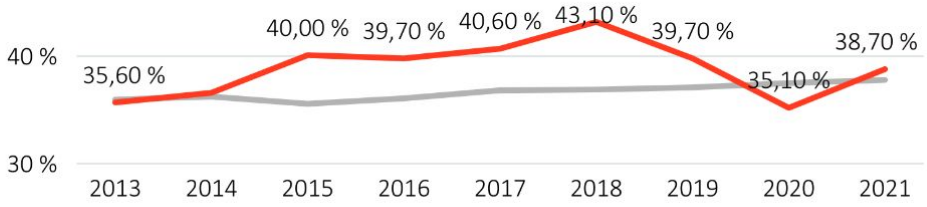
Andel fedre som tar ut hele fedrekvoten

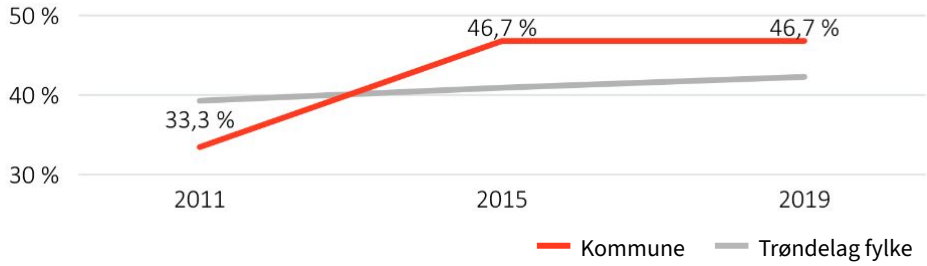
Andel fedre som tar ut fedrekvoten varierer fra år til år, men har de siste to årene hatt en relativt stor nedgang i Lierne kommune. I 2020 og 2021 var andelen fedre som tar ut fedrekvoten i kommunen noe lavere enn gjennomsnittet i fylket.

Delmål 5.5: Sikre kvinner fullstendig og reell deltakelse og like muligheter til ledende stillinger

Andel kvinnelige ledere (20-66 år)

Andel kvinnelige kommunestyrerepresentanter

Andel kvinnelige ledere i alderen 20-66 år hadde en nedgang i Lierne kommune etter 2018, har variert i Lierne kommune de siste ti årene, hvor andelen nå ligger omtrent på snittet til fylket.

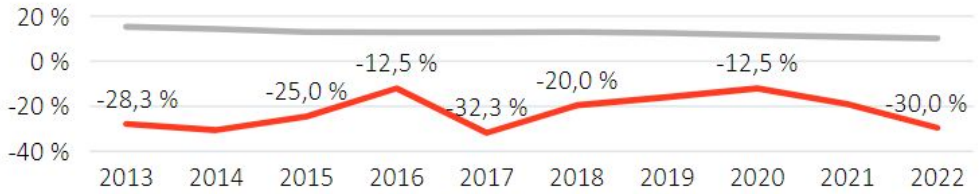
Andelen kvinnelige kommunestyrerepresentanter har imidlertid økt mellom 2011 og 2019. Den er også høyere sammenlignet med snittet til fylket, som lå på 42 prosent i 2019.

1] SSB 09293, 2] SSB 09293, 3] SSB 01182

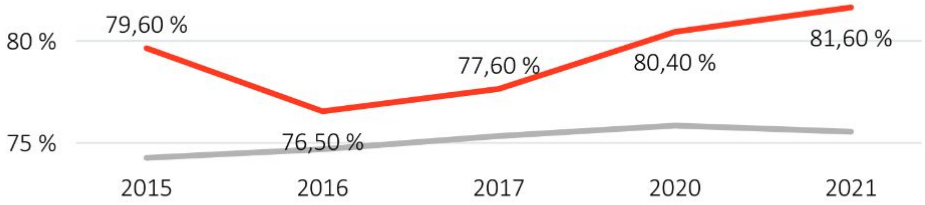
Mål 5 - Oppnå likestilling og styrke jenters og kvinners stilling i samfunnet

Delmål 5.a: Lik rett til økonomiske ressurser og muligheter for kvinner

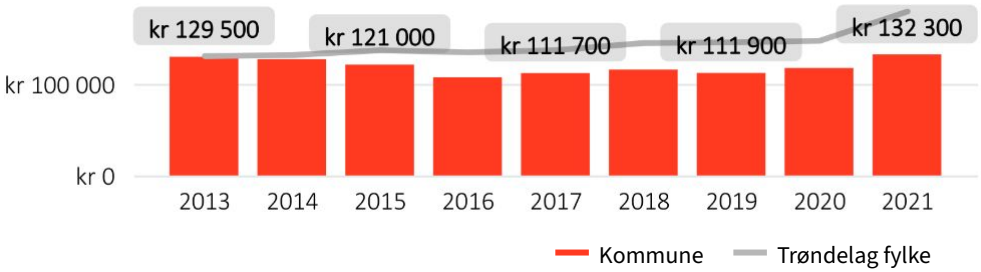
Kjønnsbalanse mellom sysselsatte med innvandrerbakgrunn, menn og kvinner (15-74 år)

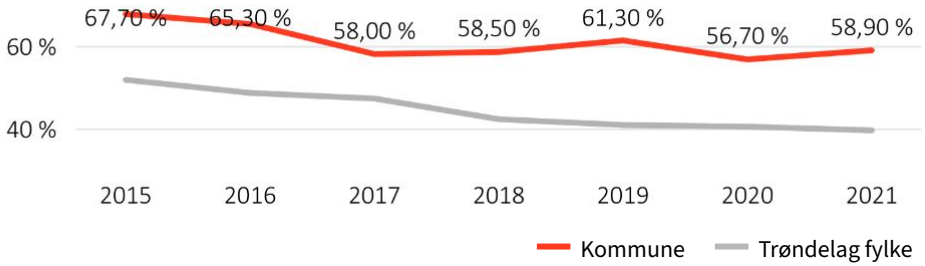
Andel kvinner (20-66 år) i arbeidsstyrken

Forskjell i gjennomsnittlig bruttolønn mellom menn og kvinner

Andel sysselsatte kvinner (20-66 år) som jobber deltid

Kjønnsbalanse mellom sysselsatte med innvandrerbakgrunn, viser forskjellen mellom sysselsatte menn relativt til sysselsatte kvinner med innvandrerbakgrunn i kommunen. I Lierne kommune har andelen variert, hvor de negative verdiene viser at kommunen har flere sysselsatte kvinner enn menn. For Trøndelag fylke som helhet er situasjonen det motsatte.

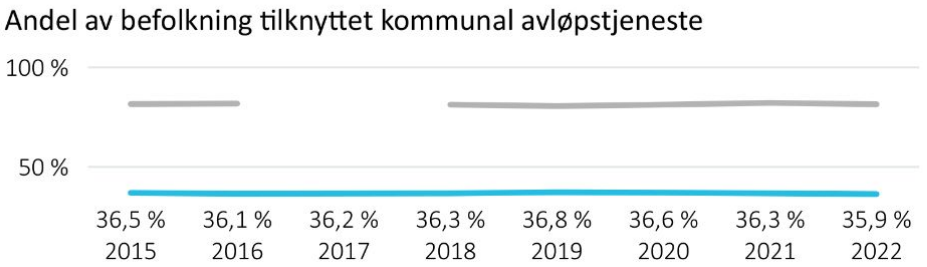
Ulikheten i gjennomsnittlig bruttolønn mellom menn og kvinner beregnes av *gjennomsnittlig lønn for menn* minus *gjennomsnittlig lønn for kvinner*. Ulikheten i lønn mellom menn og kvinner har hatt en økning, men kommunen har en lavere ulikhet i lønn enn fylkessnittet.

Arbeidsstyrken er definert som summen av alle lønnstakere, selvstendig næringsdrivende og arbeidsledige i alderen 20-66 år. Dette inkluderer også f.eks. studenter som har deltidsarbeid ved siden av studiet. Andel kvinner 20-66 år i arbeidsstyrken har gått opp siden 2016, og kommunen har generelt en høyere andel kvinner i arbeidsstyrken enn fylkessnittet (ikke tilgjengelig data for 2018-2019). Andelen deltidsansatte kvinner i kommunen har siden 2015 hatt en svak nedgang, i tråd med utviklingen i fylket. Kommunen har imidlertid en høyere andel kvinner som jobber deltid enn snittet for Trøndelag.

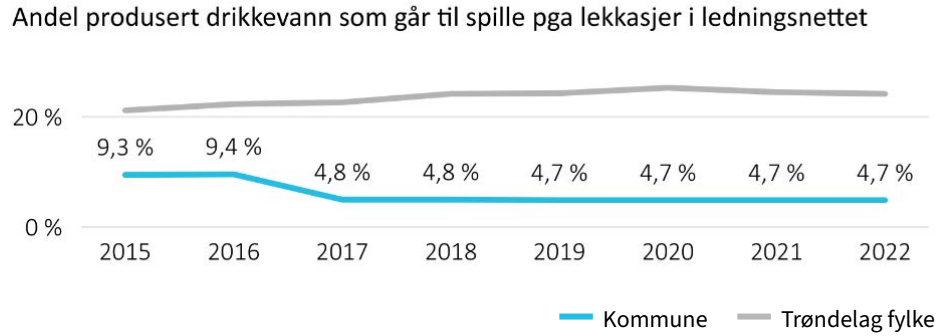
1] SSB 11607, 2] SSB 09293

Mål 6 - Sikre bærekraftig vannforvaltning, tilgang til vann og gode sanitærforhold for alle

Delmål 6.3: Bedre vannkvaliteten gjennom reduserte utslipp, økt rensing og gjenbruk av spillvann

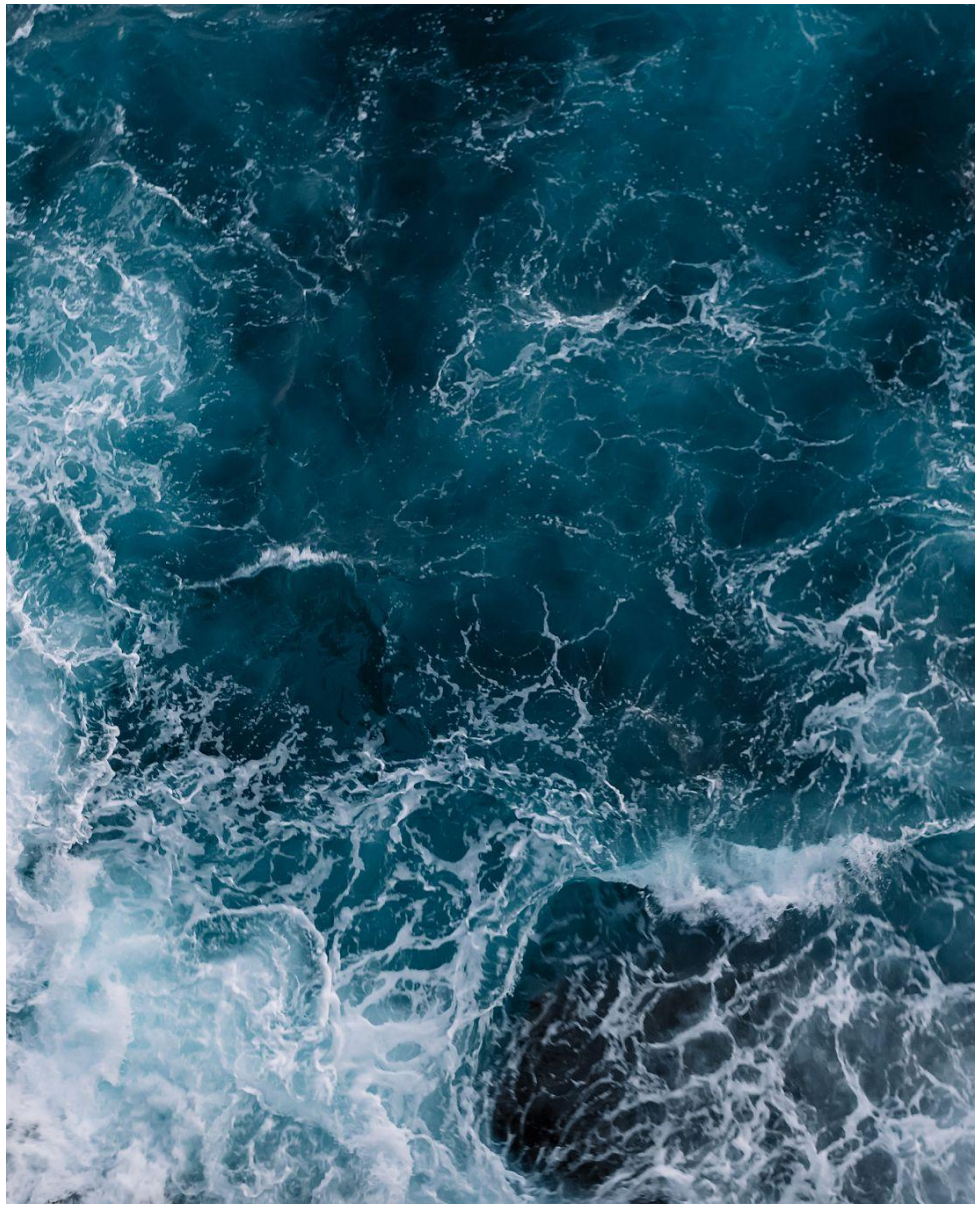

Delmål 6.4: Bedre utnyttelsen av vann og sikre bærekraftig uttak av og tilgang til ferskvann

Lierne kommune har en relativt lav andel av befolkningen som er tilknyttet kommunal avløpstjeneste, og ligger under gjennomsnittet i fylket.

Kommunen har hatt en nedgang i andel produsert drikkevann som går til spille på grunn av lekkasjer, og ligger i tillegg godt under gjennomsnittet for alle år.

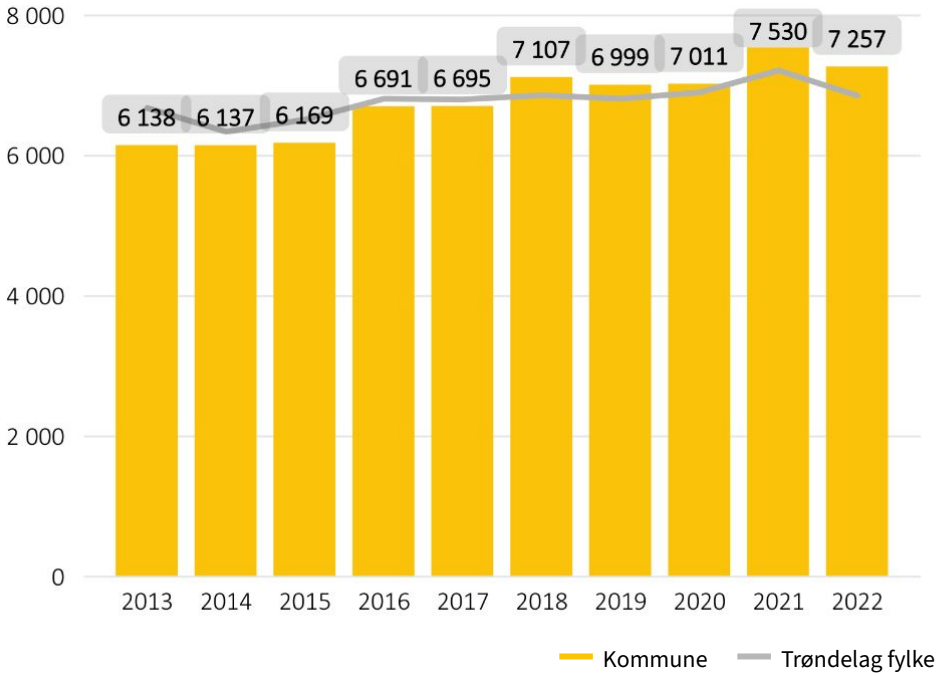

1] SSB 13144, 2] SSB 11787

Mål 7 - Sikre tilgang til pålitelig, bærekraftig og moderne energi til en overkommelig pris

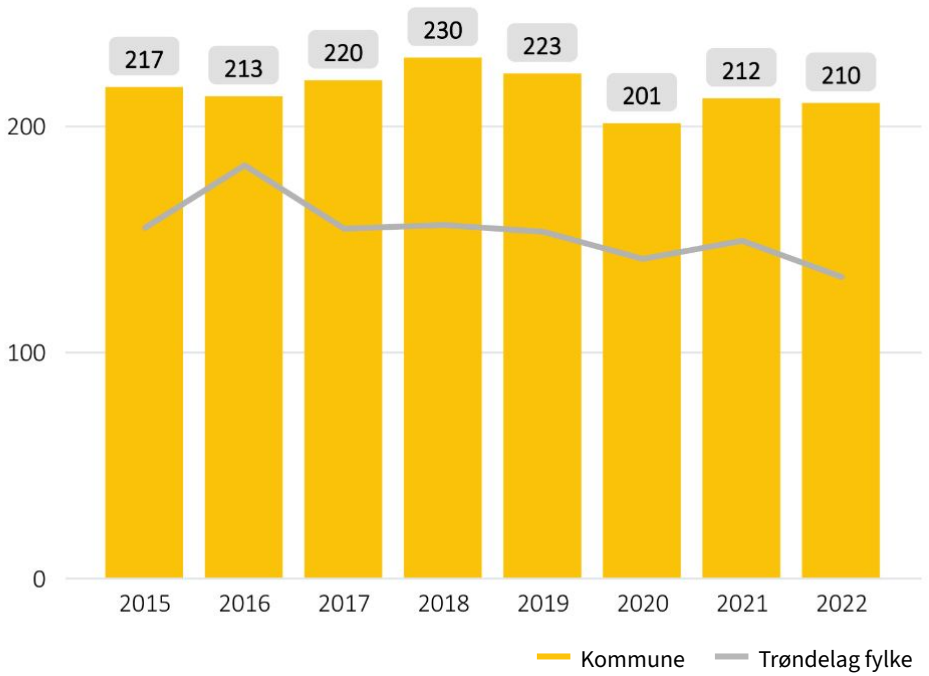
Delmål 7.3: Få forbedringen av energieffektivitet på verdensbasis til å gå dobbelt så fort

Nettoforbruk av elektrisk kraft for husholdninger per innbygger (kWh)

Energieffektivitet blir stadig et viktigere tema i debatten om knappheten på energiressurser. Nettoforbruk av elektrisk kraft for husholdninger per innbygger i Lierne kommune har hatt en økning i tråd med gjennomsnittet i fylket i tiårsperioden. De to siste årene har kommune imidlertid et noe høyere forbruk per innbygger enn snittet.

Energibruk per kvm eid areal i kommunale formålsbygg (kWh)

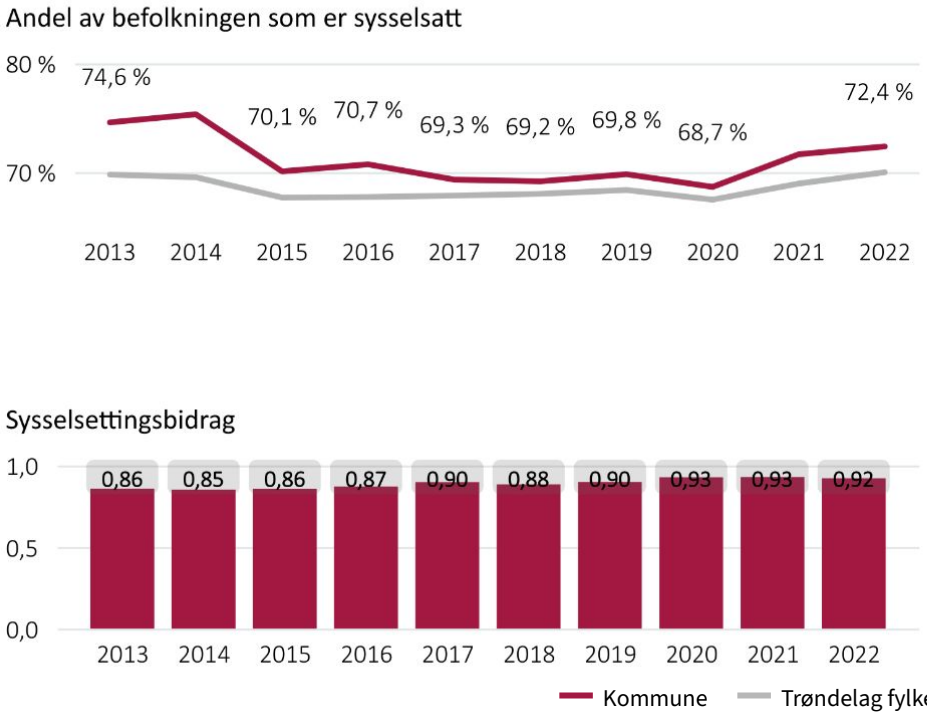

Lierne kommune sitt energiforbruk per kvadratmeter eid areal i kommunale formålsbygg har variert fra år til år i analyseperioden, men men kommunen har generelt et høyere energiforbruk i egne bygg sammenlignet med gjennomsnittet i fylket i hele perioden.

1] SSB 10314, 2] SSB 12150

Mål 8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

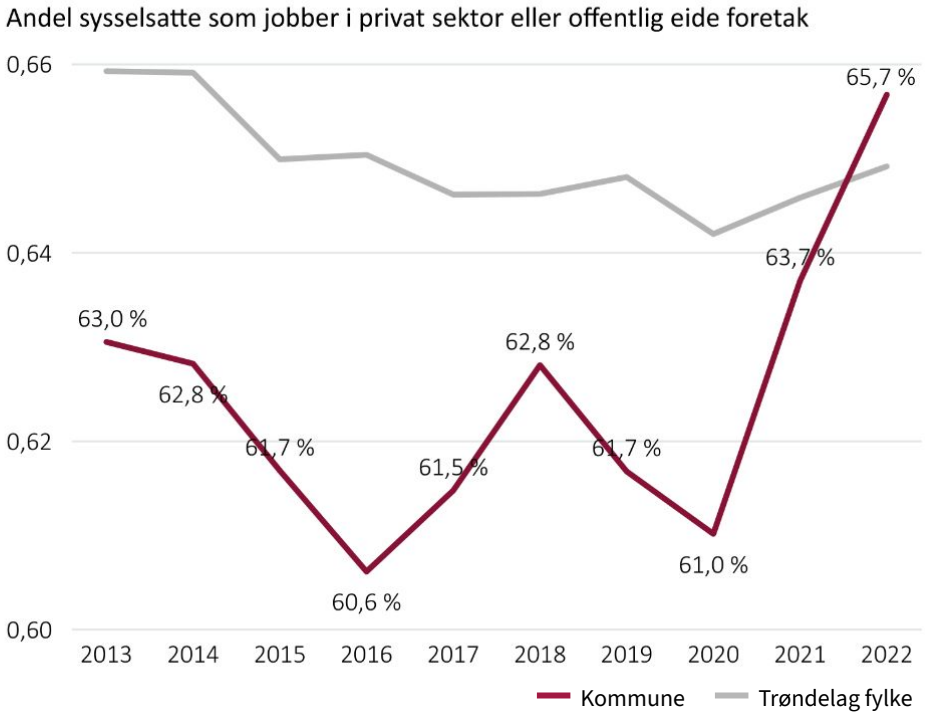
Delmål 8.1: Opprettholde en økonomisk vekst per innbygger som er i samsvar med forholdene i de respektive landene

Økonomisk vekst har sterk korrelasjon med bærekraftig utvikling. Økonomisk vekst skaper et økonomisk mulighetsrom og motiverer aktører til å tenke langsiktig. Andel av befolkningen som er sysselsatt og sysselsettingbidraget er brukt som indikatorer for dette målet.

Andelen som er sysselsatt i Lierne kommune har økt siden 2020, men er fortsatt lavere enn den var for ti år siden. Kommunen en høyere sysselsettingsandel enn gjennomsnittet for fylket i hele perioden.

Delmål 8.2: Øke den økonomiske produktiviteten gjennom diversifisering, teknologisk fremgang og innovasjon

Sysselsettingsbidraget er regnet ut ved å dele antall sysselsatte etter arbeidssted på antall sysselsatte etter bosted. Dette gir innsikt i hvordan kommunens økonomiske situasjon blir påvirket av pendling. I Lierne kommune har bidraget gått opp de siste årene. Dette betyr at flere pendler inn eller at færre pendler ut av kommunen, og at kommunens inntekter derfor blir høyere.

Andelen av sysselsatte som jobber i det private er en indikator på økonomisk diversifisering og potensiell innovasjonsgrad i kommunen. For Lierne kommune har andelen tidligere vært lavere enn snittet, men har økt etter 2020.

1] SSB 13472, 2] SSB 13470, 3] SSB 13472

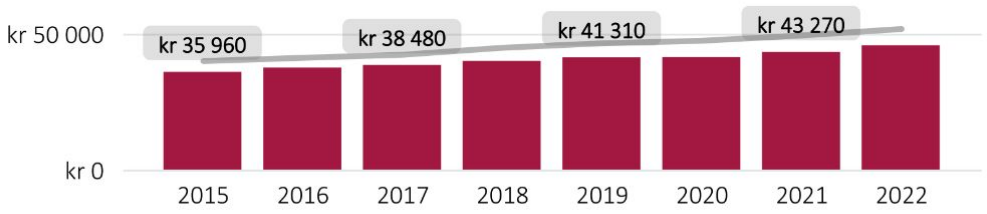
Mål 8 - Fremme varig, inkluderende og bærekraftig økonomisk vekst, full sysselsetting og anstendig arbeid for alle

Delmål 8.5: Oppnå full og produktiv sysselsetting og anstendig arbeid for alle kvinner og menn, inkludert ungdom

Sysselsettingsrater for unge

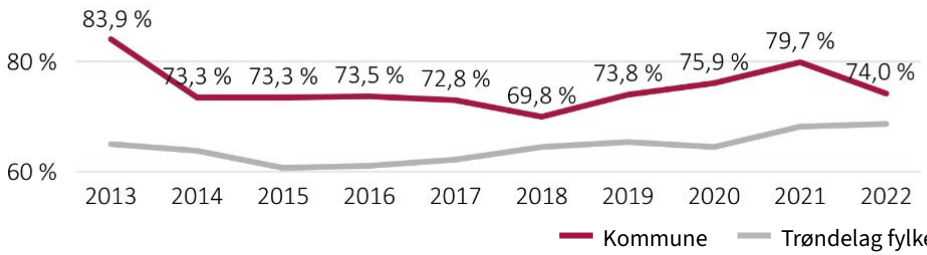

Gjennomsnittlig lønn per måned

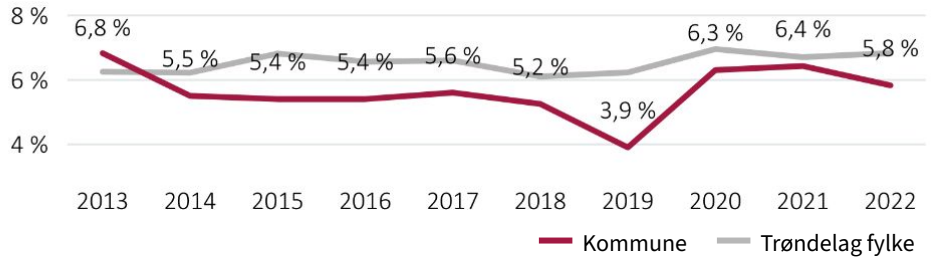

Delmål 8.8: Beskytte arbeidsrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere

Sysselsettingsrater for innvandrere

Lønnstakere med legemeldt sykefravær i prosent av lønnstakere i alt

Sysselsetting er en viktig indikator på produktivitet og er avgjørende for langsiktig velferd i samfunnet og for dets innbyggere. Analysen har målt sysselsettingsgrad for unge, innvandrere, og gjennomsnittlig lønn per måned.

I dag har Lierne kommune omtrent lik andel unge i arbeid som fylket forøvrig, men har hatt en en nedgang det siste året. For innvandrere er sysselsettingsgraden derimot høyere enn snittet i Trøndelag.

Gjennomsnittlig lønn per måned har økt i tråd med fylkessnittet, men ligger rett under gjennomsnittet i hele perioden.

Legemeldt sykefravær er en indikator på sykefraværet i arbeidsstokken. I Lierne kommune har dette steget etter 2019, er lavere enn gjennomsnittet i fylket for hele perioden.

1] SSB 07984, 2] SSB 11607, 3] SSB 12852, 4] SSB 12448

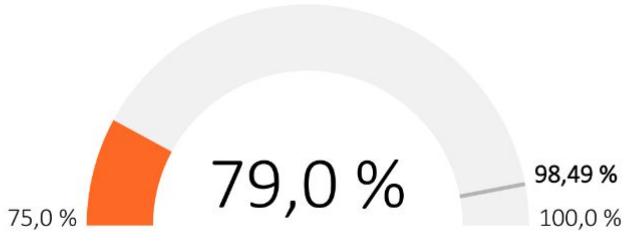
Mål 9 - Bygge solid infrastruktur og fremme inkluderende og bærekraftig industrialisering og innovasjon

Delmål 9.3: Øke tilgangen til informasjons- og kommunikasjonsteknologi

Andel av befolkning med tilgang til fast bredbånd, hastighet ≥ 30

Andel av befolkning med tilgang til mobildata, hastighet ≥ 30

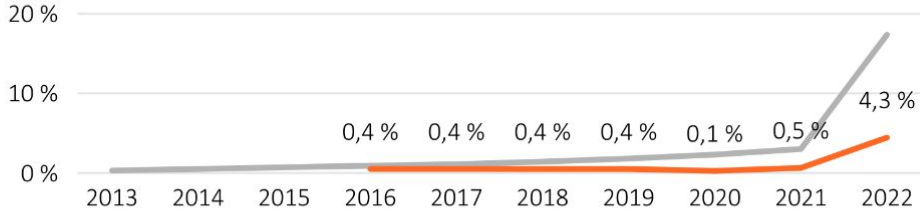

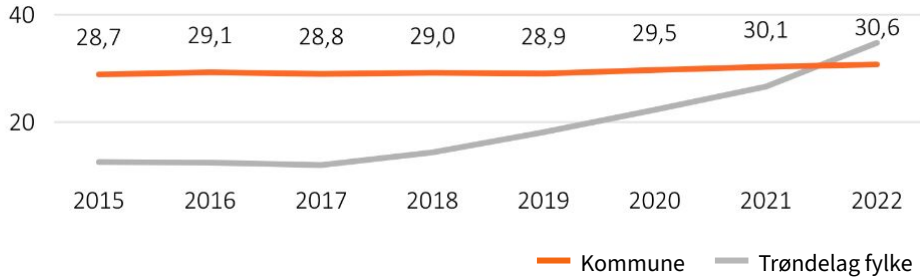
Tilgang til internett er viktig for at folk skal ha tilgang til oppdatert informasjon og være i stand til å kommunisere effektivt. Denne indikatoren ble målt ved å se på andelen av befolkningen som er knyttet til internett via bredbånd og mobildata. I Lierne har 96,0 prosent av innbyggerne tilgang til fast bredbånd og 79,0 prosent har tilgang til mobildata. For begge disse ligger kommunen lavere enn gjennomsnittet i fylket.

Delmål 9.4: Oppgradere infrastruktur og omstille næringslivet til å bli mer bærekraftig

Andel elbiler av alle personbiler

Antall ladepunkt for elbiler per 10 000 innbyggere

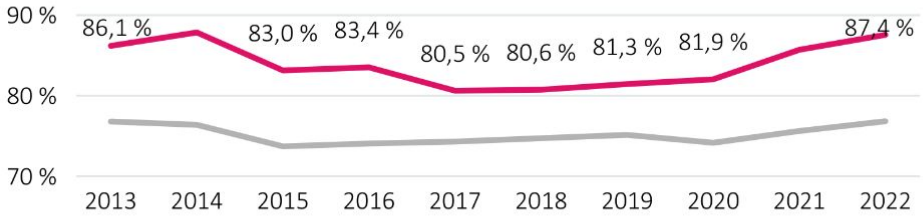
Elektrifisering av transportsystemer spiller en nøkkelrolle i å sørge for at næringslivet blir mer bærekraftig på lang sikt. For dette målet ble andel elbiler og antall ladepunkter per 10 000 innbyggere målt. Lierne kommune har hatt en økning i andel elbiler lik trenden i Trøndelag, men kommunen har en lavere andel enn snittet. Ladeinfrastruktur i Lierne har ellers vært godt utbredt, men har ikke økt. Trenden til fylket har derimot gått oppover, hvor kommunen nå har færre ladepunkt per innbygger enn gjennomsnittet.

1] Ekomstatistikken, 2] SSB 07849, 3] SSB 13227

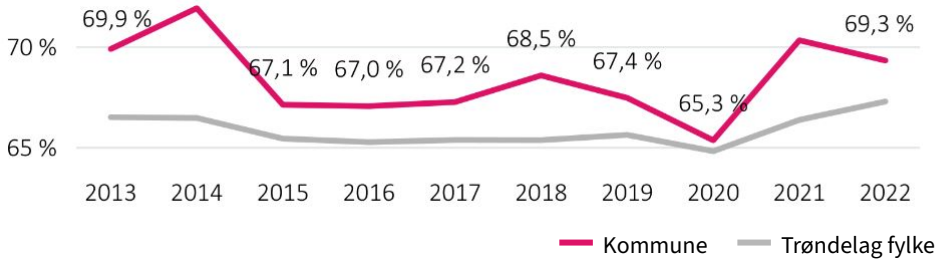
Mål 10 - Redusere ulikhet i og mellom land

Delmål 10.2: Sikre myndiggjøring og fremme sosial, økonomisk og politisk inkludering av alle

Sysselsettingsandel for menn (15-74 år)

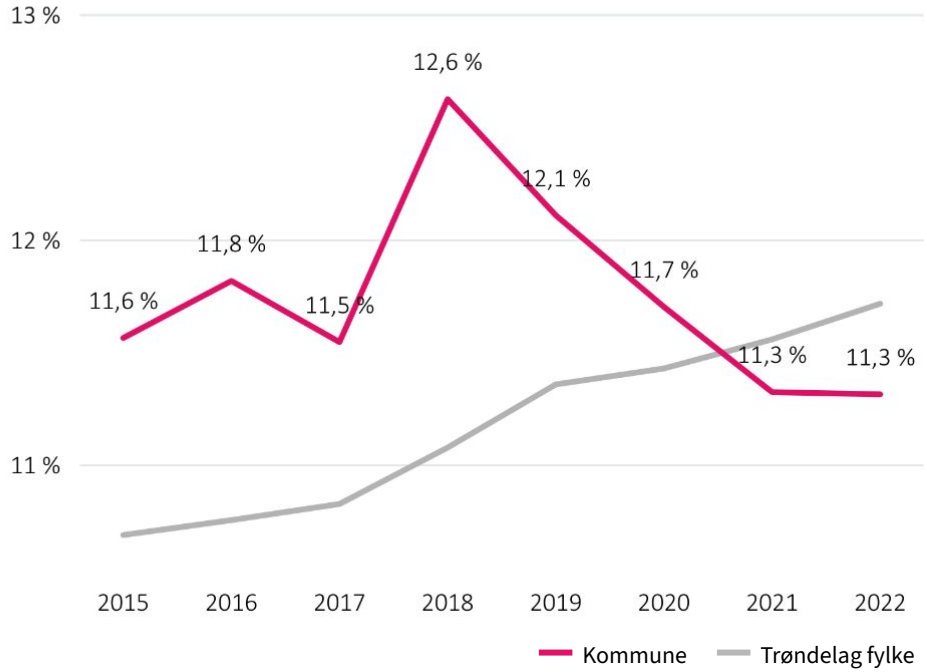
Sysselsettingsandel for kvinner (15-74 år)

Ulikhet utgjør en utfordring i kampen mot fattigdom globalt. I Norge er det relativt små inntekts- og levekårsforskjeller sammenlignet med andre land. Likevel har ulikhetene mellom fattig og rik økt siden 1980-tallet.

Sysselsettingsandelen for menn i alderen 15 til 74 år har vært høyere enn fylkesgjennomsnittet de siste ti årene, og har økt siden 2013. Når det gjelder sysselsettingsandel for kvinner i samme alder har andelen også vært høyere enn fylket, men har hatt litt større variasjoner enn snittet.

Uføretrygdeandel (18-67 år)

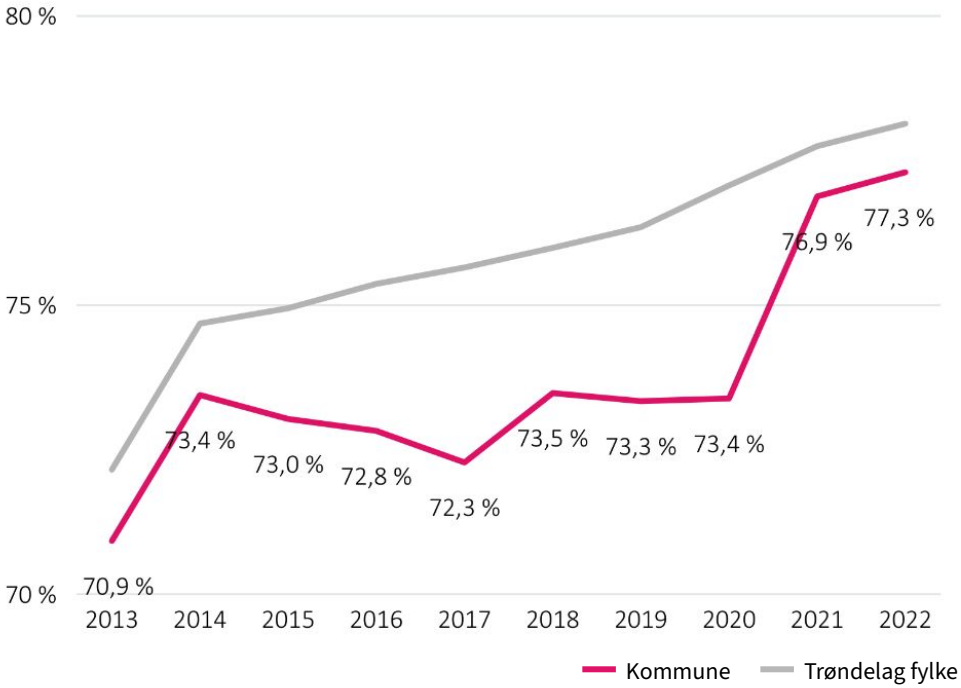
For uføretrygdeandel hos personer i alderen 18-67 år, ligger Lierne kommune under gjennomsnittet til Trøndelag, hvor andelen har gått ned siden 2018. Både Lierne kommune og fylkessnittet er også høyere enn andelen for landet forøvrig, som lå på 10 prosent i 2022.

1] SSB 11607, 2] SSB 11715

Mål 10 - Redusere ulikhet i og mellom land

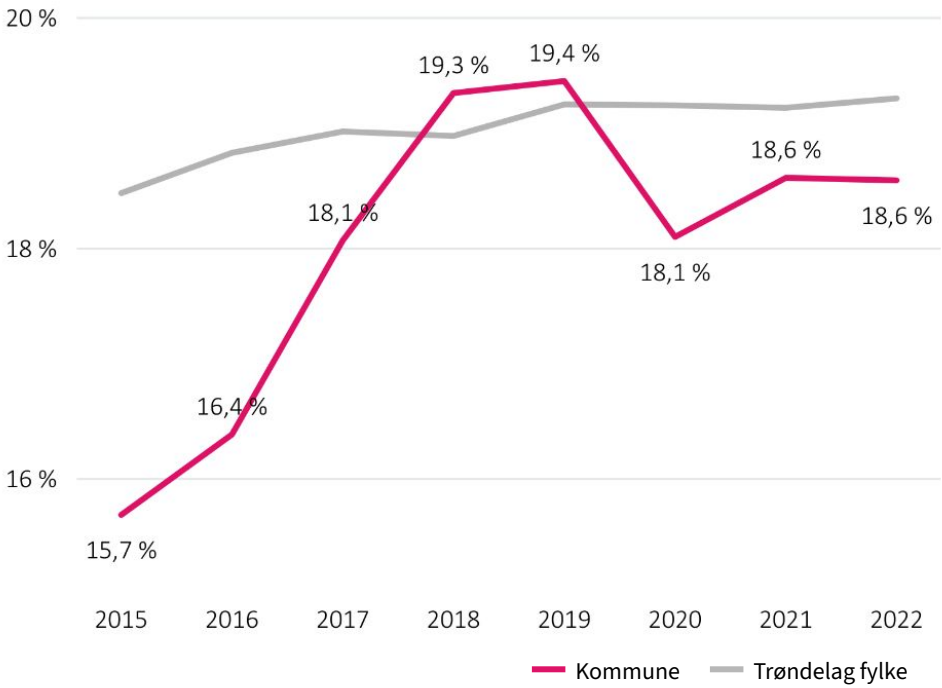
Delmål 10.3: Sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår

Utdanningsnivå: Andel som har fullført VGS og høyere utdanning (16+ år)

Et jevnt, høyt utdanningsnivå i befolkningen kan bidra til å redusere fremtidig ulikhet blant annet i lønn og levekår. Andelen som har fullført videregående opplæring, fagskoleutdanning eller universitet- og høgskoleutdanning i Lierne kommune har økt i perioden, men er likevel lavere enn gjennomsnittet i fylket. Den økende trenden er imidlertid synlig både for kommunen, og for fylket som helhet.

Andel som leier bolig blant alle boforhold

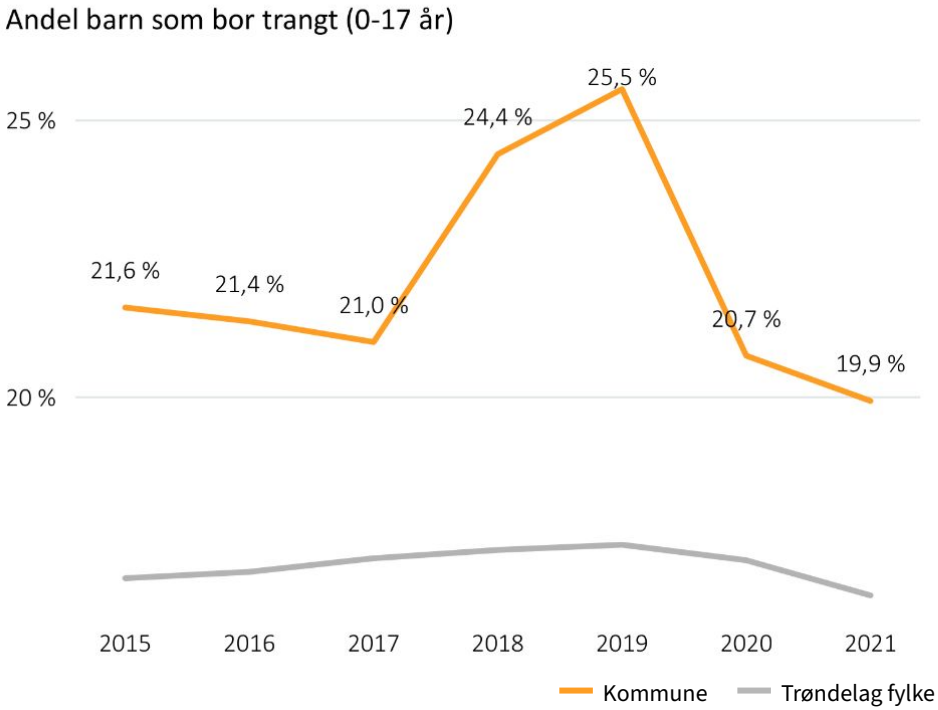

Boforhold påvirker også hvor ulikt et samfunn er, hvor andel personer som eier vs. leier kan si noe om bosituasjonen i kommunen. Andelen personer som leier bolig i Lierne kommune har vært lavere enn snittet for fylket de fleste år. Årsaker til dette gapet kan eksempelvis være ulikheter i boligtilbud, boligpriser, utleiepriser m.m. De siste årene har andelen personer som leier i Lierne vært relativt stabil på i overkant av 18 prosent.

1] SSB 09429, 2] SSB 11038

Mål 11 - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

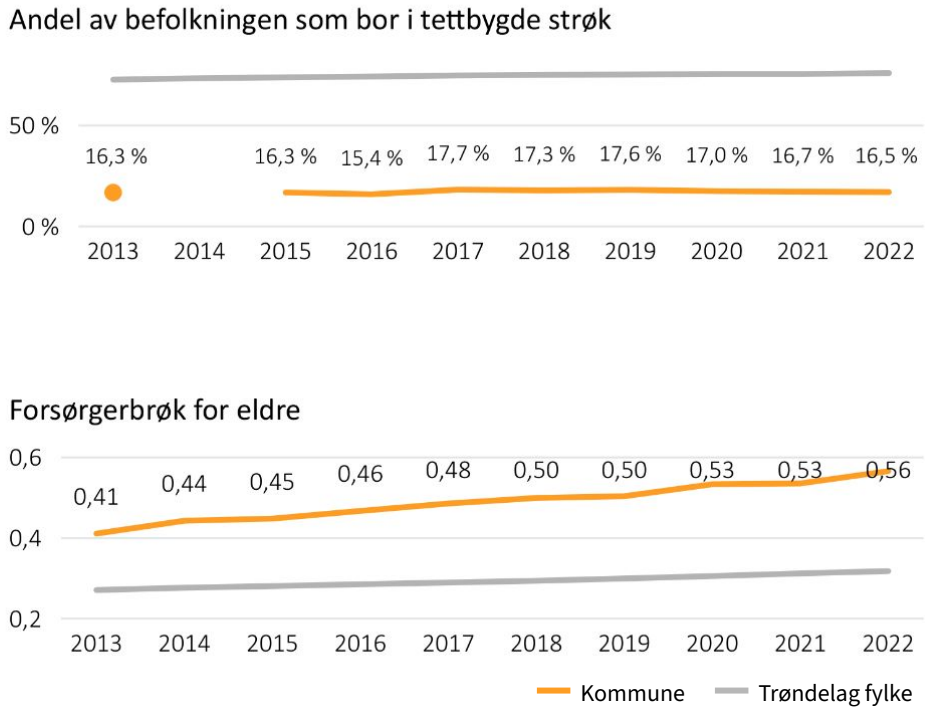
Delmål 11.1: Sikre at alle har tilgang til tilfredsstillende og trygge boliger grunnleggende tjenester

Et barn som bor trangt bor i en bolig hvor det er under 25 kvm per person eller at det er ett eller færre rom per person. Etter 2019 hadde Lierne kommune en nedgang i andel barn som bor trangt, men andelen er likevel høyere enn fylkessnittet i samtlige år.

I Lierne bor omtrent 17 prosent av befolkningen i tettbygde strøk, noe som er lavere enn gjennomsnittet i Trøndelag. Andelen som bor i tettbygde områder har vært omtrent den samme i analyseperioden.

Delmål 11.3: Styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering

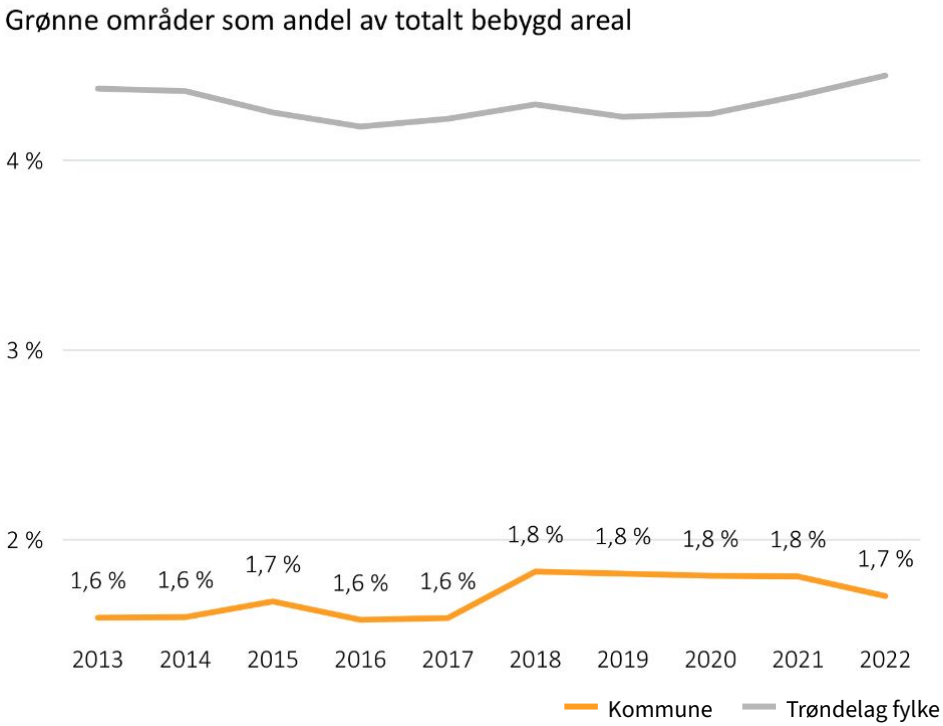

Forsørgerbrøken sier noe om hvor mange personer i aldre der man ofte er ferdig med sin yrkesaktive periode (65 år og eldre) relativt til antall personer i normalt yrkesaktiv alder (20-64 år). Forsørgerbrøken i Lierne kommune er høyere enn fylkesgjennomsnittet, noe som indikerer at kommunen har færre yrkesaktive per eldre enn gjennomsnittet i Trøndelag. Forsørgerbrøken i kommunen har økt jevnt de siste ti årene, i likhet med Trøndelag. Dette er i tråd med den helhetlige demografiske utviklingen hvor vi stadig blir flere eldre.

1] FHI, 2] SSB 05212

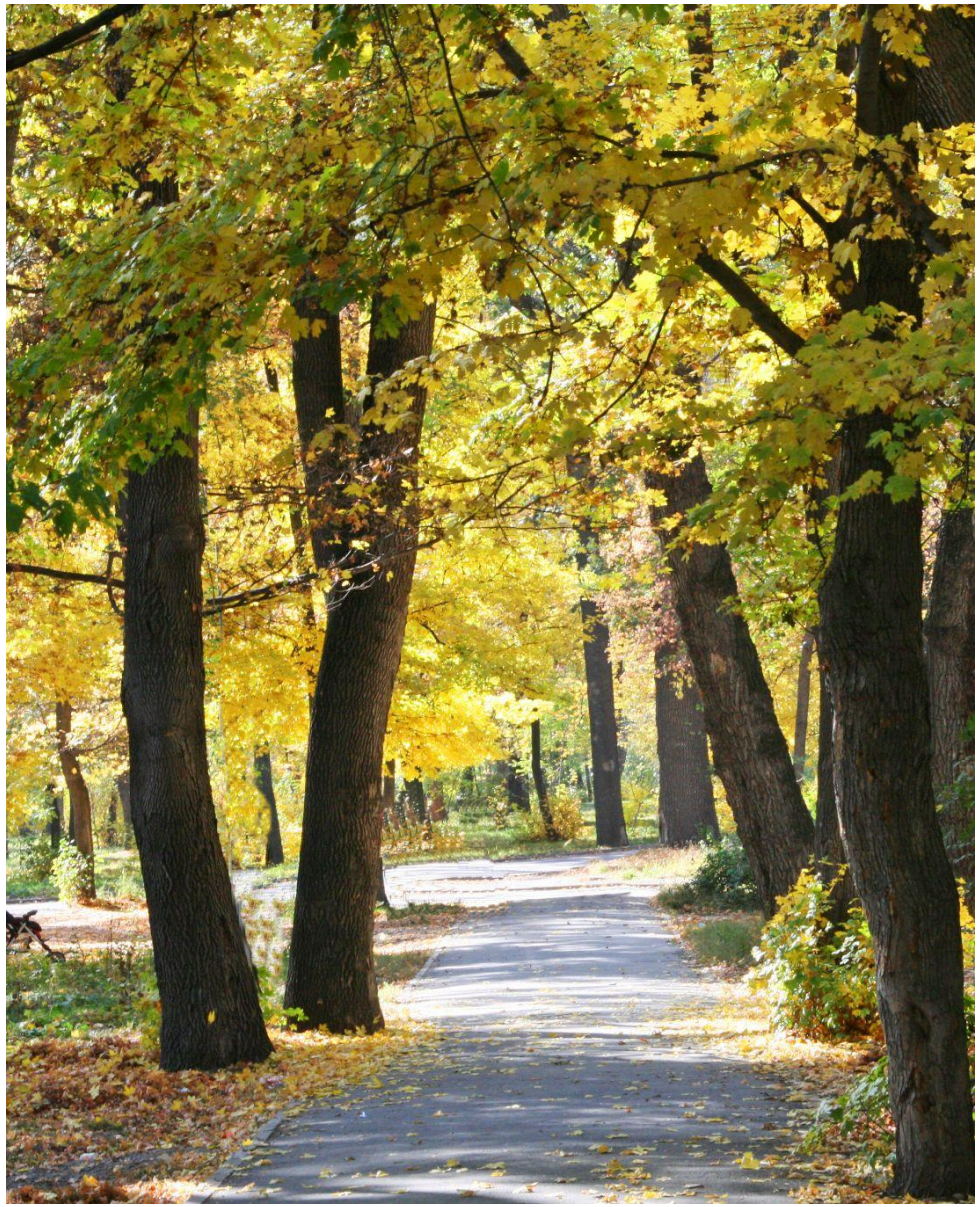
Mål 11 - Gjøre byer og lokalsamfunn inkluderende, trygge, robuste og bærekraftige

Delmål 11.3: Styrke inkluderende og bærekraftig urbanisering

Med økende urbanisering av samfunnet er det viktig å ta hensyn til grønne områder i samfunnsplanlegging og forvaltning. Grønne områder defineres i dette tilfellet som park, grav- og urnelund, lekeplass, fornøyelsespark og idretts- og sportsområder.

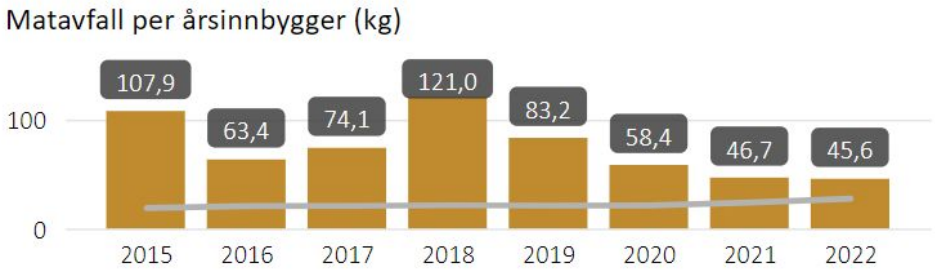
Lierne kommune har en relativt lav andel såkalte grønne områder sammenlignet med fylkesgjennomsnittet. Andelen har vært stabil på dette nivået de siste ti årene.

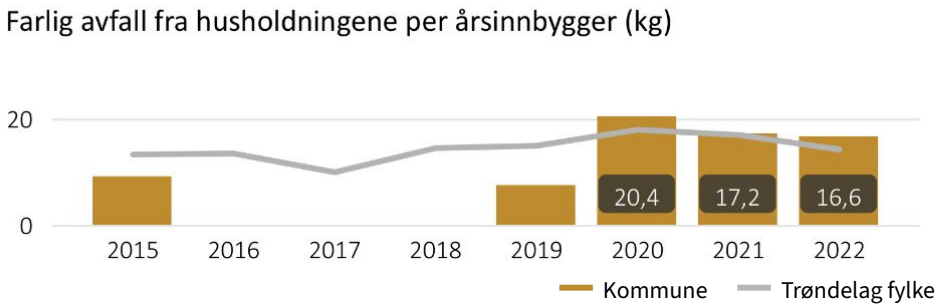
1] SSB 09594

Mål 12 - Sikre bærekraftig forbruks- og produksjonsmønstre

Delmål 12.3: Halvere matsvinn per innbygger

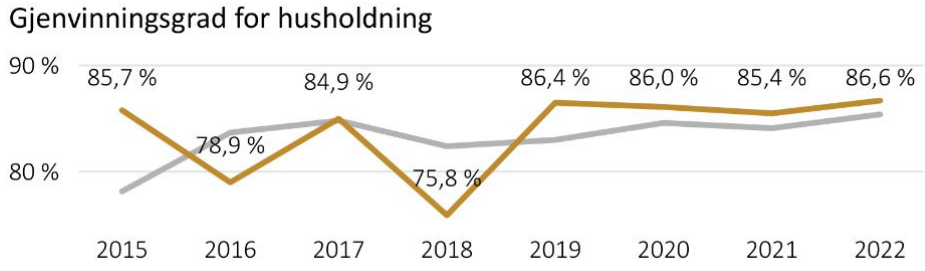
Delmål 12.4: Oppnå en mer miljøvennlig forvaltning av kjemikalier og alle former for avfall

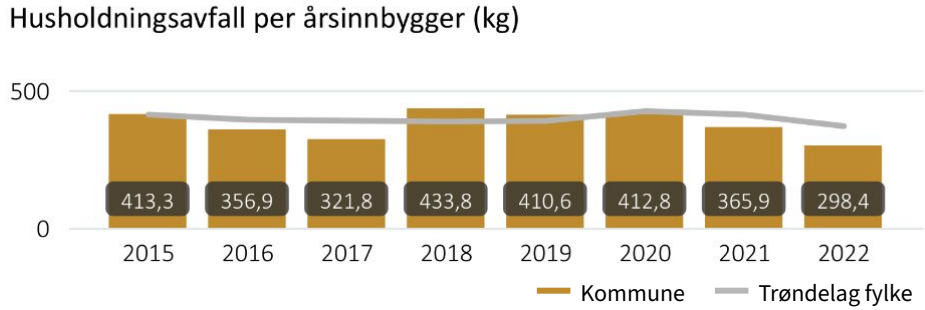

Avfall er en god indikator på hvor bærekraftige forbruks- og produksjonsmønstre innbyggerne i en kommune har, siden det også representerer det som skjer oppstrøms i verdikjeden. Avfall analyseres per årsinnbygger for å ta høyde for kommuner som eksempelvis har mange hytter, slik at avfallsmengden per innbygger blir mest mulig korrekt. Årsinnbyggere er definert som fastboende pluss fritidsboliger dividert med 3.

Lierne kommune har jevnt over hatt en større mengde matavfall per årsinnbygger, sammenlignet med gjennomsnittet i fylket, spesielt i årene 2015 og 2018.

Delmål 12.5: Redusere avfallsmengden betydelig gjennom forebygging, reduksjon, materialgjenvinning og ombruk

Mengden matavfall per innbygger har imidlertid hatt en nedgang de siste tre årene. Når det gjelder husholdningavfall ligger kommunen omtrent på snittet, med en noe lavere mengde i 2022. Farlig avfall fra husholdninger var på sitt høyeste i 2020, men har i ettertid falt.

Selv om dagens gjenvinningsgrad er på omtrent samme nivå som i 2015, har Lierne kommune høyere gjenvinningsgrad enn fylkessnittet de siste årene i analysen.

1] SSB 13136, 2] SSB 12241

Mål 13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Delmål 13.2: Innarbeide tiltak mot klimaendringer i politikk, strategier og planlegging på nasjonalt nivå

Utslipp av tonn CO_2-ekvivalenter per innbygger

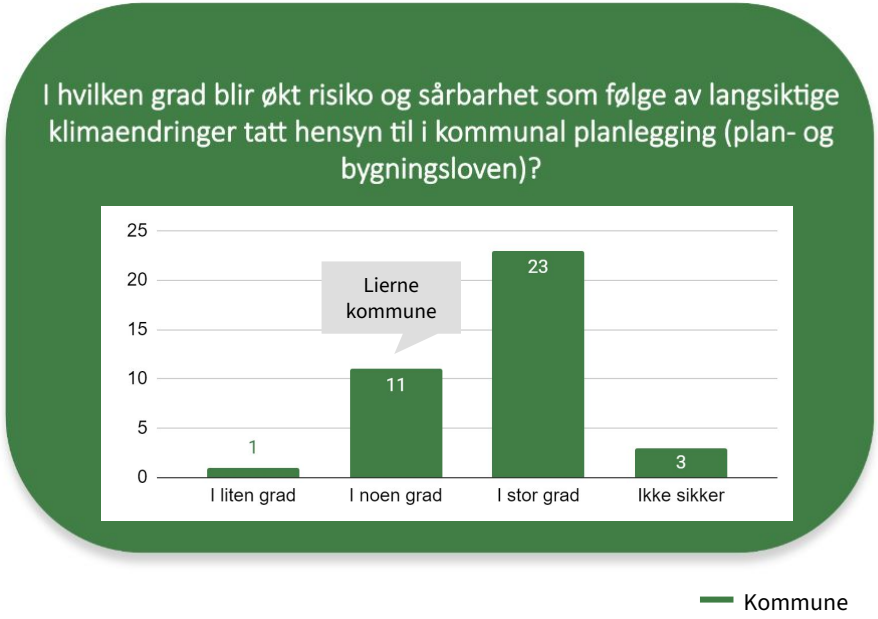

Utslipp av CO_2 og andre klimagasser er det som bidrar mest til fortsatte klimaendringer, og mengde utslipp av CO_2-ekvivalenter per innbygger er derfor den viktigste indikatoren for å måle en kommunes påvirkning på klimakrisen. Dataen omfatter de direkte, fysiske utslippene som skjer innenfor kommunens geografiske grenser.

Siden 2013 har klimagassutslipp per innbygger gått noe ned i Lierne kommune. Sammenlignet med resten av fylket har kommunen likevel et høyere utslipp per innbygger.

Delmål 13.3: Styrke enkeltpersoners og institusjoners evne til å motvirke, tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer

Hensyntatt risiko og sårbarhet for alvorlig naturhendelser i kommunal planlegging

Vi ser allerede konsekvensene av klimaendringer. For å redusere risiko og sårbarhet må kommuner legge til rette for at enkeltpersoner og institusjoner evner å tilpasse seg og redusere konsekvensene av klimaendringer. Planlegging er det viktigste verktøyet som kommunen kan bruke for å sikre seg dette. DSB gjennomfører *Kommuneundersøkelsen* årlig hvor blant annet dette er et tema som blir adressert. I Lierne kommune har økt risiko og sårbarhet som følge av klimaendringene ***i noen grad*** blitt tatt hensyn til i kommunal planlegging.

1] Miljødirektoratet, 2] DSB

Mål 13 - Handle umiddelbart for å bekjempe klimaendringene og konsekvensene av dem

Klimaregnskap

Nedenfor vises kommunens utslippsstatistikk over direkte utslipp fra Miljødirektoratet. Tilgjengelig data finnes på *Trøndelag i tall*.

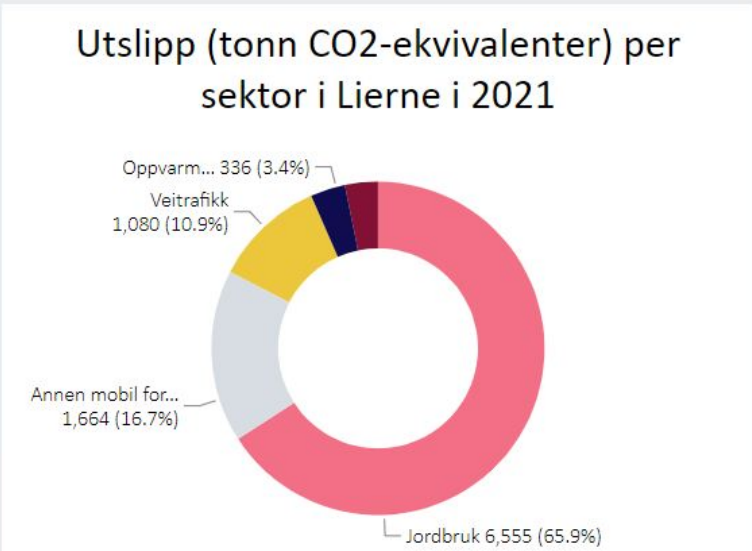
9,952
tonn CO2-ekvivalenter

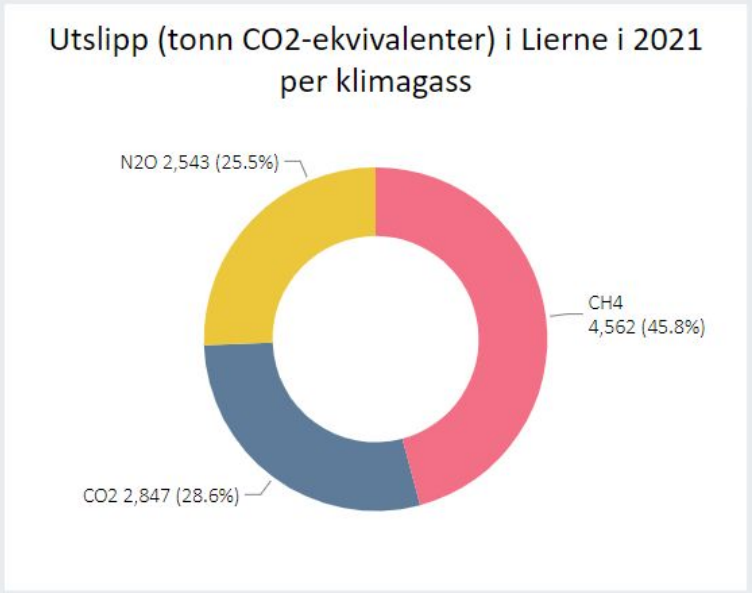
Endring i utslipp (tonn CO2-ekv) 2009 - 2021 i Lierne

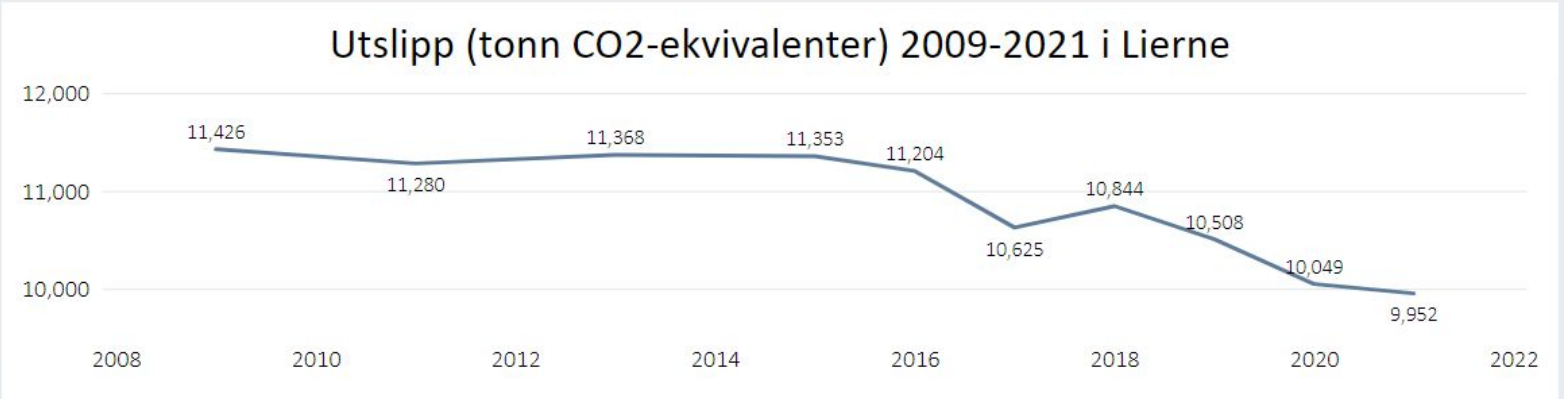
-13 %
Endring %

-1,474
Endring tonn

Utslippskilde	Utslipp (tonn CO2-ekvivalenter)
Fordøyelsesprosesser husdyr	3,396
Jordbruksarealer	1,667
Gjødselhåndtering	1,491
Jordbruk	486
Personbiler	426
Bygg og anlegg	419
Andre næringer	382
Vedfyring	324
Tunge kjøretøy	266
Total	**9,952**

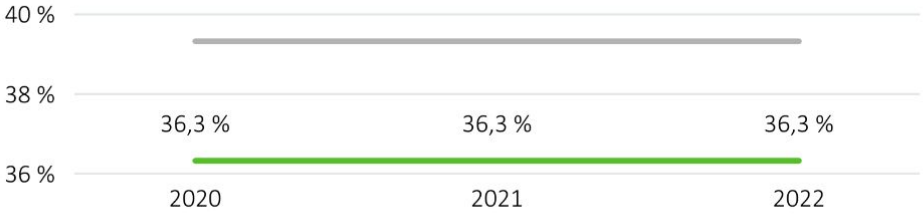

1] Trøndelag i tall - data fra Miljødirektoratet

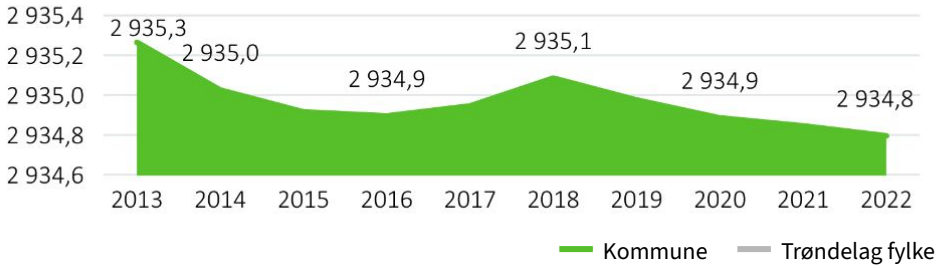
Mål 15 - Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer

Delmål 15.1: Bevaring, gjenoppretting og bærekraftig bruk av land- og ferskvannsbaserte økosystemer

Andel skog av totalt arealbruk

Endring i ubebygd areal (km²)[1]

Gjennom FNs naturavtale er det satt høye mål for å redde og bevare natur- og biomangfoldet i verden. Norge har sluttet seg til denne avtalen som skal bidra til å stoppe den menneskelige ødeleggelsen av naturen, og begynne og gjenopprette det som allerede har gått tapt.

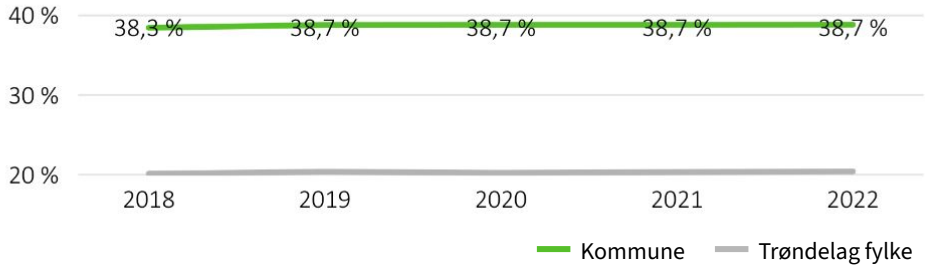
Lierne har en lavere andel skog av totalt arealbruk sammenlignet med fylkessnittet, men andelen har vært stabil de siste tre årene. Kommunen sitt ubebygde areal har hatt en liten reduksjon siden 2013.

Delmål 15.5: Iverksette umiddelbare og omfattende tiltak for å redusere ødeleggelsen av habitater

Utvikling i fysisk nedbygd areal av bygninger og vegbane areal (km²)

Andel vernet areal på land av totalt landareal

Siden 2016 har utbygging av veier og konstruksjon av nye bygg hatt en nedgang i kommunen.

Vernet areal på land i Lierne har vært det samme siden 2018. I forhold til Trøndelag som helhet, har Lierne en større andel vernet areal på land av totalt landareal.

[1]Ubebygd areal består av skog, ferskvann, åpen fastmark og myr, bart fjell, grus- og blokkmark, samt varig snø, is og bre.

1] SSB 12942, 2] SSB 09594, 3] SSB 10781, 4] SSB 08936

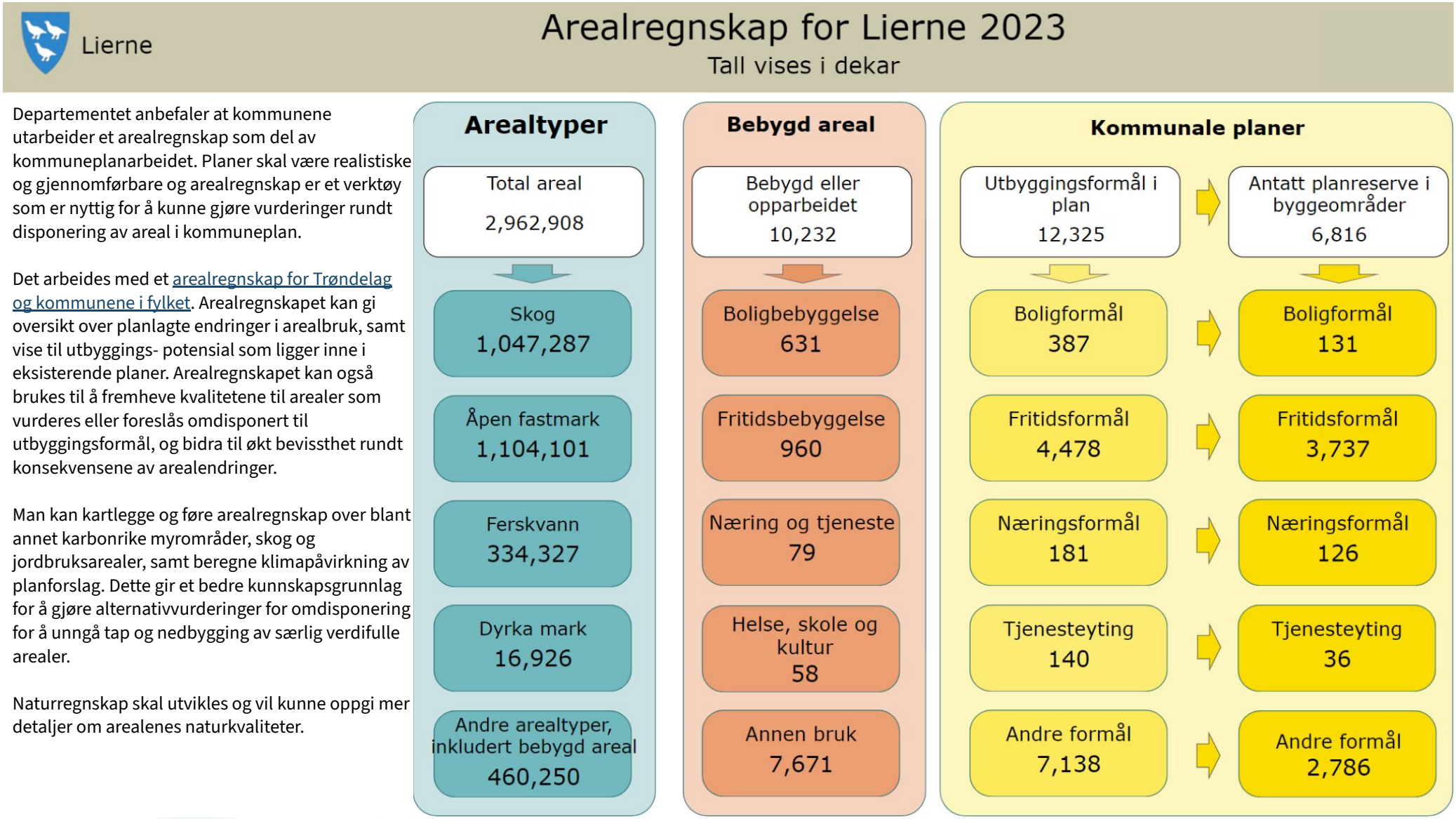
Mål 15 - Beskytte, gjenopprette og fremme bærekraftig bruk av økosystemer

Departementet anbefaler at kommunene utarbeider et arealregnskap som del av kommuneplanarbeidet. Planer skal være realistiske og gjennomførbare og arealregnskap er et verktøy som er nyttig for å kunne gjøre vurderinger rundt disponering av areal i kommuneplan.

Det arbeides med et arealregnskap for Trøndelag og kommunene i fylket. Arealregnskapet kan gi oversikt over planlagte endringer i arealbruk, samt vise til utbyggings- potensial som ligger inne i eksisterende planer. Arealregnskapet kan også brukes til å fremheve kvalitetene til arealer som vurderes eller foreslås omdisponert til utbyggingsformål, og bidra til økt bevissthet rundt konsekvensene av arealendringer.

Man kan kartlegge og føre arealregnskap over blant annet karbonrike myrområder, skog og jordbruksarealer, samt beregne klimapåvirkning av planforslag. Dette gir et bedre kunnskapsgrunnlag for å gjøre alternativvurderinger for omdisponering for å unngå tap og nedbygging av særlig verdifulle arealer.

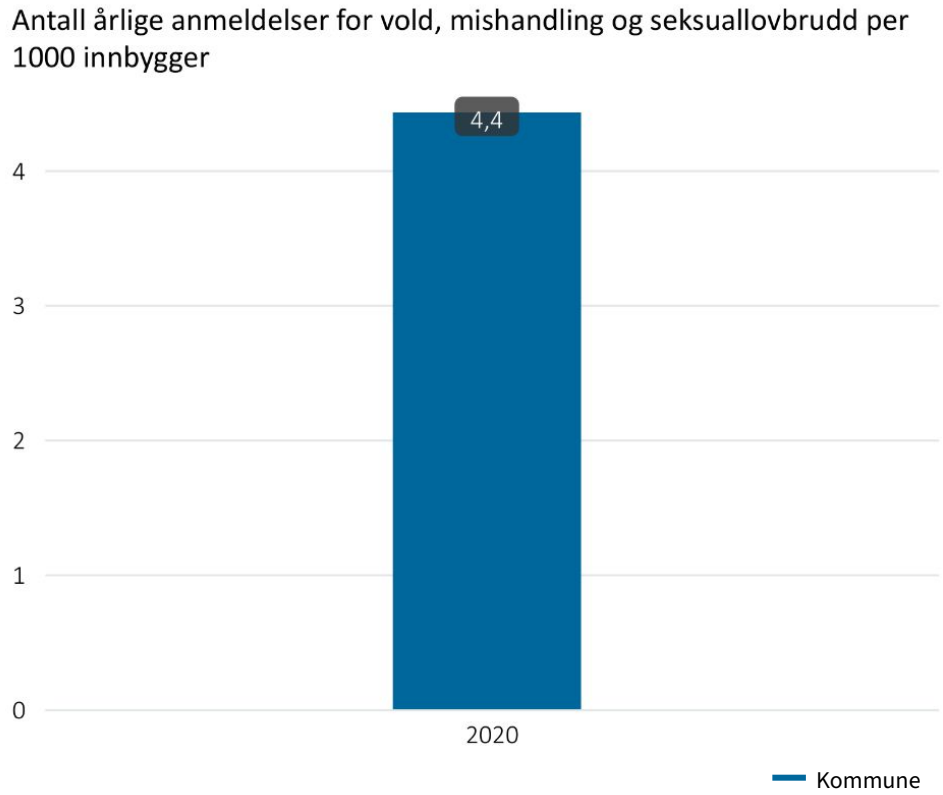
Naturregnskap skal utvikles og vil kunne oppgi mer detaljer om arealenes naturkvaliteter.

1] Arealregnskap | Trøndelag fylkeskommune

Mål 16 - Fremme fredelige og inkluderende samfunn for å sikre bærekraftig utvikling, sørge for tilgang til rettsvern for alle, og bygge gode institusjoner

Delmål 16.1: Betydelig redusere alle former for vold

Verden er fortsatt langt unna å oppnå målet om fredfulle, rettferdige og inkluderende samfunn. Norge har lenge hatt et levedyktig demokrati og har et omdømme som en fredsnasjon. Fokus på å fremme fredelige og inkludere samfunn er sentralt for å fortsette i dette sporet.

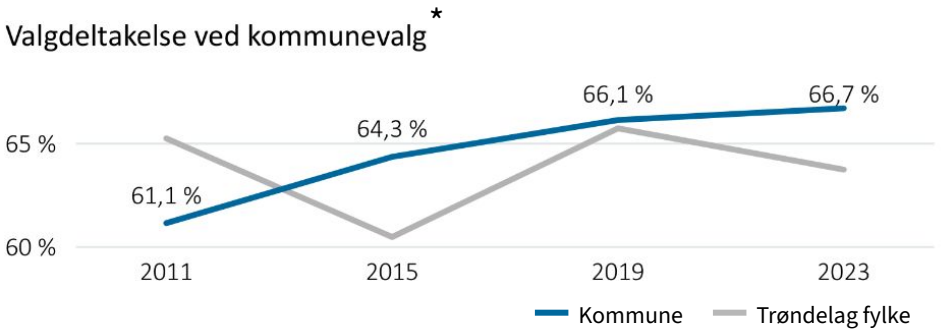
Et lavt antall årlige anmeldelser for vold, mishandling og seksuallovbrudd er viktig for å sikre et trygt og fredelig lokalsamfunn. I Lierne finnes det kun data tilgjengelig på årlige anmeldelser i 2020.

*Estimert av "Avgitte stemmer" relativt til befolkning 18 år og eldre for å hensynta evt. kommunesammenslåinger. Avvik fra valgprosent kan derfor forekomme

Delmål 16.2: Stanse overgrep, utnytting, menneskehandel og alle former for vold og tortur mot barn

Delmål 16.7: Sikre lydhøre, inkluderende, deltakelsesbaserte og representative beslutningsprosesser på alle nivåer

Andel barn og ungdom med tiltak gjennom barnevernet hadde en reduksjon fra 2021 til 2022 i Lierne. Kommunen har en lavere andel barn og unge med barnevernstiltak enn snittet i Trøndelag.

Valgdeltakelsen i Lierne kommune har vært høyere enn snittet i fylket ved de siste kommunevalgene. Nyeste målinger fra 2023 viser at deltakelsen var 66,7 prosent, som var 3 prosentpoeng over fylkessnittet.

1] SSB 08487, 2] SSB 12280, 3] SSB 09475

4 Innbyggerundersøkelsen

238 respondenter i Lierne kommune har svart på spørsmål om bærekraft og innbyggermedvirkning

Respons Analyse gjennomførte en spørreundersøkelse til innbyggerne i Trøndelag på oppdrag fra Trøndelag fylkeskommune. Et utvalg av svarene presenteres over de påfølgende sidene.

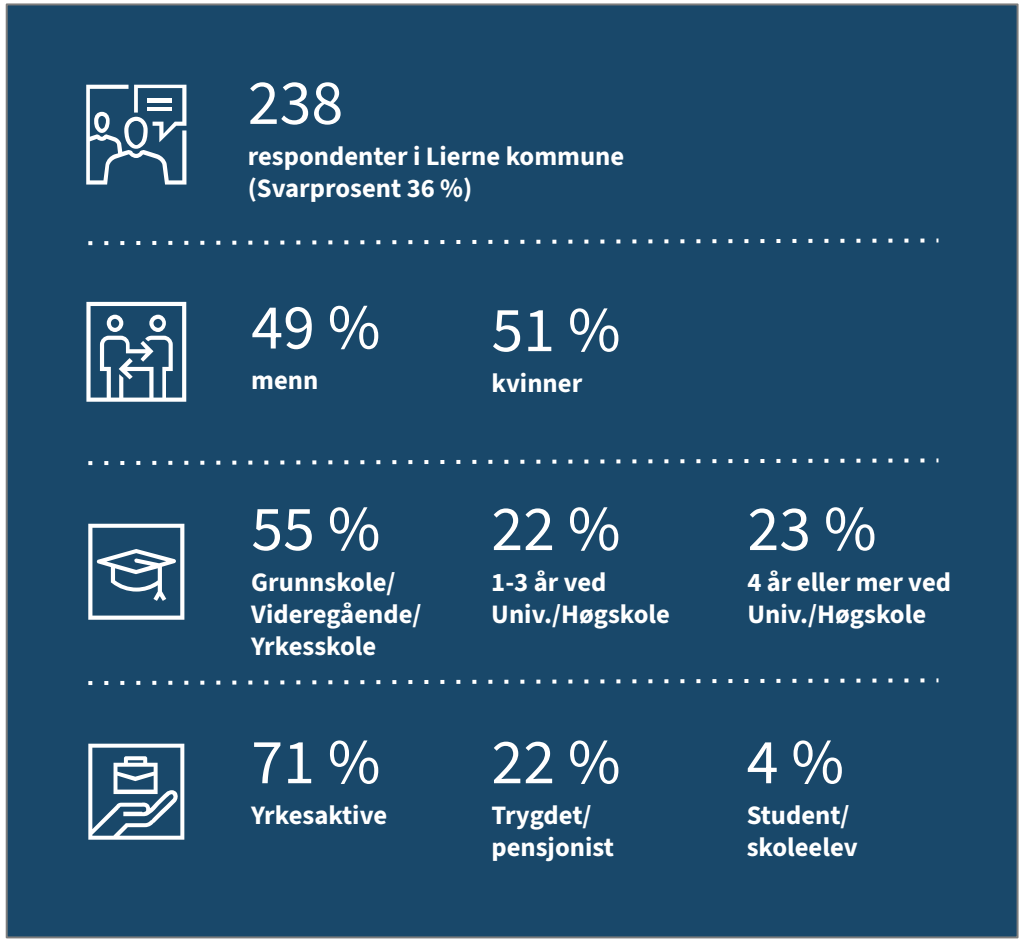
Formålet med undersøkelsen var å sette søkelys på tema bærekraft og bidra til innbyggermedvirkning i kommunenes beslutningsprosesser før ny planstrategi.

Undersøkelsen foregikk fra 5. september til 17. september 2023 og ble sendt ut som SMS med link til et web-spørreskjema. Målgruppen var alle innbyggerne i Trøndelag fylke.

Respondentene ble spurt om hvor enige de var i ulike utsagn. Hvert utsagn er besvart på en skala fra 1 til 6, hvor 1=Helt uenig og 6 = Helt enig. I denne rapporten presenteres en prosentandel som er enig i utsagnet (har svart 4, 5 eller 6)

Svarene fra innbyggerne i kommunen tyder på at de er:

- Mer fornøyd med lokale institusjoner enn resten av fylket
- Fornøyd med Lierne kommune som sted å vokse opp, og mer engasjert i lokalsamfunnet
- Opptatt av klima og miljø, men i mindre grad enn fylket
- Trygge økonomisk

Innbyggerne i Lierne er mer fornøyd med lokale institusjoner enn snittet i Trøndelag

Andelen som er enige i følgende utsagn

60 % **Kommunen bruker ressursene (tid og penger) på en god måte (32 prosent i Trøndelag)**

77 % **Jeg har tillit til kommunepolitikerne (41 prosent i Trøndelag)**

69 % **Kommunen informerer innbyggerne på en enkel og forståelig måte (51 prosent i Trøndelag)**

Innbyggerne i Lierne oppgir at de er mer fornøyd med kommunepolitikere, måten kommunen bruker ressurser og kommunens evne til å informere på en enkel og forståelig måte. Svarene tyder på at Lierne ligger godt over snittet når det gjelder medvirkning og tillit til lokale institusjoner.

Innbyggerne i Lierne opplever at kommunen er god å vokse opp i, og de er mer involvert i sitt lokalsamfunn enn snittet i fylket

Andelen som er enige i følgende utsagn

61 % **Det er viktig for meg å engasjere meg i frivillig arbeid (48 prosent i Trøndelag)**

86 % **Jeg opplever at min kommune er god å vokse opp i (73 prosent i Trøndelag)**

55 % **Jeg opplever at jeg har mulighet til å være med å påvirke utviklingen i mitt lokalsamfunn (32 prosent i Trøndelag)**

Spørreundersøkelsen tyder på at innbyggerne i Lierne er mer involvert i sitt lokalsamfunn og frivillig arbeid enn fylket som helhet.

I tillegg tyder svarene på at innbyggerne er fornøyd med sin kommune, og det er flere som sier seg enig i at de opplever at kommunen er god å vokse opp i enn i snittet i fylket.

Innbyggerne er mindre opptatt av klima og miljø enn fylket for øvrig

Andelen som er enige i følgende utsagn

28 % **Fremkommeligheten for syklister og gående bør prioriteres fremfor bilister (43 prosent i Trøndelag)**

42 % **Jeg tar bærekraftige valg selv når det koster meg mer (48 prosent i Trøndelag)**

51 % **Det er viktig for meg at min kommune bidrar til å redusere klimagassutslippene i Norge (60 prosent i Trøndelag)**

En stort antall av innbyggerne i Lierne oppgir at de opptatt av klima og miljø, men andelen er noe lavere enn fylket. Halvparten svarer at det er viktig for dem at kommunen bidrar til å redusere klimagassutslippene sine. Svarene tyder også på at innbyggerne i mindre grad en fylket som helhet er opptatt av miljøvennlig transport i form av sykling og gående. De svarer også i noe lavere grad enn snittet i fylket at de også selv tar bærekraftige valg, selv når det koster dem mer. Videre har 47 prosent gjort endringer i sin egen hverdag for å leve mer bærekraftig. Fylkesnittet er på 63 prosent.

Svarene tyder på at innbyggerne opplever trygghet og i relativt liten grad økonomisk eller politisk ulikhet

Andelen som er enige i følgende utsagn

62 % **Jeg kjenner ikke til barn og unge i min kommune som er forhindret fra å delta på fritidsaktiviteter på grunn av økonomi (38 prosent i Trøndelag)**

73 % **Jeg er trygg på at kommunen behandler alle grupper rettferdig uavhengig av kjønn, funksjonsevne, etnisitet, religion, seksuell orientering e.l. (56 prosent i Trøndelag)**

65 % **Jeg er ikke bekymret for at min arbeidsplass blir overflødig i fremtiden (74 prosent i Trøndelag)**

Ut fra svarene å dømme opplever innbyggerne i Lierne i mindre grad enn resten av fylket fattigdom (i form av at barn og unge blir ekskludert fra fritidsaktiviteter på grunn av økonomi) og de opplever i større grad enn resten av fylket at kommunen behandler ulike grupper rettferdig.

Svarene tyder også på at innbyggerne opplever trygghet rundt sin arbeidsplass, men flere i kommunen er bekymret for sin egen arbeidsplass sammenlignet med snittet i fylket.

5 Nasjonale og regionale rammer for bærekraftsarbeid

- Nasjonale forventninger og oversikt regionale planer
- Rød tråd i plan og styringssystem
- Oversikt tilskudd og virkemidler
- Oversikt kunnskapsgrunnlag

Nasjonale forventninger og oversikt over regionale planer

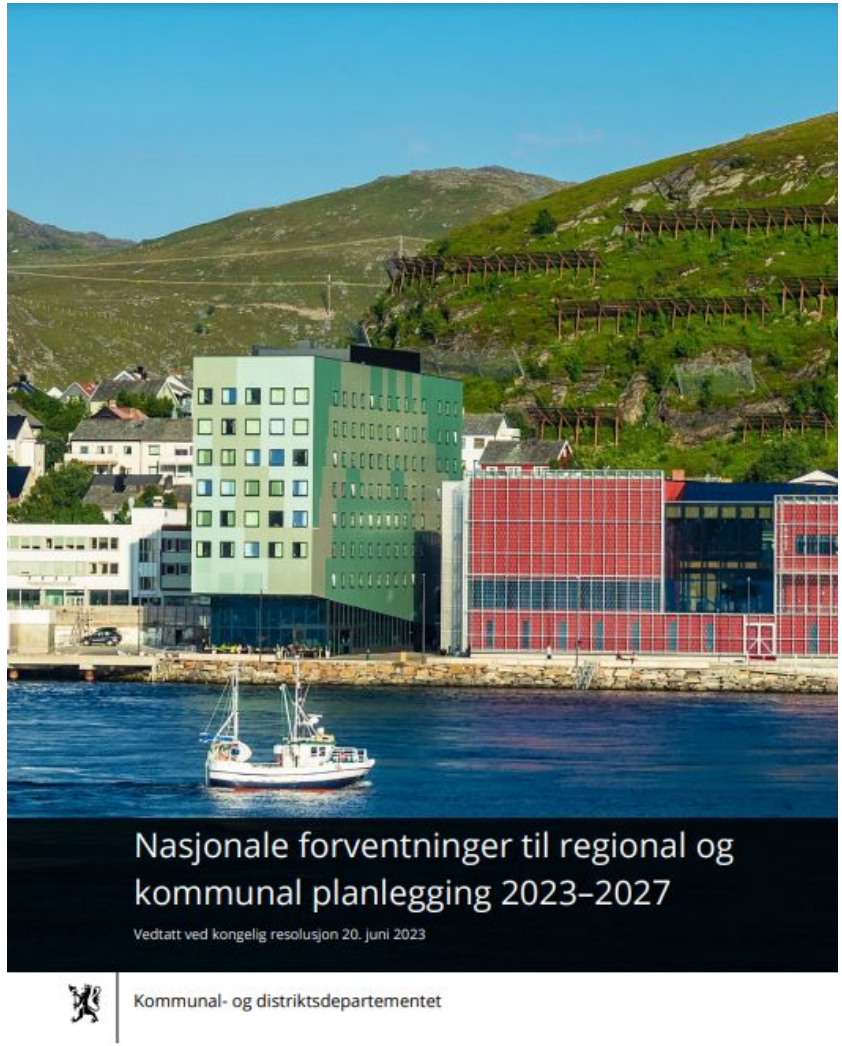
Regjeringen legger hvert fjerde år fram nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging for å fremme bærekraftig utvikling i hele landet. Forventningene skal følges opp i arbeidet med planstrategier og planer i fylkeskommunene og kommunene, og legges til grunn av statlige myndigheter når de deltar i planprosessene.

Forventninger til regional og kommunal planlegging for 2023-2027 ble vedtatt 20. juni 2023.

De nasjonale forventningenes rolle i plansystemet
Hensikten med forventningsdokumentet er å etablere et felles grunnlag for fylkeskommunene, kommunene og statlige myndigheter slik at planprosessene blir effektive og målrettet og at unødige innsigelser unngås. Forventningsdokumentet er retningsgivende, og gjelder for hele landet og for ulike plansituasjoner. De må derfor tilpasses regionale og lokale forhold gjennom gode planprosesser.

Planleggingen skal fremme bærekraftig utvikling
Som samfunnsutviklere, tjenesteytere og planmyndigheter er fylkeskommunene og kommunene avgjørende for at Norge skal lykkes med å realisere en bærekraftig samfunnsutvikling i hele landet. Nasjonale klima- og miljømål gir rammer for planleggingen og er sentrale for at bærekraftsmålene kan nås.

Viktige planutfordringer fremover
Norge har gode forutsetninger for å nå mange av bærekraftsmålene innen 2030. Likevel er det utfordringer med å nå målene om reduserte klimautslipp, ansvarlig forbruk, ressursbruk, bevaring av naturmangfold og mindre ulikhet. Dette er utfordringer som må løses gjennom planlegging. I tillegg møter kommunene andre store samfunnsutfordringer som følge av en aldrende befolkning med større omsorgsbehov og mangel på arbeidskraft.

Forventningsdokumentet er bygd opp rundt FNs bærekraftsmål og 2030 agendaen

Forventningsdokumentet er bygd opp rundt 2030 agendaens fem overordnede perspektiver:

Samordning og samarbeid i planleggingen *(mål 11, 16 og 17)*
Regional og kommunal planlegging er fylkeskommunenes og kommunenes viktigste styringsverktøy for en bærekraftig samfunnsutvikling basert på et lokalt folkestyret. Oppdaterte planer som bygges på et godt kunnskapsgrunnlag er nødvendig for å ta tak i aktuelle utfordringer og for å sikre at nasjonale rammer og mål følges opp. Planprosesser som er åpne og involverende gir legitimitet til vedtatte planer. Det er samtidig viktig at planene er realistiske og legger til rette for effektiv ressursbruk i det offentlige og i det private.

Trygge og inkluderende lokalsamfunn *(mål 1, 3, 5, 8, 10, 11, 12 ,13 og 15)*
Et sosialt bærekraftig samfunn forutsetter at vi lykkes med å utvikle store og små byer, større og mindre tettsteder og spredtbygde strøk, slik at det er godt å bo, leve og arbeide der. Samfunns- og arealplanleggeren skal sikre fysiske omgivelser og sosiale arenaer som er varierte, inkluderende og varige, med tilgang til nødvendige tjenester for alle deler av befolkningen. Gode lokalsamfunn og nabolag gir grunnlag for stabile bomiljøer og livskvalitet i ulike deler av livet. Attraktive og godt planlagte omgivelser, tilgang til natur og varierte tilbud og møteplasser er viktig for identitet, folkehelse og miljø.

Velferd og bærekraftig verdiskaping *(mål 2, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 12 og 14)*
Regional og kommunal planlegging er viktige verktøy for å legge til rette for grønne næringer og overgangen til en mer sirkulær økonomi, sikre god infrastruktur og bidra til omstilling i offentlig sektor. Helhetlig planlegging er nødvendig for å sikre ressursgrunnlaget for utvikling av natur og kulturbaserte næringer som landbruk, reindrift, fiskeri og reiseliv. Planlegging og kunnskap om regionale og lokale forutsetninger kan gi et betydningsfullt bidrag til å stimulere bærekraftig næringsutvikling i hele bredden av næringslivet og bidra til vekstrkaftige regioner og lokalsamfunn.

Klima, natur og miljø for fremtiden *(mål 3, 6, 7, 11, 13, 14 og 15)*
Langsiktig velferd, verdiskaping og livskvalitet i tråd med bærekraftsmålene er avhengig av at mange hensyn ivaretas samtidig. Helhetlig samfunns- og arealplanlegging må bidra til at innsatsen for klima og miljø ses i sammenheng og på tvers av sektorene. Viktige tema i regionale og kommunale planer framover vil være hensyn til naturmangfold, omstilling til et klimarobust lavutslippssamfunn, langsiktige arealvurderinger for å minimere arealtapet av natur og helhetlig forvaltning av vannressursene.

Samfunnssikkerhet og beredskap *(mål 2, 3, 6, 11, 13 og 16)*
Sikre og oversiktlige lokalsamfunn er den viktigste rammen for at vi alle skal ha en trygg hverdag. Fylkeskommunene og kommunene kan som planmyndigheter bidra til dette ved å legge til rette for at ny utbygging er trygg mot naturfarer nå og i framtidens klima, og mot ulykker og annen samfunnsrisiko. Dette sikres best gjennom tverrfaglig og helhetlig arbeid med samfunns- og arealplaner, risiko- og sårbarhetsanalyser og beredskapsplaner. Samfunnet er avhengig av at planleggingen sikrer arealer for matproduksjon og bidrar til tilgang til rent og tilstrekkelig drikkevann, kraftforsyning og kommunikasjon. God beredskap er også avhengig av at Forsvarets arealbehov ivaretas.

Regjeringen forventer at fylkeskommunene og kommunene legger bærekraftsmålene, de nasjonale klima- og miljømålene og lokalt folkestyre til grunn for samfunns- og arealplanleggingen, og legger til rette for trygge, bærekraftige og levende lokalsamfunn i hele landet.

Oversikt over regionale planer og strategier

Regional planlegging skal etter plan- og bygningsloven stimulere den fysiske, miljømessige, helsemessige, økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingen i regionen.

Planer og strategier er stadig i utvikling, og alle oppdaterte planer finnes på Trøndelag fylkeskommunes hjemmeside for regional planlegging.

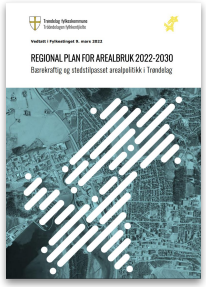
Trøndelagsplanen 2019-2030 skal vise i hvilken retning vi vil at Trøndelag skal utvikle seg – hvor Trøndelag skal være i 2030. Planen skal mobilisere til samarbeid og felles satsing for å få den utviklinga vi ønsker i regionen.

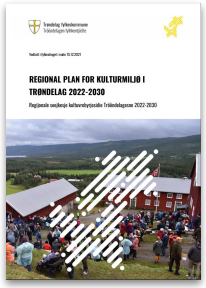
Trøndelagsplanen, regional planstrategi i fylkestingsperioden 2020–2023 angir hvilke prioriterte satsingsområder det skal arbeides med i kommende fylkestingsperiode. Det betyr at de vedtatte satsingsområdene skal videreføres inn i Utfordringsdokumentet til Økonomiplanen.

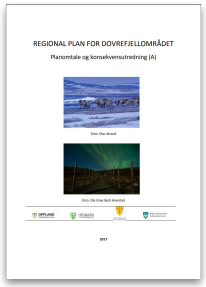
Utfordringsdokumentet 2024-2027 skal gi innsikt i fylkeskommunens utfordringer, muligheter og utvikling. Dokumentet skal gi politikerne et kunnskapsgrunnlag for å kunne gjøre politiske prioriteringer, der de gir tydelige styringssignaler til fylkeskommunens arbeid. Videre viser Økonomiplan 2023-2026 hvilke satsinger fylkestinget har vedtatt og prioritert.

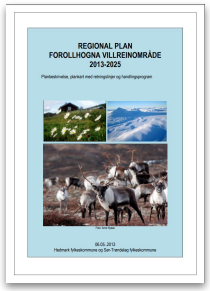
Regional plan for arealbruk (RPA) skal være et dokument som kommunene bruker som støtte i deres planarbeid. Planen skal være et redskap for god samfunnsutvikling på tvers av kommunegrenser og peke på en retning for utviklingen av Trøndelag mot 2030.

Regional plan for kulturmiljø skal gi føringer for en regional kulturmiljøpolitikk for Trøndelag. Planen er avgrenset til faste kulturminner, kulturmiljø, kulturlandskap og fartøy, uavhengig av om de har formelt vern eller ikke. Planen gjelder i perioden 2022–2030.

Regional plan for Dovrefjellområdet skal fastlegge en langsiktig og helhetlig strategi for arealforvaltningen i planområdet. Planen skal forene målene om lokal omstilling og utvikling med nasjonale mål om en helhetlig forvaltning av fjellområdene og sikring av villreinens leveområder.

Regional plan for Forollhogna villreinområde er en langsiktig og helhetlig strategi for forvaltningen av et prioritert fjellområde som er spesielt viktig for villreinens framtid i Norge. Planen skal i tillegg til å ivareta villreinens leveområde også avklare rammer og muligheter for bærekraftig verdiskaping og næringsutvikling i området og samordne hensynet til forsvarlig villreinforvaltning og lokalsamfunnenes behov for utvikling.

Oversikt over regionale planer og strategier

Regional plan for vannforvaltning for Trøndelag vannregion beskriver hvordan vi ønsker å forvalte vannmiljøet og vann-ressursene i vannregionen i et langsiktig perspektiv.

Balansekunst - kulturstrategi for Trøndelag har som ambisjon å gi innhold til og retning for samfunnsutvikling i Trøndelag. Her er kultur i bred forstand en sentral faktor.

Delstrategi trafikksikkerhet skal bidra til å operasjonalisere og konkretisere de føringer som er lagt i Trøndelagsplanen og samferdselsstrategien innenfor området trafikksikkerhet.

Sånn gjør vi det - Trøndelags strategi for klimaomstilling skal gi inspirasjon og være en ledesnor for hvordan klimaarbeid skal gjøres i Trøndelag. Trøndelags strategi for klimaomstilling skal være et nyttig verktøy for fylkeskommunen og kommunene.

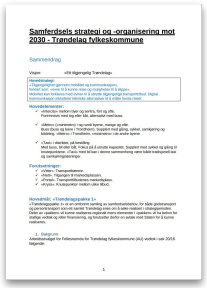
Strategi for ladeinfrastruktur i Trøndelag ble etablert for å bidra til å utvikle og opprettholde et godt nettverk for hurtigladere i fylket.

Delstrategi Gods har som mål Trøndelag skal ha et vegnett og en jernbane og havnestruktur som legger til rette for konkurranse-kraftig næringsliv nært råstoffene, og at fylkeskommunen skal bidra til at godstransport på sjø og bane blir gode og reelle alternativer til veg.

Kompetansestrategi for Trøndelag har som mål at enkeltmennesker og virksomheter har en kompetanse som gir Trøndelag et konkurransedyktig næringsliv, en effektiv og god offentlig sektor og at færrest mulig står utenfor arbeidslivet.

Samferdselsstrategien i Trøndelag har en visjon om "Ett tilgjengelig Trøndelag" for å samle Trøndelag til en region og da må ha et felles samferdselstilbud.

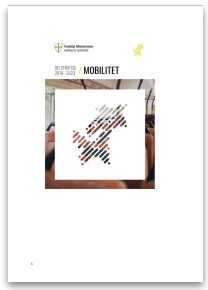
Delstrategi Sjø har som formål å operasjonalisere og utdype linjene som ble vedtatt i samferdselsstrategien.

Et verdiskapende Trøndelag - Strategi for innovasjon og verdiskaping har som mål at trøndersk næringsliv skal være konkurransedyktig både nasjonalt og internasjonalt. Det er et mål at verdiskaping og vekst skal skje i hele Trøndelag.

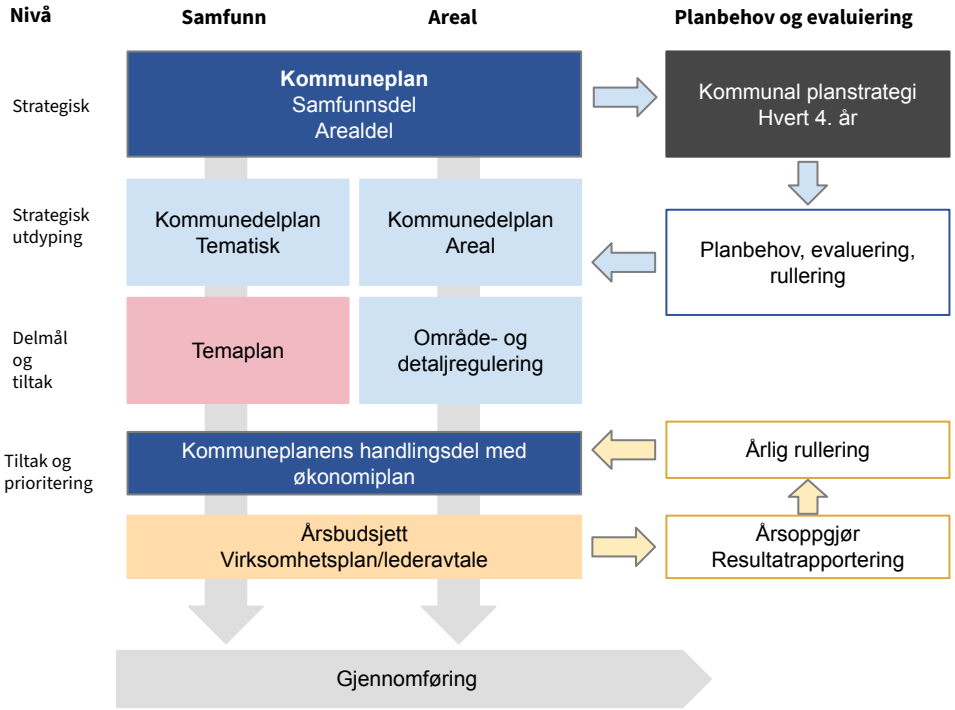

Vegstrategien skal kommunisere til samarbeidspartnere om hvilke overordnede mål og strategier fylkeskommunen har for å løse utfordringer og behov innenfor vegområdet. Det er gitt mål innenfor temaene trafikksikkerhet, fremkommelighet, klima og miljø og vegeierrollen.

Delstrategi Mobilitet operasjonaliserer og konkretiserer føringer og forventninger innenfor mobilitetsområdet som ligger i Trøndelagsplanen og samferdselsstrategien.

Rød tråd i plan og styringssystem

Figuren viser hvilke planer en kommune er forutsatt å skulle lage og hvordan de forholder seg til hverandre. Alle planer vedtas politisk med unntak av virksomhetsplaner.

Planstrategi: Planstrategi er første ledd i kommunens plansystem og langsiktige samfunnsplanlegging. Kommunestyret skal minst en gang i hver valgperiode (fireårsperiode), og senest innen ett år etter konstituering, utarbeide og vedta en kommunal planstrategi. Hensikten med planstrategien er å vurdere hvilke planer som skal utarbeides og revideres i valgperioden. Det skal i tillegg vurderes om det er behov for å revidere hele eller deler av kommuneplanen.

Kommuneplan: Kommuneplanen er kommunens overordnede strategiske styringsdokument og inneholder mål og retningsvalg for kommunens utvikling. Kommuneplanen består av en samfunnsdel og en arealdel. Samfunnsdelen beskriver langsiktige utfordringer, mål og strategier for lokalsamfunnet som helhet og kommunen som organisasjon. Samfunnsdelen bør også inneholde en langsiktig arealstrategi som kan legge føringer for arealdelen. Arealdelen beskriver hovedtrekkene i arealdisponeringen, og angir rammer og betingelser for hvilke nye tiltak og ny arealbruk som kan iverksettes. Kommuneplanen har en handlingsdel som angir hvordan planen skal følges opp i fireårsperioden, og denne revideres årlig.

Virksomhetsplaner: Alle virksomheter skal hvert år utarbeide en virksomhetsplan for sin virksomhet, og denne skal oppdateres løpende. Virksomhetsplanen er et administrativt verktøy som skal sikre sammenheng mellom organisasjonens mål, tiltak og resultater, samt oppfølging av politiske vedtak, lover og forskrifter. Mål, strategier og oppdrag fra kommuneplanen, temaplaner og handlings-programmet følges opp og implementeres i virksomhetene gjennom virksomhetsplanene.

Plan- og bygningslovens §3.1 slår fast at planleggingen skal bygge på økonomiske og andre ressursmessige forutsetninger for gjennomføring. Det er viktig at det er en god sammenheng mellom de politisk vedtatte kommunale planene og den samlede virksomhetsstyringen i kommunen, men også mellom planene og de ulike tjenesteområdene. Konkrete og etterprøvbare målsettinger og tiltak vil gjøre det lettere å få til denne sammenhengen og kunne sikre en bedre oppfølging av planene. Samfunnsdelen bør være et reelt styringsverktøy som blir konkretisert gjennom en handlingsplan, og tjenesteområdene i kommunen bør ha et selvstendig ansvar for å følge opp samfunnsdelen og tilhørende handlingsplan. Jevnlige rapporteringer og evalueringer er viktig for at politikere og administrasjon skal kunne få et godt kunnskapsgrunnlag for videre arbeid. En langsiktig arealstrategi, utarbeidet som del av kommuneplanens samfunnsdel (evt. som en del av planstrategien), er viktig for å få til en god kobling mellom samfunnsdel og arealdel.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Kommuner oppgir at det er få dedikerte ressurspersoner i kommunene som jobber med søknadsskriving og rapportering. I tillegg er rapporteringen på bruk av midler omfattende og ressurskrevende. En nasjonal kartlegging viser også at få kommuner er gode på å søke tilskudd.

I dag finnes det ikke en lett tilgjengelig og oppdatert helhetlig oversikt over øremerkede tilskudd til kommunesektoren. Frem til en slik ordning er på plass har man valgt å lage en oversikt over tilskuddsordninger for Trønderske kommuner. Oversikten er ikke uttømmende (status per 01.11.2023).

Barne- og familiedepartementet

- Tilskudd til foreldrestøttende tiltak: Tilskuddsmidlene tildeles som stimuleringsmidler for å styrke kommunenes foreldrestøttende arbeid, og for å stimulere til økt samarbeid med frivillig sektor i det foreldrestøttende arbeidet.
- Tilskudd til fritidskasser i kommunene: Kommuner kan søke tilskudd til å dekke kostnader til utstyr, reise, cup, leir og/eller deltakeravgifter i faste, organiserte aktiviteter for målgruppen. Deltakeravgifter omfatter både kontingent og treningsavgift.
- Tilskudd til inkludering av barn og unge: Nasjonal tilskuddsordning for inkludering av barn og unge, Barne- og ungdomstiltak i større bysamfunn og Støtte til oppfølgings- og losfunksjoner for ungdom.
- Erasmus pluss ungdom: Støtteordninger til prosjekter for personer mellom 13 og 30 år eller som jobber med ungdom.

Digitaliseringsdirektoratet

- Dette er Stimulab | Digdir: Stimulab er stimuleringsordningen for innovasjon og tjenestedesign, og skal støtte og stimulere til brukerorientert eksperimentering og nyskaping i forvaltningen.

Distriktssenteret - Kompetansesenter for Distriktsutvikling

- Merkur-programmet: Merkur-programmet sikrer distrikta tilgang til nærbutikk og bokhandel av god kvalitet.

ENOVA

- Støtte til energitiltak i kommunale boliger: Regjeringen har gitt Enova et særlig oppdrag om å iverksette en ordning for energitiltak i kommunale boliger i 2022. Formålet er å motivere kommunene til å fremskynde investeringer i tiltak som medfører varige reduserte energikostnader hos leietakerne.

Helsedirektoratet

- Helhetlig støtte til pårørende med krevende omsorgsoppgaver: Hensikten med tilskuddsordningen er å bidra til å bedre pårørendes situasjon gjennom å styrke pårørendearbeid på individ, - tjeneste- og systemnivå.
- Rådgivnings-, støtte- og veiledningstjenester innen psykisk helse, rus og vold: Formålet med tilskuddet er å lette livssituasjonen, eller styrke evnen til å håndtere den, for mennesker som opplever vansker knyttet til psykisk helse, rus og vold.
- Kommunalt rusarbeid: Tilskuddsordningen skal bidra til forbedret livskvalitet, mestring og mulighet for en aktiv og meningsfull tilværelse for personer med rusmiddelrelaterte problemer og deres pårørende.
- Tilbud til barn og unge med psykiske plager og problematisk rusmiddelbruk og behov for sammensatte tjenester: Målet for ordningen er å styrke tilbudet til barn og unge som har behov for langvarig, tilpasset og/eller sammensatt oppfølging.
- Vertskommunene: Tilskuddsordningen skal kompensere vertskommunene for de beboerne som valgte å bli boende i institusjonskommunen.
- Tiltak for å øke kompetansen i helse- og omsorgstjenestene til personer med utviklingshemming: Målet er å styrke fag- og tjenesteutvikling og kompetanseheving hos personell som yter tjenester til personer med utviklingshemming.
- Etablering og utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud - Helsedirektoratet: Tilskuddsordningen skal stimulere kommunene til etablering og videre utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud som bidrar til å fremme helse og livskvalitet, forebygge sykdom, tidlig intervensjon, og til at brukerne lærer å mestre livet med sykdom

Oversikt tilskudd og virkemidler

Helsedirektoratet (forts.)

- Særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester: Alle kommuner som yter særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere kan søke om delvis refusjon av direkte lønnsutgifter knyttet til disse tjenestene.
- Aktivitetstiltak for å motvirke ensomhet og passivitet: Formålet med tilskuddsordningen er å motvirke ensomhet og passivitet og å skape aktivitet, deltakelse, sosialt fellesskap og møteplasser.
- Psykisk helse i skolen: Formålet med ordningen er å styrke området psykisk helse i skolen med fokus på bedre læringsmiljø, økt kompetanse, trivsel og samarbeid mellom instanser og tjenester for barn og unge.
- Styrking av legevakttjenesten i distriktskommuner: Målet med tilskuddsordningen er å bidra til bedre rekruttering og redusert vaktbelastning i kommunens legevaktordning, i kommuner med særlige rekrutteringsutfordringer. Alle kommuner i sentralitetsklasse 5 og 6 (SSB) med befolkningstall < 5000 kan søke tilskuddet.
- Styrking og utvikling av helsestasjons- og skolehelsetenesta: Tilskuddet går til å styrke kapasitet og videreutvikle tilbudet i helsestasjons- og skolehelsetjenesten. Tilskuddet skal, jf. regelverket, ikke kompensere for eventuelle kutt i stillinger kommunen finansierer over kommuneramma.

Husbanken

- Boligpolitiske virkemidler: Bostøtte, startlån, lån til: boligkvalitet, barnehager, studentboliger og utleieboliger. Investeringstilskudd, tilskudd utleieboliger, tilstandsvurdering og boligsosiale tiltak.

Justis- og beredskapsdepartement

- Tilskuddsordning for forebygging av radikalisering og voldelig ekstremisme i kommunene: Tilskuddet skal gå til konkrete kommunale prosjekter innen forebygging eller bekjempelse av radikalisering og voldelig ekstremisme.

Integerings- og mangfoldsdirektoratet

- Integreringstilskot: Formålet med tilskuddet er at kommunene skal gjennomføre et planmessig og aktivt busettings- og integreringsarbeid, slik at flyktningene kan forsørge seg selv og ta del i samfunnet.
- Tilskot for einslege mindreårige flyktningar med fleire: Tilskuddet skal dekke aktiviteter og tiltak som bidrar til at enslige mindreårige flyktninger blir busette så raskt som mulig og får et godt bo- og omsorgstilbud.
- Tilskudd for bosetting av personer med nedsatt funksjonsevne eller atferdsvansker: Kommunene kan søke tilskudd ved bosetting av personer med alvorlig funksjonsnedsettelse, alvorlige rus- eller adferdsproblemer.

Kommunal og distriktdepartement

- Tilskudd til politiske partier: Statlig partistøtte gis til registrerte politiske partier på nasjonalt, regionalt og kommunalt nivå. Utbetaling av tilskudd forutsetter at partileddet har oppnådd stemmer ved sist foregående valg.
- Tilskudd til økt digital deltakelse og kompetanse i 2023: Formålet med tilskuddet er å legge til rette for etablering av et lavterskel veiledningstilbud for personer med liten eller ingen digital kompetanse.
- Tilskuddsordning for utprøving av bygdevekstavtaler: Bygdevekstavtaler er eit nytt distriktspolitisk verkemiddel som skal bidra til busetjing, tilgang på arbeidskraft og framtidsretta næringsutvikling i nokre av dei mest spreiddbygde områda av Noreg.

Klima- og miljødepartement

- Tilskudd for å ivareta naturmangfold i kommuneplanleggingen: Kommuner kan søke om midler til tiltak som bidrar til å styrke arbeidet med naturmangfold. I Stortingsmeldingen Natur for Livet (Meld. St. 14 (2015 - 2016)) er utarbeiding av en kommunedelplan for naturmangfold pekt på som et viktig virkemiddel for å synliggjøre naturmangfoldverdiene i kommunenes eget planarbeid.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Klima- og miljødepartement (forts.)

- Tilskudd til vassmiljøtiltak – generell vassforvaltning: Tilskuddsordninga skal bidra til å nå miljømåla i vassforskrifta. Overflatevann skal beskyttes mot forringing, forbedres og gjenopprettes med sikte på at vassforekomsten skal minst ha god økologisk og god kjemisk tilstand.
- Tilskudd til trua arter: Tilskuddsordningen omfatter blant annet tiltak som bidrar til å ta vare på økologiske funksjonsområder for prioriterte arter.

Miljødirektoratet

- Klimasats – støtte til klimatiltak: Klimasats er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil kutte utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet.
- Statlig sikring av friluftslivsområder: Kommuner og interkommunale friluftsråd kan søke Miljødirektoratet om økonomisk støtte til å sikre seg råderett over friluftslivsområder eller ferdselsårer gjennom kjøp eller bruksavtale.
- Tilskudd til nasjonale turiststier: Tilskuddsordningen skal bidra til å ta vare på opplevelses- og naturverdiene, bidra til godt og forebyggende beredskapsarbeid og bred lokal verdiskaping, samt god håndtering av store mengder besøkende gjennom en helhetlig og god besøksforvaltning.
- Tilskudd til klimatilpasning: Kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler til kunnskapsoppbygging og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak.

Kultur- og likestillingsdepartementet

- Tilskudd til arrangementer for idrett og fysisk aktivitet for personer med funksjonsnedsettelser: Tilskuddsordningen gjelder tilskudd til arrangementer for idrett og fysisk aktivitet som enten tilrettelegger for eller er forbeholdt personer med funksjonsnedsettelser.
- Aktiv formidling i bibliotekene: Folkebibliotek og fylkesbibliotek kan søke om tilskudd for å drive aktiv formidling i 2023.
- Tilskudd til idrettsanlegg, kulturbygg og friluftslivsanlegg.
- Arkivutviklingsmidler: Arkivverket har siden 2015 disponert prosjekt- og utviklingsmidler for tiltak som styrker sikring og tilgjengeliggjøring av samfunnets arkiver
- Tilskudd til flom- og skredforebygging og miljøtiltak i vassdrag: Tilskuddsordning for kartlegging av fare for flom og skred, sikrings- og miljøtiltak, og for kartlegging av kritiske punkt i bekker og bratte vassdrag.
- Økonomiske støtteordninger til miljøtiltak, kartlegging og sikring mot naturfare: Økonomisk støtte til utredning av flom- og skredfare.

Kunnskapsdepartement

- Tilskudd til studentboliger for 2023: Ordningen skal sikre etablering av boliger for studenter ved høyere utdanningsinstitusjoner i Norge. Dette skal bidra til en mer forutsigbar og rimelig bosituasjon for studenter, og være et supplement til det private boligmarkedet.
- Tilskott til kompetanseutvikling i olje-, gass- og leverandørindustrien: Målet for tilskottsordninga er økt deltaking i kompetanseutvikling i de bransjene som inngår i bransjeprogramma. Tilskottsordninga skal føre til at bransjene får tilgang til relevant kompetanseutvikling.
- Tilskudd til videreutdanning for lærere 2024 – norsk som andrespråk: Utlysningen gjelder tilskudd til gjennomføring av videreutdanningstilbud i norsk som andrespråk, rettet mot lærere som underviser voksne innvandrere i norsk etter læreplan i norsk for voksne innvandrere, jf. forskrift til integreringsloven.
- Akkreditering for mobilitet: Ordningen retter seg mot aktører som regelmessig ønsker å sende elever, lærlinger, deltakere i voksne sin læring, fagskolestudenter eller ansette på et læringsopphold i utlandet. Ordningen gir tilgang til finansiering av mobilitetsaktiviteter over lengre tid.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Kunnskapsdepartement (forts.)

- Prosjektetableringsstøtte: Alle norske institusjoner, organisasjoner og bedrifter som planlegger å etablere et prosjekt under Erasmus+ sentraliserte tiltak, kan søke om prosjektetableringsstøtte. Støtten skal bidra til at søkerne når opp i europeiske konkurranser om prosjektmidler fra Erasmus+.
- Språkassistenter: En språkassistent fra Frankrike, Spania eller Tyskland kan være til stor hjelp og inspirasjon i klasserommet og gjøre det enklere å gjennomføre tilpasset og variert opplæring.
- Trollstipend: Gjennom Troll-avtalen kan fransklærere i ungdomsskole eller videregående skole få individuell støtte til studieopphold i Frankrike. I tillegg kan elevgrupper få stipend til opphold i Frankrike for å få bedre kunnskap om fransk språk og kultur.
- Virtuell utveksling for høyere utdanning og ungdom: Gjennom virtuell utveksling for høyere utdanning og ungdom kan høyere utdanningsinstitusjoner eller ungdomsorganisasjoner utvikle og gjennomføre digitale studieopplegg og gruppediskusjoner for ungdom og unge voksne.
- Innovasjonsallianser: Innovasjonsallianser er større europeiske samarbeidsprosjekter innen høyere utdanning og fag- og yrkesopplæring. Målet med innovasjonsallianser er å utvikle nyskapende utdanningstilbud som fremmer innovasjon og entreprenørskap innen utdanning og arbeidsliv. Utvikling av ferdigheter og kompetanse står i fokus i 2023.
- Tilskudd til tillitsreformen i barnehage og skole: Tilskuddet skal stimulere kommunene til å prøve ut mer tillitsbaserte arbeidsformer i barnehager og skoler. Målet er at de ansatte kan utnytte sin kompetanse bedre gjennom mer faglig frihet og mer tid til barna og elevene.
- Tilskudd til svømmeopplæring i barnehager: Kommuner, frivillige organisasjoner og barnehager kan søke om tilskudd for at barnehagebarn blir trygge i vann og får bedre svømmeferdigheter.
- Tiltak for å styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage: Tilskuddet skal bidra til at kommunene kan styrke språkutviklingen blant minoritetsspråklige barn i barnehage.
- Tilskudd til skolebibliotek og lesestimulering 2023: Midlene skal styrke skolebibliotekenes arbeid med lesestimulering i grunnskolen og bidra til at skolebibliotek sprer sleseglede, øker lærers kompetanse og er en inkluderende arena.
- Tilskudd til gratis SFO for familier med lav inntekt: Tilskuddsordningen for kommuner om å tilby utvidet gratis SFO til elever fra familier med lav inntekt, blir avviklet fra høsten 2023. Det kommer ingen ny søknadsfrist.
- Tilskudd til veiledning for nyutdannede lærere: Tilskuddet skal bidra til at nyutdannede lærere i grunnskolen får god veiledning og gjøre at overgangen fra utdanningen til læreyrket blir enklere. Målet er at nyutdannede lærere blir værende i skolen.
- Tilskott til læremiddel og pedagogisk barnehagemateriell: Søk om tilskott til å utvikle læremiddel for skole og pedagogisk barnehagemateriell på område uten markedsgrunnlag.
- Støtte til presse- og ytringsfrihet, bærekraftig utvikling, immateriell kulturarv, verdensarv, dokumentarv og demokratiutvikling: Tilskuddsordningen skal bidra til å styrke UNESCOs arbeid og ansvarsområder, gjøre UNESCO mer kjent i Norge, og gjennomføre UNESCO-kommisjonens vedtatte satsingsområder.

Landbruk- og matdepartement

- Støtte til organisasjoner som arbeider innenfor Landbruks- og matdepartementets målområde: Formålet med tilskuddsordningen er å støtte organisasjoner på nasjonalt nivå som arbeider innenfor Landbruks- og matdepartementets målområder.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Nærings- og fiskeridepartement

- Tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak: Tilskuddsordningen for fiskerihavneanlegg er et virkemiddel for å realisere fiskerihavnetiltak som kommunene vurderer som viktige.
- Tilskudd til kommunale fiskerihavnetiltak: Norske kystkommuner kan søke Kystverket om tilskudd til fiskerihavneanlegg i henhold til retningslinjer gitt av Kystverket.
- Tilskudd til kommunale ungdomsfiskeprosjekt: Formålet med ordningen er å gi støtte til konkrete kommunale tiltak som tilrettelegger for at ungdom kan skaffe seg erfaring i fiskeriyrket.

Riksantikvaren

- Kulturminne i kommunen (KIK): Målet med KIK-prosjektet er å styrke kompetansen om kulturmiljø i kommunane og få betre oversikt over verneverdige kulturmiljø.

Samferdselsdepartement

- Tilskuddsordningen til trafikksikkerhetstiltak: Formålet med tilskuddet til trafikksikkerhetstiltak er å bidra til å støtte initiativ og engasjement i arbeidet med økt trafikksikkerhet, og i tråd med det overordnede målet om et transportsystem der ingen blir drept eller hardt skadd – nullvisjonen.
- Tilskudd til tryggere skoleveier og nærmiljø: Alle kommuner kan søke om tilskudd til mer trafikksikre skoleveier og nærmiljø, slik at flere barn og unge trygt kan sykle og gå til skolen.
- Byvekstavtaler og belønningsavtaler: Byvekstavtaler og belønningsavtaler er ordninger som har nullvekst for persontransport med bil som overordnet mål.

Statsforvalter

- Prosjektskjønn fornying og innovasjon 2024: Formålet med prosjektmidlene er å gi kommunene støtte til å prøve ut nye løsninger i sin virksomhet. Midlene skal stimulere kommunene til å kunne jobbe med fornying og innovasjon.
- Rapportering av utgifter til ressurskrevende tjenester til brukere født i 1953 og 1954: Statsforvalteren i Trøndelag ber om særskilt rapportering av påløpte utgifter i 2022 til ressurskrevende helse- og omsorgstjenester til enkeltmottakere født i 1953 eller 1954. Rapporteringen blir brukt som grunnlag for å tildele skjønnsmidler for 2024.
- Tilskudd til svømmeopplæring i barnehager 2023: Kommuner, frivillige organisasjoner og barnehager som ønsker å drive svømmeopplæring i barnehagen.
- Studiepermisjon for videreutdanning i samisk: Tilskudd til studiepermisjoner for videreutdanning i samisk gis for å styrke læreres kompetanse i samisk språk
- Barn og unge som har behov for langvarig, tilpasset og/eller sammensatt oppfølging: Målet for ordningen er å styrke tilbudet til barn og unge som har behov for langvarig, tilpasset og/eller sammensatt oppfølging, herunder FACT-ung team.
- Voksne med behov for langvarig oppfølging og sammensatte tjenester: Målet med ordningen er å styrke tilbudet til personer med langvarige og sammensatte tjenestebehov gjennom å etablere helhetlige, samtidige og tverrfaglige tjenester fra ulike nivåer og sektorer.
- Tilskudd til Kommunalt rusarbeid: Tilskuddsordningen skal bidra til bedret livskvalitet, mestring og mulighet for en aktiv og meningsfull tilværelse for personer med rusmiddelrelaterte problemer og deres pårørende gjennom å styrke tilbud innen forebygging, tidlig intervensjon, behandling og oppfølging

Oversikt tilskudd og virkemidler

Statsforvalter (forts.)

- Tilskudd til kompetansehevende tiltak for lindrende behandling og omsorg ved livets slutt: Tilskuddsordningen er etablert for å styrke kvaliteten i tilbudet til personer med behov for lindrende behandling og omsorg og deres pårørende, og for å bidra til kompetanseoppbygging i kommunene.
- Tilskudd til klimatiltak: Klimasats er en støtteordning for kommuner og fylkeskommuner som vil redusere utslipp av klimagasser og bidra til omstilling til lavutslippssamfunnet.
- Kompetanse og Tjenesteutvikling innen helse og omsorg: Målet med denne tilskuddsordningen er å bidra til å redusere mangelen på personell med relevant fagutdanning i helse- og omsorgstjenesten, og legge til rette for en bærekraftig omsorgstjeneste.
- Tilskudd til klimatilpasning: Kommuner og fylkeskommuner kan søke om midler til kunnskapsoppbygging og utredninger om konkrete klimatilpasningstiltak.
- Kunngjøring av tilskudd til kommunalt rusarbeid: Overgangsordningen er laget for å sikre at kommuner som i 2021 mottok tilskudd etter tidligere regelverk, kan søke om videreføring av tilskudd til stillinger.
- Tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV-kontoret: Arbeids- og velferdsdirektoratet har kunngjort tilskudd til utvikling av de sosiale tjenestene i NAV for 2023.
- Tilskudd til svømmeopplæring for nyankomne minoritetsspråklige barn, unge og voksne, som omfattes av grunnskoleopplæring 2023: Tilskuddsordningen skal stimulere kommunene til å gjøre en ekstra innsats rettet mot nyankomne minoritetsspråklige elevers svømmeferdigheter.
- Opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge: Tilskuddet skal bidra med finansiering og stimulere kommunene og fylkeskommunen til å gi grunnskole- og videregående opplæring til barn og unge som søker opphold i Norge.
- Skjønnsmidler uforutsette og særskilte forhold: Statsforvalteren fordeler en del av skjønnsrammen til utgiftskrevende forhold av betydning som kommunene selv ikke kan påvirke, og som ikke er fanget opp i den faste delen av inntektssystemet.
- Tilskudd til fjellandbruket i Trøndelag 2023: Tilskudd skal gis til utviklingsrettede fellestiltak som styrker bærekraftig verdiskaping i fjellområdene innenfor tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Det skal legges vekt på synergi med andre tilskuddsordninger og god forankring i landbruksnæringa.

Trøndelag fylkeskommune

- Tilskudd til folkehelsearbeid i Trøndelag: Tilskuddsordningen skal støtte tiltak som fremmer deltakelse i nærmiljøet, trivsel og livskvalitet samt er med og utjevner sosiale ulikheter.
- Tilskudd til idrett og idrettsrelaterte prosjekter: Mulighet til å søke om tilskudd til idrettskretsen, tilskudd til idrettsarrangement på internasjonalt og nasjonalt nivå, og arrangement rettet mot mennesker med nedsatt funksjonsevne og arrangement rettet mot inkludering på regionalt nivå. I tillegg til utviklingstilskudd til idretts- og friluftlivsprosjekter av regional betydning.
- Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet: Mulighet til å søke om spillemidler til idrettsanlegg, friluftslivsanlegg og nærmiljøanlegg.
- Spillemidler til friluftslivsanlegg: Nå kan man få finansiert flere anleggstyper til friluftsliv med spillemidler.
- Statlige midler til friluftsliv: Frivillige lag og organisasjoner kan søke om støtte til friluftslivsaktiviteter. Målgruppen er barn og unge, samt de lite aktive.
- Støtte til mindre tilretteleggingstiltak i friluftsliv: Gjennom god tilrettelegging skal friluftslivsområdene gjøres lett tilgjengelige og attraktive for allmenhetens friluftsliv.

Oversikt tilskudd og virkemidler

Trøndelag fylkeskommune (forts.)

- Utviklingstilskudd innenfor idrett og friluftsliv: Tilskudd til etablering av nye friluftsråd og andre større friluftslivsprosjekter.
- Prosjekt for friluftslivets ferdselsårer: Miljødirektoratet vil stimulere til at kommunene skaffer seg kunnskap om ferdselsårene som finnes i kommunen, hvilke behov de dekker og hvordan de kan utvikles til å skape mer aktivitet.
- Idrettsstipend for ungdom: Fylkeskommunen deler hvert år ut stipend til unge idrettsutøvere, trenere og tillitsvalgte i alderen 16 - 23 år.
- Tilskudd til regionale kultur- og frivillighetsorganisasjoner: Formålet med denne drifts- og aktivitetstilskuddsordningen er å stimulere til utvikling av regionale kultur og frivillighetsorganisasjoner i tråd med Trøndelagsplanen og Kulturstrategien «Balansekunst».
- Støtte til utstyrssentraler 2023 - 2025: Bidra og motivere til at det etableres og oppgraderes flere utstyrssentraler rundt i Trøndelag slik at sports-, frilufts-, musikk- og annet kunst- og kulturutstyr blir tilgjengelig i flere nærmiljø enn i dag.
- Tilskudd til friskliv, læring og mestring: Kommuner kan søke statlig tilskudd til etablering og utvikling av kommunale frisklivs-, lærings- og mestringstilbud.
- Regionale utviklingsmidler: Formålet med tilskuddsordningen er å støtte opp om prosjekter som bidrar til å realisere prioriterte mål og strategier i Verdiskapingsstrategien, regional strategi for verdiskaping i Trøndelag 2022-2025 – med tilhørende handlingsplan 2022-2023.
- Regionale midler til rekruttering og kompetanse (RK) og Regionale tilretteleggingsmidler (RT): Tilskuddsordningene skal legge til rette for regional næringsutvikling, rekruttering og kompetanseheving, med mål om å styrke verdiskapingen i landbruket.
- SkatteFUNN: Bedrifter som investerer i forsknings- og utviklingsaktivitet kan få inntil 20 prosent av prosjektkonstandene som skattefradrag på skatteoppgjøret.
- Regionalt forskningsfond Trøndelag: Regionalt forskningsfond Trøndelag har som formål å styrke FoU-innsatsen hos bedrifter, kommuner og FoU-miljøene i regionen.
- DistriktForsk: DistriktForsk er en egen mobiliseringsordning finansiert av Kunnskaps- og distriktsdepartementet (KDD), men som sees i sammenheng med arbeidet i Regionalt forskningsfond Trøndelag.
- Ungdomsfondet Trønderkassa: Målet med ordningen er at ungdommer skal kunne realisere sine egne prosjektideer, og gjennom dette lære og trene på utvikling, planlegging, og gjennomføring og utvikle entreprenørielle ferdigheter.
- BIO Trøndelag: Bedriftsintern opplæring (BIO) Trøndelag skal bidra til kompetansehevingstiltak i bedrifter.
- Samarbeidsprosjekter mellom oppvekst-/utdanningssektor og arbeids-/næringsliv: Tilskudd til å gi barn og unge kunnskap om, identifikasjon med og stolthet over lokalt arbeids- og næringsliv.
- Tilskudd til sommerjobb for ungdom: Trøndelag fylkeskommune fortsetter praksisen fra de siste tre årene og gir tilskudd til sommerjobb for ungdom også sommeren 2023.
- Kystskogmidler: Fylkeskommunene skal i forvaltningen av ordningen legge vekt på å bygge videre på det arbeidet som er gjort i kystskogbruket.
- Tilskudd til tekniske og industrielle kulturminner: Tilskudd til sikring, istandsetting, vedlikehold, tilstandsregistrering og annet for teknisk og industrielle kulturminner.
- Tilskudd til verdensarv: Tilskud til til sikring, istandsetting, skjøtsel, overvåking og andre nødvendige tiltak for kulturminner, kulturmiljøer og landskap i verdensarvområdet.
- Tilskudd til tilstandsanalyse av verneverdige bygninger og båter: Tilskudd til tilstandsvurdering av verneverdig bygning eller verneverdig båt.
- Tilskudd til brannsikring av tette trehusområder: Tilskudd til brannsikring for tette trehusområder med kulturhistorisk verdi.

Oversikt kunnskapsgrunnlag

KOSTRA/SSB	ssb.no	**HUNT**	HUNT dashbord	**Frivilligsentraler**	Norges Frivilligsentraler
Elevundersøkelse	udir.no	**Fiskeridir. – ygdrasil**	Akvakultur	**Kulturminnesøk**	Hjem - Kulturminnesøk
Ungdataundersøkelse	Rapporter - Ungdata	**KS status kommune**	Status kommune 2023 - KS	**Husbanken**	husbanken.no
Folkehelseprofil	Oppvekstprofil for kommuner og bydeler - FHI	**Kommunebilde Statsforvalteren**	Kommunebilde	**Fremtidsverktøy**	Velkommen til fremtidsverktøyet Norge 2040 - KS
Oppvekstprofil	Oppvekstprofil for kommuner og bydeler - FHI	**Kommuneareal**	Arealbruk i kommunene	**IMDi**	Tall og statistikk over innvandring og integrering | IMDi
Barnehageundersøkelse	udir.no	**Arealprofil**	Arealprofiler 2022	**Effektivitetsanalyse**	regjeringen.no
Klimagassutslipp	Miljødirektoratet	**Naturkampen**	sabima.no	**Kulturindeks**	Norsk kulturindeks
Trøndelag i tall	Trøndelag i tall	**Faktaside - frivillighet**	Frivillighet Norge	**Idrettsindeks**	Norsk idrettsindeks
NHO-norgesmesterskap	Kommune-NM	**Frivillige organisasjoner**	Frivillige organisasjoner | Trøndelag i tall	**Anleggsoversikt**	Anleggsregisteret.no
Vann-nett	VannNett-Portal	**Omdisponering dyrka og dyrkbar jord**	Omdisponering | Trøndelag i tall		

Denne rapporten er utarbeidet for Trøndelag fylkeskommune og Lierne kommune i samsvar med Kontrakt datert 16.08.2023. Våre vurderinger bygger på faktainformasjon som har fremkommet i intervjuer med kommunen og i dokumentasjon som Trøndelag fylkeskommune og lierne kommune har gjort tilgjengelig for oss, samt offentlig tilgjengelige data. PricewaterhouseCoopers (PwC) har ikke foretatt noen selvstendig verifisering av informasjonen som har fremkommet, og vi innestår ikke for at den er fullstendig, korrekt og presis. PwC har ikke utført noen form for revisjon eller kontrollhandlinger av Trøndelag fylkeskommunes eller Lierne kommunes virksomhet. Trøndelag fylkeskommune og Lierne kommune har rett til å benytte informasjonen i denne rapporten i sin virksomhet, i samsvar med Kontrakten. Rapporten og/eller informasjon fra rapporten skal ikke benyttes for andre formål eller distribueres til andre uten skriftlig samtykke fra PwC. PwC påtar seg ikke noe ansvar for tap som er lidt av Trøndelag fylkeskommune, Lierne kommune eller andre som følge av at vår rapport eller utkast til rapport er distribuert, gjengitt eller på annen måte benyttet i strid med disse bestemmelsene eller Kontrakt.

PwC beholder opphavsrett og alle andre immaterielle rettigheter til rapporten samt ideer, konsepter, modeller, informasjon og know-how som er utviklet i forbindelse med vårt arbeid. Enhver handling som gjennomføres på bakgrunn av vår rapport foretas på eget ansvar.